

שיחות מני קדם

עם

מאמר הגיוני על סגולת

המליצה הספורית בהנרות חו"ל

בשם, המקרא והאגדה

אפתחת בסל פי
אביצה חידות כניקדם
אשר שמענו ונדעם
ואבותינו ספרד לנו
(מלים מ"ג, כ"ג)

כאת

וואלף יעבץ

יובל שי לוקחי הספר השנתי. בנסת ישראל

לשנת תרמ"ח .

העורך ש"פ ראבינאוויץ } סאת
(והמ"ל יהושע יהודה איש תרשוויץ)

ווארשא

ברפוט א. בויםריטמער וחתנו נ. גאנשאך רחוב בעלינסקע 16

בשנת תרמ"ז לפ"ק

Сихоть мини кедемъ

т. е. Талмудическія сказанія

отъ В. ЯВИЦА.

ВАРШАВА

1887.

Доволено Цензурою.
Варшава, 4 Мая 1887 г.

Въ Типо-Лит. Баумриггера и Гомсіора
Бѣланская 16.

מכתב.

לכבוד ידיד נפשי הרב החכם השלם וכו'
מורה"ר שאול פינחס ראבינאוויץ נ"י .

שאלתני ידידי להגיד לך דעתי ומשפטי על ספר
"שיחות מני קדם" אשר חבר ידידנו הרב החכם המופלא
מורה"ר וואלף יעב"ץ נ"י ואשר יעדתי להביאו ברכה
להמחזיקים, בכנסת ישראל" שהנך מוציא לאור גם בשנה
הזאת. ואף כי יפלא הדבר בעיני, כי על פעל ירי גבר חכם
בעו כירידנו הנכבד הוה תשאלני והוא כבר נודע בשמי
ובמעשיו בקהל סופרינו לתהלה, בכל זאת לא אוכל להשיב
ריקם את פניך ואת פני ידידנו המחבר, אשר גם בשמי
שאלתני, ובפה מלא אמר נגר כל אוהבי חכמת חכמינו
הדובבי לשון קדשנו, כי בקראי את ספר "שיחות מני
קדם" מצאתיו יקר ונכבד בערכו ובמינו. כן מצד צורתו
הפנימית שהיא תכניתו וכונתו וכן מצד צורתו החיצונית
שהיא הצעת המליצה וסגנון הלשון, כונתו רצויה ומעשיו
רצוים בעיני .

המטרה אשר הציב לו ידידנו הרב המחבר היא לשום
לפני טובי המשכילים את חין ערך אנדרת. חז"ל, לפתוח להם
נגזי הנסתרות אשר נגזו חכמינו הקדמונים, בספוריהם
ומליצותיהם, להאיר את החשך אשר שכן עליהם זה ימים רבים
ולהוציא לאור תעלומה, כי בספורים האלה ספונים וממונים
ציורי המחשבות והרעיונות והתקות של כלל האומה
הישראלית, ברור דור שבהן גם חיי רוחנו בימינו. ואני

כשאני לעצמי כבר נפקרו עיני לראות את האור הגנוז הזה באגרות חו"ל, ובמאמרי על האגדה אשר כתבתי עוד בשנת תר"ם ונדפס בהאסיף לשנה ראשונה מצד 94 דברתי על האגרות כאלה הנכללים בכלל השם לענע נד ען. ולעשות חוק לדברי ירדנו הרב יעב"ץ בהקדמתו הנכבדה ולתת צדק לפעלו ראיתי להביא לי משם דברים אחרים:

ראוי לדעת כי לא לתכלית ספורי התולדה נוצרו מראש, ובהיות תכליתם רק לעורר את הלב לאמנה ולבמהן ולשארי המדות היקרות, וחוקים המה באמת מגבולי ספרי דברי הימים, ואין סממלתם נוגעת בממשלת התולדה אף כמלא נימא, יסודתם בהרדי ספורי כתבי הקדש, ובספורים המקובלים ונמסרים מדור דור, אשר ממקור חיי עם ועם יצאו. ועל כן האיש אשר ישוה את ספורי כתבי הקדש לנכח עיניו, ועינו ראתה ביקר ספורי הפלאות בהמה, ידע להבין את רוח הפלאות המדבר מתוך גרונה של הלענגענדי; כן נשמע לפעמים על איש צדיק כי שמע קול אלהים מדבר אליו, אך מי לא ישמע קול כזה דופק על פתחי לבבו, אם רק ברוח יראת אלהים יריח; ידענו כח הדמיון ופעולתו בנפש, לתת חיים ורוח לציורי הרגשותינו, ולהציגם לעינינו כאלו יצאה נפשנו לקראתנו לדבר עמנו, — והנה יוליד הכח הזה חיוני התגלות שכלים נפרדים, מליצי גפשו ומגני רוחו (שומץ ענגעל, גענויס).

וכזאת נראה במסופר בהגדה על רבי יוסי בשמו, פעם אחת הייתי מהלך בדרך ונכנסתי לדרכה אחת מהרבות ירושלים להתפלל, ובא אליהו ול' ושמר לי על הפתח והמתין לי וכו', א"ל בני מה קול שמעת בחורבה זו, אמרתי לו שמעתי בת קול מנהמת כיונה ואמרת, אוי שהחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגלית את בני לבין העכו"ם וכו'; ולהפך נראה לפעמים מוסר תוכחה רובץ לפתח החוטא,

וחמאתו מתנפלת עליו לאכול חצי בשרו, כספור היתוש אשר
 נכנס בחוטמו של טיטוס (גמין פרק הניזקין ופרקי דר"א מ"ט).
 ומי מן המשכילים על דבר אמת איננו יודע, כי מכשולי לב
 רשע וזכרון רשעו נגד עיניו תמיד, מקרקרים קירות לבבו
 ומפצעים את מוחו, וכהיתוש הזה הולכים וגדלים טיטוס אל יום
 בסתרי נפשו, עד בוד יניסוהו ולא יתסכו בו. (עיין מאור
 עינים פ' נ"ו); ידענו כי הישר באדם הוא חמשל בעולם
 צדיק, וכל הבריאה כלה אך למענו היא, ע"כ לא נתפלא ולא
 נשתומם אם נראה את המליצה נותנת את כחות היסודות
 ועלילות המבע, תחת רגלי ה:בטר באדם ומגשימה את
 השמים לתפלתו, ושחקים יולו שפע מים עלי אדם רב, כדבר
 ספורי חוני המעגל (תענית כ"ג); החסיד עיניו בראשו לשמור
 את כל צעדי ההולכים אחריו, לבל ימו מני ארח, יורה דעת
 ויראת אלהים מסביב לו, ע"כ לא נבהל להשמעות אונים, כי
 גם החסיד של ר' פינחס בן יאיר ידע רצון קונוה וישמור נפשו
 מלכד (תולין ו'). ואם על מצפה כזאת נקה עמדתנו לראות
 ולצפות על הספורים כאלה, נדע כי שרש דבר אמת נמצא
 בס, ורק שמלתם לעורם היא מרוקמת בעדי עדיים, להוד
 ולתפארת על פי טעם הימים ההם. וכמו כן ראוי להתבונן
 ולראות את העלילות המובות, פעלו ועשו ספורים כאלה
 בומניהם, לעת אשר לא המהרו עוד מושגי הצדק וההשכלה
 די מהר, עד אשר יהיה בהם כח לברם לרוםם לבב איש
 ואיש, לחיות על מצאי פי האמת והצדקה לבר, ולתת מתג
 ורסן בפי המאויים והתמדות לבלתי בלע את הקרש; לעת
 אשר מלכי הארצות התגברו בחוק ידם ובעו ממשל, להרעיד
 את כל מוסדות הדת המהורה, ולקלקל עולם במלכות
 האלילים, או היו הספורים האלה, אשר החניפו את הרמיון,
 ויישנו את הרוח על ברכי האמונה, רפואות תעלה לנפש,
 ושקוי חיים לכל לב פצוע ונשבר. השקום כום תנחומים,

ויחליפו כח להתעדר ולאחוז את דרך התורה והספור; להתחזק ולתקף כל עמל ותלאה, עד כי לא נגזים ולא נדבר הבאי אם נאמר: כי קיום האומה בסערות הימים הקדומים, ואחריהם בתנודות העמים, בחיק הספורים כאלה ינח, ולהם אנחנו מחויבים תודה אם לא נכחד קימה; והיודע לחשב שכר כל דבר נגד הפסדו, ידע לפלס את פלס ספורי הפלאות ויכריע קף וכותם. וגם הצעת מליצת הספורים ההם בסגנון לשונם שהיא סגנון מליצת הרור ההוא, יקר בעינינו לפי שהוא סגנון מליצת הטבע, שראוי להיות יקר ונעים לנפש משכיל על דבר אמת מפני שהטבעי הזה הוא ערום כיום הולדו ומעדן את הנפש הרבה יתר מאד, מכל ילדי משכיות בוטחות, ויצאים מפוארים ומקושטים בכלילת זרים, כי הטבעיים מלת אמת רגש על לשונם ובהגנים תבער אש אמונה ותם רוח.

ובנוגע להצעת מליצת הספורים וסגנון הלשון, כל עין נכון דבר מליצות כתבי הקדש תראה ותאשרהו, כי השכיל הרב המתבר מאד וחפצו הצליח בידו, לדבר כן על טהרת לשון קדשנו, להלביש את ספוריו מחלצות קדש ולהשיב דברי חכמים וחידותם, אל צור מחצבתם.

אשר על כן הנני רואה כי ברכה אחת טובה אצלת למחזיקי "כנסתך" ומתן אדם גדול כידידנו הרב המתבר ירחיב לאוהבי קרטיגיותינו הדרך למחוז החפץ הקדוש, להערב עלינו דברי חכמינו הקדמונים, לחקוד חקר כבודם, לנמוע בלבב צעידינו אהבת האומה, ולהקוד כבודה בעיניהם, והלא זה כל ישענו וחפצנו.

ואני שמעתי כי הרב המתבר נסע לארץ הקדושה, ואזה בציון למשבש לו, ע"כ אמרתי, לא אעובנו עד אשר אם נם ברכתיו, כי יואיל ה' אלהי ישראל להמציא לו מנוחה בנחלתו,

ומראה מתזה כבוד אוריזנו הקרושה וזכרונות ימי דברי עמנו מני
 קדם העומדים לפניו בגאון חרבנם, יעירו בלכבו רגשות קדש
 חדשות, להחיות רוח אמני ישראל ברוח קדושת עם קדוש,
 וטהר הלבב יוסף אמץ לעבוד עבודתו בכרם חכמת חכמינו
 ולהביא לנו ברכה מפרי ישוה לו לארך ימים:

וגם אותך אברך כי תראה בעמלך ידיך סקידך

עזנואל יוסף פין

י"ד סיון תרמ"ז פה ווילנא יע"א .

פתח דבר

מאת

העורך ספר השנה „כנסת ישראל“.

אמר רבי יצחק לשעבר היתה התורה כלל והיו מבקשין לשמוע דבר משנה ודבר הלמוד ועכשיו שאין התורה כלל מבקשין לשמוע דבר אנדה. ואמר רבי לוי לשעבר היתה הפרוסה מצויה והיה אדם מתאוה לשמוע דבר משנה הלכה ואנדה ועכשיו שאין הפרוסה מצויה וביותר שהן חולין מן השעבוד אין מבקשין לשמוע אלא דבר אנדה.
(מדרש ספ"ט ד"כ סמכות נאשטות)

האות הראשון לשנוי לטובה בחיי עם ועם, היא התעוררות החפץ בלב טוב בניו לתוד ולדעת את סגולותיו וחמדותיו, קניני רוחו שרכש לו בעולמו מיום היותו ומפעלו מאז ומקדם. החיים היא הדעת את עצמנו, והעם החפץ חיים, הוא זה שבא לכלל דעה והבדלה בין ילדי רוחו לילדי ביתו וילדי נכרים שבאו לו מן התעץ, אשר בכל טובם ויפס לא ירוממו נוי אשר שחה לעפר נפשו ולא יעלו את רוחו למעלה למשכיל בתוד עם אשר עזרתו בו וכבודו בביתו פנימה, ארח לעם תפץ חיים גובעים ממקור אומתו מישרים, לשום כל מעינו בתנוך דוד יבא על ברכי חזיונות האומה הגיוני לבה וצלמי חן ונעם אשר לה, מטל ילדותה ומנעוריה בית אביה. כחצים ביד גבור כן בני הנעורים בידי אמצים נאמנים היודעים

להשפיע שפע מל של תחיה על בני דור יבא בספורים מלאים זיו המליצה ההגדית ומפיקה נגה תורת אם ומוסר אבות, או רק אז יהיה לב מאשרי העם וחפצי תקומתו ותחיתו נכון במסח כי דור יבוא יהיה דור ישרים בארץ, אשר את אביו יכבר ויקדול אם לא יבז.

זה כעשר שנים, אשר אחרים מטובי חכמינו וסופרינו, אנשי לב מלאים רגשי אהבה נצחת אל נצח ישראל העבירו קול במחנה העברים לאמר, כי באה העת לחדש רוח נכון בלב בני עמנו הלכי קדימה, רוח האהבה לאבן ישראל וצוד מחצבתו, להעלות על לבם זכרונות ימים מקדם עת ישב ישראל על ארמתו, ה' אלהיו היה עזו וסעזו, בו בטח לבו, עיניו ולבו היו אל קצירו ונירו ולא אל הבצע, מרמת ערומים לא ידע ועצת נפתלים נמהרי לב שואפים למטיעה והתבוללות לא ידע. הקול הזה מצא לו הד ביותר בלבות המשכילים הישרים, אחרי חמש שנים, כאשר ממזרים יצאה קרה ורוח קפב רוח סועה וסער, התנשא מעל גדות השפופע, מאהונא אשר באשכנו ויך בשגעון ותמהון רבים מבני עמי הארץ מקום מושב אוכלוסי ישראל וינאץ בזעם אפו כל בני שם, ואחרי הרוח רעש גדול ספרק הררי עד ומשים לשממה נאות יעקב ואחרי הרעש קול דממה דקה, קול כנסת ישראל כינה הוסיף, מוהה דמעה מעיניה ומתנחמת מינונה בראותה בנים שבים לנכולם ונפשם תשתפך אל חיק אמם וחדר הורתם ... להתעוררות הזאת קראו אחרים מבעלי אקפוד בשם לאומית". ככל מושג מוסרי המקבל צבעים וצביונים שונים רבו הדורשים אותה לשבח ולגנאי והמגלים בה פנים כהלכה ושלא כהלכה, רבים ממגדריה מבלי ללץ בעמקה של הלכת הורת המלדת הטביעו עליה חותם מזויף, הרכיבו בה זקורת וד אשר לא לישראל היא וישלחו את הזמורה הזאת אל אפס. אולם אנשי לב שונאי הקנטור וההתגרות, אלה שכינתם לשם שמים מודים ומכירים, כי כל הוכוח אינו אלא כי אם על המלות

ולא על הכונה, על הלבוש החיצון ולא על עצם הרעיון, או לכבוד יותר, על כלי השרת אשר אנשי לב שבקרבתנו מתנשאים להוציא על ידם למענהו את חוץ לבם ומשאת נפשם. ברבר הזה כל הדעות שוות, כי אך טוב לישראל להשתלם בכל דבר חכמת בינה, לכנל לנו כל טוב המדעים והמדות המתקנות לפי רוח בני האדם העולה היא למעלה ברור דעה כדורנו; אך עם זה עלינו להודות, כי הדעת אשר שרשה רק בקנין התועלת הגופנית ורכישת מנעמי החיים, הדעת התועלתית הזאת לא תרום גוי משפל מצבו ולא תגן עליו מכליון חרוץ ומיתה רוחנית, אם נכרתה תקותו בו, נכחד קימו וחפץ החיים בתור עם ומשפחה נסע ונגלה קָט. הגיעה העת לבא לכלל דעת, כי אם לא נאבה אשר בנינו אחרינו לא יהיו תלויים בין השמים והארץ ועומדים ברגלם האחת בתוך תחום היהדות ורגלם השנית מחוצה לה, כי החומים הדקים האוגרים אותם אל אמונתם וצור מחצבתם לא יתקו בחוקת יד המקרים המתרגשים ובאים, כי עוד יאמר לבנינו — בני עם-עולם ווקן לאומים, או עלינו לדאוג לאחרית דור יולד, כי התנוך יוסד על מכונו בעקרי דת ומוסר, עקרים נובעים ממקור לאומנו, חיי משפחת ישרון ואבן ישראל. עלינו להשריש בלב בני הנעורים בעודם בטל ילדותם אהבת תורה ודת האומה. לדאבן נפשנו עלינו להודות כי בפנה זאת, בהחנך הלאומי, לא נעשה עד היום דבר. התנוך המוסרי לנערי בני ישראל הוא בכלל נחל איתן אשר לא עבד בו. שנים שלשה ספרי-חנוך או ספרי-למוד אמנם יצאו לאור, אך ספרי-מקרא לאמון ושעשועים, ממקור חיים תורת אבות האצור בחלקת האגדה, להרבר הגדול הזה לא שמו לב עד היום. נפלא הדבר, כי גם משוררי העם ומליציו בשפת קדש מהתקופה האחרונה לא הניחו את ההגרה החיונית של חז"ל לאבן פנה אל שירתם, כאשר כן עשו הרבו לעשות ספיתנו, אחינו המשוחרים שירי ציון בשפת לועז.

והנה על מרות האגדה ותקף תהלתה במשל ומליצה
 הרבו לרבר טובי החכמים בדורנו מהחכם שי"ר נ"ע עד
 הרהח"ש רש"י ס"ן נ"י. אולם יותר מכלם הרבה להעביר לפננו
 את טוב ההגדה ככלי חפץ בידי אמן פרננו לחזק ע"י את
 האהבה בלב בני הנעורים אל כנסת ישראל, וכן החכמים
 בדור האחרון ריט"ל צינץ ז"ל בספרו הגדול „ריע גאָמטעס-
 דיענסטליכען פֿאַרמראַגע" והמצית דבריו היא :

ההגדה בכללה תפרד והיתה לשני ראשים: מדרש
 ואגדה. המדרש נולד על ברכי הדעות המתחדשות תמיד
 בכל יום, מושגי הצדקה והמישרים, דרכי החיים ויסודות
 המוסר, דעת אלהים והעולם אשר נתן בלבנו, לכל אלה
 הדברים מצאו סמכים במקרא והמדרש כלו הוא מעין נובע
 ממקור כתבי הקדש ויוצאים כמין חמר משבעה, שלשה עשר
 ול"ב מרות שהתורה הכתובה נדרשת בהן. להמדרש נמצאו
 גואלים רבים בין סופרינו והוקרינו והחקירה והדרישה בו הגיעה
 אל השלמות הנרצה. לא כן חלק ההגדה במובנה הישר
 והעצמי, חמר האגדה הזאת היא: משלי מסר, שיחות
 ושמועות, ספורים משל ומליצה פתגמי מסר ומדברי-נאוה —
 אשר בפי חכמינו נקראו בשם הכללי — „משל", ויסודות כל
 ההגרות והשמועות האלה בארחות חיי האומה, קורותיה וכל
 המצאות אותה מיום נלותה מעל ארמתה עד היום הזה.
 צורת האגרות או השיחות הנאות והשמועות שהנחילו אבותינו
 לבניהם אחריהם משנות דור ודור, אשר כרבן הנה מפליאות
 את שומעיהן ומעלפות בצלמי תן ונעם, היא רוח החן
 והתחנונים רוח חמלה וחנינה על בת עמנו הגולה והסורה,
 השפוכה על פני כלן. השמועות והשיחות האלה אינן נובעות
 ממקור כתבי הקדש אך תוכן רצוף רוח היהדות המהורה,
 רוח אהבה נצחת ודבקות עצומה אל לאומיות ישראל, ומצאן
 ממקור ישראל בכל ארצות פווריו. פועלי השיחות והשמועות
 המה כל בני בית יעקב בכל העתים והזמנים בימי נדודיו הרים,

עניו ומרדו. תכליתן היא — זכר כל המעשים שנקרו ויאתיו ברבות ימי הגלות והשלטול של היהודי הנצחי, לצייר כמו חי את תשועת ה' לעם סגלתו כפעם בפעם בהוציאו אותו מאפלה לאורה, להראות בעליל דרכי העם אשר בנס הוא עומד חי וקים זה אלפי שנים, חוזק האמונה והבטחון בה' המעורר ענוים, סומך נופלים, עזרת אבותינו מעולם ומנן ומשיע לבנינו אתרינו, זה ספר תולדות ההגדה הספרית, אשר לדברי ריטל צונץ, אין דרך טובה למחנכי עמנו, כי אם לתת לחניכיהם הספורים האלה להרנין בהם את לבם ולענגם בנעם מליצותיהם. המחשבה הזאת כבר עלתה על לב הקדמון רבינו נסים בר' יעקב בתתו לחתנו דונש, ספר מעשיות" לנחמו מיגונו על מות בניו. הקדמון הזה ידע להפיש רוח בני דורו, ולכתוב לפי טוב טעם בעת ההיא בהמין פלאות כאשר כן אהבו, לשלב את השירות ולתת להם קשר ויחס לעבור מענין לענין.

הנה אם כן ברורות הראשונים, באותה העת, שהיתה התורה כלל" וכל בתור בישראל לן בעומקה של הלכה, כל ימי הילדות והשחרות היו נערי בני ישראל, סבקשין לשמוע דבר שגה ותלמוד" על אחת כמה וכמה בדרונו עתה, שאין התורה כלל" ובני הגעורים בעודם באביב ימיהם פורשים עצמם לאומנות, מסחר, לעבודה בבתי מלאכה ומרכלת, לבתי ספר הכלליים, ששם אין כל זכר לתורת ישראל והכמת חכמיו, שעתה החובה על האומנים הנאמנים לעמנו ותורתו לתת בידי חניכיהם ספר מקרא לאמן ושעשועים, כתוב במגן צח ולשון המקרא המושך את הלב ומרנין רוח כל איש אשר לו טוב טעם ורגש יופי ונשגב. עתה שאין הפרוטה מצויה מסודשת אבות ומלחמת החיים תכביר אכפה על כל איש מימי שחרותו, עד כי הגעד העברי הלואי שיוכל להתמיד בלמדיו העבריים עד הגיעו

לשנות בר מצוה, אין מבקשין לשמוע אלא דברי הגדה.

והנה נא ידענו כי ימצאו אנשים שיאמרו אשר התסרון הזה כמעט נמנה ע"י ספר כתוב מאת תורני ומשכיל, אשר נסה להעתיק כל ההגרות ולתרגמן עברית, אמנם כבוד הספר ההוא במקומו מונח, אך המטרה, לפתוח לב בני הגעורים בעלי טוב טעם בספרות העמים אל היופי והנשגב האצורים בספרות ישראל, החפץ להלביש ההגדה הוד עלומים והדרת השיבה החופפת על שפת המקרא הנאוה והמענגה, המטרה הזאת ממנו והלאה ותרגום-השיחות כצורתן לא ימשוך עליהם חוט של חסד לקרב לב בתורים שטעמו טעם המליצה המובהקת מעל ספרי העמים אל ספרתנו העתיקה, הורוו והלבון האסתיתי, הרעת לשפוך על ההגדה העתיקה רוח שירה חדשה, לעשותה לכלי יקר בטוב טעם חכם תרשים, היתה המטרה להחכם כותב המחברת שהגנו נותנים אותה היום לפני קהל קוראינו, בתקה כי המבינים בעם יראו בה דבר נאה לכל אוהבי מליצת ישרון ומתקבל לרוב בני הכנסיה הישראלית.

אנחנו לדגל עבודתנו בהוצאת ספר-השנה „כנסת ישראל“ אשר תעודתו היא גם כן לאסוף ולכנס את כל הנאמר בסוד חכמי הכנסיה, דברים הנכונים לחבב כנסת ישראל על בניה, בראותנו פעל פעל ידינו הרב המחבר לבחפצנו לעורר את קהל קוראינו על נחיצות הדבר הגדול לבנות את בית התנוך הלאומי ההרוס ונאמר להביא את המחברת מנחה לקהל לוקחי „הכנסת“ לשנת תרמ"ח. תקותנו כי מביני דבר טובי טעם ויודעי חן יבינו מאליהם אשר המלאכה הזאת היא רק ראשית פעולתו של המחבר החכם ועבודתו בניר גדול ורחב ידים; ואם ירצה קהל המבינים את

פעולתנו ונוסיף לזכות את קוראינו בדברי פי חכם חן
בהשמעות ההיסטוריות והשיתות המסריות הנמצאות
בילקומו. בחתימת דברינו הננו מזכירים בתודה וברכה את
שם ידידנו וידיד החכם המחבר הרה"ח ש' ר' חיים יחיאל
בארנשטיין נ"י אשר היה לנו לעזר בתגהתו.

שפ"ד

ווארשא בחדש אייר תרמ"ז

המקרא והאגדה

במתכנתן אשה אל אחותה.

כל יודעי חן ומלומדי טוב מעם באירופא, אף אלה אשר בארצותם לגוייהם עמדו לנכס עמים מליצים אנשי שם, לא יסתפקו בשלהם כי אם ינהו אחרי מליצי יון. דנמי האימלקי, שקקסיר האנגלי וגאטהע האשכנזי, המופלגים מאד מאד בכשרונם, לא אמרו מעולם לבטל או למעט במאומה את ערך פיושי הומירוס וסופוקל. ונהפוך הוא, כי הם הם הללו אל קהל עמם את מליצי יון, כחותם תכנית לכל שירה ומליצה. ואם היה דבר כל חכמי מליצי איירופא פה אחד לבכר את מליצת יון על פני מליצותיהם, אין זאת כי אם סגלה-אחת הרגישו חכמים בשירי העם העתיק הזה, סגלה אשר יודעים הם בה כי עוד כל ימי הארץ לא תהיה לנחלה למליצי עמם על כן ישכימו לפתחי עם אחר.

עצם הסגלה הזאת, אשר היתה לחוש משוך על יצירי רוח היונים להבריל אותם לטובה מכל פיושי העמים הבאים אחריהם, הוא האחדות. בכל החזיונות אשר חזה היוני סביבותיו, אשר אליהם נשא נפשו, ואת ערכם ומראיהם הביע בשירתו ובמדברו, ראה עולם אחד; דתו ומולדתו, תורת ממלכתו והליכות ביתו, דרכיו ומשפטיו כלם ברוחם אחד כוננו, ילידי ארצו המה. על כן נמצא כל מוסדות שיריו תמים יחדו אל ראש אחד, אל רוח חי עם בני יון. לאחדות כואת התאוו העמים הבאים אחריהם ולא זכו לה. כי נבצרה ותפלא מהם בהיות מולדתם רומנית,

גרמנית או סלאווית, רתם בליל דעות עבריות מהול בדמיונות בני הודו, תורת ממלכתם ומשפט עמם פליטת תרבות בני רומי והליכות ביתם ודרכיהם תערוכת נמסי עמים שונים, על כן לא יוכלו לקרב עצם אל עצמו במערכי חזיונותיהם; ובכל הודו וההדר אשר לפיומיהם איש איש לברו, לא תמצא ידם לכלול בכלם דמות עולם מלא המשיב את הנפש ומישב את הדעת.

אך אם החכמים ההולכים בגדולות נשאו עיניהם כל היום אל דור שכבר גם צלליו נסו ואינם, לא נסו אחריהם המוני בני עמם. רוב הצבור הבריאים בחושיהם, אשר עיניהם תמיד אל המוחזק ולא אל הראוי, אל הקים ולא אל המדומה, בתרו וימצאו קורת רוח במליצת עמם לידת ביתם המספרת והמשפרת להם בלשונם את הדברים השגורים על פיהם והמצויים להם בכל זמן ובכל מקום. המליצה הזאת שונה היא תכלית שנוי ממליצות ין. אולם אף כי נופלת היא ממנה בצחות ובסדר, בכל זאת שקולה היא כנגדה בן וביופי.

למען הבדל בין המליצה היונית העתיקה למליצת אירופית הצעירה קראו חכמי בקרת השיר ליונית, קלאסיק" לאמר: מליצה מובהקת, מליצת המופת, מליצה מן המצובר; ולאירופית, רומנטיק" לאמר: מליצת הלעז, כי דרך מליצה זאת היתה בראשיתה לבלתי הקפיד על לשונה, יען כי בימי בכוריה היו לשונות רבות משמשות בערבוביא.

מליצת הלעז (רומנטיק) הזאת היא מליצה נוצרת בקרב עם אשר דבר לו עם עמים אחרים, בקרב עם אשר מרי התבוננו ברשותו המיוחדת לו, לא יוכל להעלים עינו גם מקניני שכנו שהתנלנלו ובאו לתוך שלו בתורת ירושה או שאלה, בתורת פקדון או מציאה, בתורת מתנת רש או שלל אויב, עד כי שלו ושאינו שלו נסקרים לו במקרה אחת. רבים ושונים הם הקנינים האלה אשר יהיו

לרכוש אחד בנחלת החזון והשיר . על כן תהיה מליצת הלעז
 רבת צבעים כרבות השתות (Elemente) אשר מהם הושתתה .
 מליצה כזאת נולדה באיטליא , צרפת ואשכנז אחרי חרבן
 רומי . בה היו לאחדים שארית מליצת רומי עם ראשית
 פיוטי העמים האלה , ונם רוח הערביאים נלוה עליהם ויהיו
 לערב וז אף נעים , רב אורים ורב צללים . ואחרי כי דרך
 השירה בכללה לתבר ולהתאים , תשים הרומנטיק אל הרמו
 (Allegorie) פניה , כי לא תמיד יחברו אחד אל אחד ,
 חזיונות עמים שונים ורחוקים איש מרעהו , גם בלבבם גם
 במקומם , והאליגוריא היא המקרבת רחוקים ברוזע . על כן
 נלאה הרומנטיק צפונות ותעלומות , רוים ורמזים (1) , להרנין
 ולהתיריד את הלב בגיל ורעדה . יד המליצה הזאת גברה על
 כל אנשי הרוח עד כי גם אלה אשר שמו להם את הקלאסיק
 למפת בתורת הלקה והשיר , מבלתי סור מחקיה יסין
 ושמאל , ואשר על כן נקראו בפי משכילי עמם , פייטנים
 טובהקים" (קלאסיקער), קלאסיקים היו רק מצד אחד , מצד
 הסור המדוקדק הנוהג במליצותיהם , אולם מצד השני
 רומנטיקים היו על כרחם שלא בטובתם . כי כל עוד אשר
 יפלא מהם לעקוד את דורם המלא ערב רב , ולהמירו ברוד
 שכלו מתאים , שכלו עולה בקנה אחד , לא יהיו לקלאסיקים
 גמורים , כי סימן לקלאסיקי שאין לו עולם אלא אחד , וסימן
 לרומנטיקי שרד בעולמות הרבה ואומר שירה .

המליצה היפה-פיה הזאת נתנה נשמה לעם , עד שקם
 בית המדעיים בפלורנץ , ומשכילי (הומניסמען) איטליא
 ואשכנז אחריהם , ויאמרו להעביר אותה מפני המליצה

(1) ומה נשתלשל לקרוא לשמועות הסקאנדינאוויית , רומנטיק'
 מפני שהן מחוסרות סדר כמה ומרובות ברוי רוים כמה אף כי בעקרון הן
 אחדות , שלמות ומסכימות בכל חלקי ציוריהן קלאסיק נמורה .

היונית העתיקה אשר החזירו עטרה ליושנה, מבלי שים לב כי אף אם אמנם נעלה היא השירה המובהקת באחדותה ובמהרתה, בסדורה ובדקדוקה, במערכתה ובמתכנתה, הלא לצורך דור אחר ולצורך סדר עולם שכבר חרב נבראה. זאת ראו רבים מתלמידי גאטהע באשכנו והאשה Stael והמליץ Chateaubriand בצרפת, וישיבו את הרומנטיק לכבודה הראשון, ויכללו את הדרה בשומם בה סדרים ובהלבישם אותה שפה צחה עד מאד. אך גם הם הפרו על המדה בעשותם אותה עקר, ובהגדילם את הפארתה על המליצה המובהקת, אשר באמת יתרון וחסרון לכל אחת מהן. המליצה היונית המובהקת מתווננת היא בן-יחיד, אך עוברת היא ובמלה מן העולם, ומליצת הלעז חיה וקיימת היא על ברכי עם חי, אך זרע כלאים היא. זה גורל פיומי עמי אירופא בזמן הזה, למליצה היונית בעלת האחדות אין חיים, ולמליצה הצעירה הרומנטית בעלת החיים אין אחדות.

בן עמי אירופא אלה אשר בכל יפי חכמתם ואוצרות חמרתם לא מצאו אנשי הרוח אשר בקרבם נתת רוח בשלהם, ובכל כבוד עשרם כבדה עליהם יד המחסור לחזור על הפתחים, או לפקוד על הקברות ולהחזיק בנכסים שמתו בעליהם; בין העמים התקיפים האלה מתגורר עם עני ואביון אשר דל חלקו מאד בחיי בשורים ומושל ממשל רב במכמניי חיי הרוח. העם הזה בהצק אותו רוחו להשיב נפשו במראה עולם שכלו כליל ותמים, יצוק ומצק, אחד ומיוחד לא אל ארץ יון ישא עיניו כי אם אל גיא החזיון אשר עליה חזו לו חזויו חזות הכל. שם העם הזה ישראל, אשר מידו ומיד נביאיו לו מחסויו בימי קדם, לא מיד עם אחר, ומה נשנבו אלה ומה נמצו; במה נחשבו צלמי חזון הומירוס למל צלמי החן והגנת, העזו והנדיבות, הגדולה והגבורה המתוקים בכפר בראשית שמואל ורות? או במה נחשבו

מדברות דמוסתן היוני למל דברי נביאי ישראל ? הלא רק כמתעצות בעלי בתים צִקְנִים, אשר רק כלכלת צרכיהם הדלים והפחותים דוברת תמיד מתוך גרונם, או התערכינה שיתות אִירִפִּיר בכל תאניזתיו הנכאות אל תלונות איוב המרגיז שמים בזעם שפתיו ומפורד ארץ ברעם פניו ? — בפה מלא יאמר כי העם הזה המרושש והמנופץ בעולם המעשה, אדיד באדירים הוא בנבל הדעה והדבור .

ואם נוסף להתבונן כי טבע האחדות הוא כל עצמת הקסם הנעלם המושך בכתו אבירי עמים אל פיוטי בני יון, יעלה הדבר בידנו כי גברו כתבי הקדש על מליצת יון . אחדות מליצה היונית אינה אלא חבור, מערכת דברים שונים אשר התלכדו ויהיו לאנודה אחת, כי החזות המשולת ברוחה, אשר להן ערכו היונים דמות ואת הדמית הצבו באבן, וישימו להם לאלהים ויעבדום, שונות היו בפניהן ודרכיהן, ורק ברב כח היו לאחדים ביד החוזה והמשורר . לא כן נבואת נביאי ישראל הרוח אשר יִתֵּךְ הוא אל אחד ושמו אחד אשר אין בו לא רבוי ולא שנוי, על כן היתה גם מליצת נביאיו, פרי רוח אלהים זה, למקשה אחת אשר אין בקיעים ואין רסיסים בה .

ומלבד האחדות הפנימית אשר נעלו בה מעשי ידי הנביאים על מעשי המליצים היונים גברה עליהם גם האחדות החיצונה בשלום אשר הם מסילים בין הקורא ובין המקרא . האירופי הקורא בומן הזה בספרי יון אם בכל לב הוא דבק בהם, לעצמו הוא מתגבר ולדתו הוא מתכחש ; לא את תמינת אביו ואמו יביט בתרפים אשר הוא רואה שם כי אם צלמי זרים . התורה אשר תקח אונו מפי ספרים אלה תועבה היא בעיני דתו . סוף דבר לא יוכל לדבקה במשא נפשו דבק טוב, עד הפירו את האחוה, ברב או במעט, בינו ובין כל הקדוש והחביב בעיני העם אשר בשר מבשרו ורוח מרוחו הוא . ובכן נתן את אחדותו בעולם המעשה כפר אחדותו

בעולם הרמיון. לא כן העברי, הוא בהגותו גם בזמן הזה בספר תורתו, נביאיו וכתוביו, ממקור חייו הוא שותה ונעוריו מתחדשים בקרבו. שם יתודע אל אבותיו ואל אחיו. שם יבקש את תורת אלהיו מפי הנביאים אשר הקים לו מקרב אחיו כמותו.

אך הבגלל זה יאמר כי מעשי מלציו ישראל אתרי סתום החזק מיותרים הם בעולם? כי די לו להסתפק רק מאוצרות הקדם אשר אצרו אבות אבותיו? הלילה לאיש נבון להוציא משפט כזה! כשם שהבאר נובע מים חדשים בכל שעה כך ישראל אומרים שירה חדשה בכל שעה" אמרו חכמי ישראל (מדרש תהלים פ"ו) ומה נאמנו הדברים האלה! אמנם חייבת כל אומה לאמר שירה חדשה בכל דור, שאין לך דור שאין לו חסדות ונעימות, או גדולות ונוראות הראויות להגנו בגנוי השי"ד והחזק זכרון לדור אחרון, ובל המנע מחסדים כאלה מן הדורות הבאים מנע הוא טוב מבעליו.

באר מים חיים זה הנובע ממקד ישראל שירה חדשה בכל שעה, הוא הנקרא בפי חכמינו, "אגדה" הדומה בכמה פנים אל הרומנטיק האירופית. האגדה הזאת תהלה בבבל בימי הנביאים יחזקאל דניאל וזכריה, בראשית השמע שיד ציון על אדמת נפר, עת כרתו ישראל וכשדים גוי בגוי, ולא פסקה עד היום הזה. הליכות הנביאים הנעלים האלה במדברותיהם וחזיונותיהם הוציאו מפי חכמי ישראל את המשפט הנכון: שמות מלאכים עלו מבבל. רוח האגדה הנוחה והנעימה מרחפת על כל חיי ישראל ועל כל ילדי רוחו, על מדרשי רבותינו ועל דעות פילוסופיהם, על חקרי בעלי אמונות ועל סודות המקובלים, על התפלות ועל הקרובות, על כלם אצלה האגדה, מעט או הרבה, מרחתה הנלאה לה הרנשה עצוקה ותמימה, השגה חיה ובריאה, הברלה חדה ורקה, אמונה עזה ואדוקה, האגדה משכת את הלב" יאמרו קרמונינו, ודבריהם נכנו מאד. כאם רחמייה

היודעת גם לשעשע בתחומותיה את נפש פרי בטנה, גם ליסרו בשבט פיה, כן תדע האגדה, האומנת הנאמנת, לכלכל דבריה ולפלט דרכיה עם הנער ישראל אשר על ברכיה תגדלוהו, בהיות רוחו סרה תשמחהו בחמדת שעשועיה, בהביעה לו שמעות מני קדם. למען מצוא רגע מקלט לרוחו הנדכאה והכבושה בגולה, תשאהו על כנפי רוח, תרכיבהו על גבהי מרומים תחביאהו בעסקי תהתיות, תחיש מפלט לו אל מרחבי ממלכות החלום והרמיון, תמלטהו למרחקי ראשית גוים וקרמי ארץ, ובגטות חניכה ישראל מני ארץ, תעיר אזנו למוסר, תזכירהו מעשי אבות, תשוה לנגד עיניו בנהמת לב את הרעות אשר באו עליו מדי סורו כן הדרך הטובה והישרה. יש אשר תספר לו זכרונות תולדות האומה וגדוליה (היסטארישע דענקווירדינגקייטען) בסגנון נמרץ ומדויק מאד, יש אשר תסיף לו תורת אס בלשון למדים, או תביע את דבריה בחידות, באמרי בינה Gnomens, ובמשלי שועלים Fabula. לשלשת דרכי הפיוט האלה נקרא פֶּהֶבֶת (1) Epigramatik, הזכרונות והכתבות למדים המה, על כן סגנונה בהם מועט מחזיק את המדובר. לא כן ההגדות (2) אשר קלטה האגדה מרות העם ותשם בכליה, אותן קבלה במלא ארמן ורחבן, אך לא מראה אחד ופנים אחדים להגדות האלה. הן אמנם כי כלן אהבות את הפלאות, אך יש רבות בהן אשר יכריע מנהג הטבע את הפלאים, ורבות אשר יגבר הפלא על מנהג הטבע.

(1) עיין ערך מלה זו בס' התשבי לר' אלי' בחור

(2) הגדה בה"א, בשפת המקרא תתורגם מלת ערצהלען, מיכסטהילען שבל"א בפעל הגר הנוהג יותר בבה"ק מפעל, "ספר". ובכן הגדה בה"א הוא תרגום ערצהלען, מה שאין כן אגדה באלף שחיא כוללת כל מיני המליצה הגננים אחרי התום החיון.

המדה הראשונה נוהגת במרבית הספורים האחרים בוסן, במקום ובאחד מאנשי השם, או יקרב הספור אל דברי הימים, והמדה השנית שולטת ברוב הספורים אשר דבר אין להם לזמן ולמקום. למין הראשון יקראו חכמי בקורת השיר בלשון אשכנז (ואגנן) שמועות, ולמין השני (מאָרען) שיתות (3), השמועה היא ראי קלל לדמות אשר ערך העם לכל המצאות אותו. לא את אמתת המאורע יש לנו לבקש בשמועה, כי אם את הרעשם שעשה המאורע בנפש העם אשר הרגשתו רבה מידיעתו, אותו יש לנו לקחת בעינו ובמלאו בלי שום תקן ושנוי אם יש עם לבבנו לדעת את הוה העם במתכנתו אל דברי ימיו ואל דברי ימי חיי גדוליו. והשיתת (מאָרען) תשוה לנגדנו את ילדות העם בעצם תמה ובטהרתה את הלך נפשו ואת משכיות לבבו, את רגשותיו ואת חזיונותיו המטפכעים בו מלדה ומבטן.

על פי הרברים האלה שלשה אבות הגדה הם: זכרונות, כתבות והגדה.

אלם לא חלק כחלק נחלו מיני האגדה תבה וכבוד מידי חכמי הדורות. הכתבות המעידה על תקף רוח העם, על דעתו הצלולה ועל עינו החדה וכתה להכבד במלא ערכה מיום היותה עד היום הזה. וזכרונות תולדות האומה, אף כי ברורות הראשונים לא הרבו לשום עליהם לב, עלו לגדולה בדורנו, דור חקרי קדמוניות; לא כן ההגרות אף כי יש אשר נמו יחיד סגלה און לשמועה האתחה, אחיזה כל שהוא, בדברי הימים, נמיה שלא לשמה היתה, לא להאזין מרר אמרי נעם המתרוננים על לשונה, כי אם להציל מפיה עדות שיתה לפי תמה, לקיים את חקירותיהם.

(3) ומוז: שיתות מלאכים ושיתות שדים (מכה כ"ח) שיתות הרים נבעות ובקשה, שיתות עצים ועשבים, שיתות חיות ובהמה (סופרים ס"ו, ס').

גם על התקבות פקדו חקרי דורנו את עיניהם ויקבעו עליה מדרש, אולם יותר הרבה דרשו למתכנתה אל בנות מינה בעמים אחרים ובלשונות אחרות, מאשר חקרו על ערך עצמה ועל מולדתה כראוי לה בהיותה לידת האומה הישראלית פרי רוחה ומעשה ידיה. ובסך יצרו במעשיהם יצירה פילולוגית לא לאומית. אך אם נחשבו עוד אבני קדש אלה בעיני רבים מחכמי זמננו לשקעם תחת הנדבך בארמון זרים, מאסו הבונים האלה באבני חן, בשיתות (מאָרבען) הנעימות ויעלימו עין מהן ומן התמדות אשר בתוכן בהיות עיניהם ולבם כל היום להנחיל בתכמתם את עמם כבוד מחכמי הנכר. אולם באה עת לישראל לדעת מה גאון מולדתו שואל ממנו, מה הדר שיבתו מבקש מפיו ומה כח עלמיו דורש מידו; הרק בוז הפל ולעג שאננים אשר יבוזו ולעגו הריקנים שבנו לקדשי עמם תרפה היא לנו? לא, גם החלקות אשר יחליקו המובים שבתוכנו אל חכמי העמים התקיפים, או ריבות שפתיהם, להוכיח להם כי רוח אדם, מעם וכשרון גם לישראל; גם החלקות והריבות האלה לבשת הן לנו וגם לכלמה. הסבו סופרי ישראל, הסבו את עיניכם מן החוץ, ושימו פניכם אל בית ישראל פנימה; דברו עברית לעברים, ספרו באזני בניכם ובנותיכם את דברי הרוממות והנעימות הגנוזות באוצר האגדה אשר לא ידי יחידים יסודוהו כי אם ידי הגוי כלו. גם אתם צעירי חובבי שפת עברית בארץ מגורי, השליכו מידכם ספרות של בעל "חקר דבר וצדור פרחים" וחבריו, אשר לתרפתנו ולבשתנו קראתם לאלה וכאלה ספרות עברית, והכינו לבבכם אל ספרות העברית הנמורה, אל הנבואה והאגדה שהם יוצרי העם הזה ויצוריו, ודיתה נפשכם, ואורו עיניכם, וחזקו ידיכם, וידעתם מי אתם ובני מי אתם, לא בני עם נקשה אשר אל חמדת ארץ ומלואה לא ישא עיניו, לא בני עם שפל בעיניו וזחל עפר כי אם בני עם עליו ומשוב לב,

עם אשר הרעת את ערכו ואת עולמו לא טרה ממנו אף רגע .
כן הדבר , רוח דעת נפש (בעוואוכט זיין) הוא הרוח
השפוכה על האגדה לכל מחלקותיה . דעת הטבע (נאטור
זיין) , דעת ערך האומה (נאציאנאלבעוואוכט זיין) ודעת ערך
קירותיה (היסטארישעס בעוואוכט זיין) הן הגה טכרותיה .
לא נדבר הפעם על ידיעה המפלגת החוקרת ומעמקת ברוב
חכמתה לברר את משפט הרבר לכל חקתו , כי אם על
דעת (1) טובת טעם וטובת שכל הקולעת , כמעט מבלי
החטיא אל הטוב המכוונת תמיד אל הגאה , והמבחנת בכל
עת את הנכונה . אבותינו בארצם , אשר מרמת סוחרים לא
ידעו ועיניהם כל היום לא היו בלתי אל חרישם ואל מדעיהם
תחת שמי ה' , המה ראו את מעשי ה' במלא תפארתם .
היקום היה בעיניהם לכליל כל חמדה ויופי , לתבנית לכל
חק וסדר , למקור כל שמחה ונתת ולמראה דמות כבוד ה' .
עברו הבקיאים בספרות עם ועם , חזרו על כל ספריכם
והגידו אם במתרה אתם מוצאים שם סלים מלאים דעת
ושמחה כדברים אשר קראו בעלי האגדה בסיימם פרשת
מעשה בראשית .

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחַנֵּחַ בְּעוֹלָמוֹ וְאוֹמֵר :

״רְאוּ בְרִיאָה שֶׁבְּרֵאתִי וְצוּרָה שֶׁצִּדְרֵתִי׃

בּוֹרְאֵן מְשַׁבְּחֵן

וְמִי מְנַנֵּן׃

(1) מלת הדעת הנותנת הרבה כלשונונו שונה בהוראתה במקרא
מהוראתה בתלמוד . העקר המשותף לשתי הדורות הוא וראות בשכל
בחוש ובהרגשה , אך תחת אשר במקרא משמשת מלה זו על קנין החוש-ל
המוחש והמורגש מן החוץ (אביעקביוועס וויסען) תשמש בתלמוד על הכשרון
המוצב ברוח האדם להשכיל לחוש ולהרגיש (סוביעקביווער זיין) , ואנחנו
משמשים בשם זה בשמושי התלמודי .

בִּרְאֵן מְקַלְמֵן
וּמִי נוֹתֵן בְּהֵן דִּזְפִי ?
נְאִין הֵן !
מִשְׁבְּחֵין הֵן , (כ"ד , י"ב)

מרותה המלאה דעת הטבע וחתבתה בכללה , אצלה
האגדה גם על פרטי יצוריה . כל קורא במדרש יתבונן כי
מדי נשאו משל מן העולם הנראה , מכהמת השדה , מעוף
השמים או מצמח הארמה תחקה את משכיותיה בכל
פתותיהן ; אף כי תעביר אותן על פנינו רק מעבר אדור ,
מן העבר הרומה במראיתו המוחשת אל הנמשל המיטכל ,
אך העבר הזה כלול הוא בהדרו , תמים בעצם תמו .
נקרבה נא ונראה את הדמות אשר ערכה לשלום הטבע
השמה בשלו והמבורך בכל :

אֵילֵן אֵילֵן !
בְּמָה אֲבָרְכֶה ? —
שִׁירָה פִּירוֹתֶיךָ מְתוֹקִין ?
הֲרִי פִּירוֹתֶיךָ מְתוֹקִין ;
שִׁירָה צִלְּךָ נְאִה ?
הֲרִי צִלְּךָ נְאִה ;
שִׁתְּהָא אִמְתַּי הַמִּים עוֹבְרַת לְפָנַי ?
הֲרִי אִמְתַּי הַמִּים עוֹבְרַת לְפָנַי ,
אֵלֶּה יְהִי רְצוֹן
שִׁבְלֵי גְמִיעוֹת שְׁנוּמְעִין מִמֶּךָ
יְהִי קְמוּךְ : (תענית ה') .

מה נכונה המראָה הזאת אל האזרח תרענן השתל בנודו
המכיר את מקומו; שלווה ושוקטת כמותו, רוייה ושאננה כמותו.
אך מלבד גאון שלות השקט אשר השכיל בעל האגדה
לשוות על שכית תמדתו זאת, לא שכח לכלול את תפארתה
בחוט חסד אחד השופך רוח חן ותחנונים על הטבע, ברומ
נעגועי הבריאה למויבת צאצאיה, צורה נאה ליוצרה היא,
לעם ישראל אשר גם בעיניו ברכת ה' בנים.

ככל אשר תשביע האגדה רצון ונחת את כל שומעי
דברה מדי דברה על הטבע מעשה ה', כן תמלא את בניה
עו וגאון בפתחה את פיה על רום ערך האומה הישראלית;
וחמת גבר עת תראה נור קרשי בני ישראל על ראש פרעות
אויב, ודשעים נושאים ברית אלהיו על פיהם, או תנקם
אף תנחם האגדה במשלה משל קטן לילדי שעשועיה.

תִּרְנְגוּל וְעַמְלֵף הִיוּ מִצִּפִּין לְאוֹר (בקר)

אָמַר לוֹ תִרְנְגוּל לְעַמְלֵף:

אֲנִי מִצִּפֹּת לְאוֹרָה שְׂאוֹרָה שְׁלִי

אֵתָה לְמָה לְךָ אוֹרָה? —

עם אשר שח כל רום אנשים בקרבו, לא יהנה הגות
רעת נפש כזאת הנשקפה מבין שורות משל זה. ומה ירום
לבנו לראות כי גם בשעת הגורה, בשעת השמר, עת הערה
ישראל למות נפשו, לא נתן כבודו לכלמה, גם אז ידע מי
הוא ומי אויביו, מי משניהם הנדיב ומי הנבל, למי רק
השעה המשחקת ולמי תפארת הנצה. גם אז היו לו לעינים
דברי מדוי: אפילו בשעת הסכנה לא ישנה אדם עצמו מן
הרבנות (סנהד' צב) לאמר: מן הכבוד. מה חזקו ומה נמרצו
אמרי לולינום ופפום לשריאנום (תענית יח:). מה רמו ומה
עמקו דברי אבי הדבקים במולדתם ר' עקיבא בן יוסף, אל
אחד המשכילים מבני רומי בעלי דת משה, פפום בן יהודה;

ומה נעלו הליכותיו, ומה נשגבו מדברותיו, בכרעו לשבח על תורת אלהיו ועל כבוד עמו (ברכות ס"א:). כל אלה דברים אשר כמעט די לספורות לאומית בהם לברם, וזו אצד לנו את היקרות האלה? הלא רק בעלי האגדה, במסגרת צד וצלל, כמעט מחזיק את המרובה מסרו אותן לעמם. למיני האגדה האלה לא שלחנו עוד יד לתרגמם לשפת המקרא, יען כי קרובה לשונם ללשון תורה, ויען כי סדורם (רעדאק-ציאן) שלם היה אף בקצורו, בהיותו מסוד מני או בידי חכמי העם, ואם אנתנו או סופרים אחרים נתן לבנו לתרגמם ברבות הימים למען היותם למקרא לכל העדה, נקדו כי ירצה פעלנו לפני הקהל, כי טוב רק לחכם לקרא דברים במקום, (ועל כן היה לרצון לקהל עם אשכנזי פעל חמראק שתרגם את שירי נביריהם, נייבעלונגען" לאשכנזית חנהגת אף כי כל חכמי אשכנזי ומשכיליה יבחרו לקרא שירי קרמנזים בגוף לשון האשכנזית העתיקה). לא כן התגבית בהיותן מסורים בימי קדם ביד העם ביד הנוכחים, על כן בכל ארץ לשונן אין סדורן שלם, ומרביתן נשמרו בשפת ארמית ולא יד הכל שוה בהן, עד כי גם עין משכיל לא תשוון, קקלן הראשון, בעצם שחרן ובמלא גדלן, לכן הקרמנו לתרגמן בשפת המקרא הנחה ושגורה כמעט כפי כל העם מקצה. ונקדו כי האגדה הנה והמענגה, תשא חן חסד בהגלותה לעיני מאהביה בשמלתה הזכה אשר לבשה כמת פעמים גם בימי חמדת עלומיה. כי גם בעלי האגדה הראשונים, יש אשר הביעו את חזם בשפת המקרא, מלכד אשר קרוב הדבר מאד כי רב חבר ויסדר את תפלת ראש השנה הדומה במתק שפתה, במעוף רוחה וברום הגיונה לדברי הנביאים (ירושל' א"א, ג'), חרזו רבים מבעלי האגדה שירים נעימים מאד בשפת המקרא: בר קפרא בקצפו על בן אלעשה אשר מפני גסות רוחו הוקירו התלמידים הצעירים את רגליהם מבית ר' יצודה הנשיא חרתנו, וגם הזקנים אשר מפני כבודם לא יכלו לעזוב את הבית

הגדול והנכבד היו כשבויים בעיניהם, חבר את השיר הנחמד
זוה :

שאל משמים נשקפה
חומה קירפתי ביתה .
מפחדת כל בעלי כנפים
ראה נעדים נחבאו
וישישים קמו עמדו
הנם יאמר הזו חו
והנלכד נלכד בעתו : (ירוש' ס"ק ג' א')

בעל האגדה העביר מחזן את חרדת עובדי האלילים
ביום מתן תורה , ואת דברי בלעם אשר אליו באו לשאול
פשו דבר קבע בשיר לאמר :

בלעם הרשע
פתח פה ללעל
ודבר השיב :
אל תיראו מלכי אדמה
ואל תפחלו רוגני ארץ .
שוכן שחקים בכבודו
נגלה על בניו ברחמים
הופיע לתת לעמו תורה .
חכמה ומוסר לידידיו : (פסיקתא כ')

אך אם בשירים האלה ובשיר המקוננים (מגלה ו'
ס"ק כ"ה) אשר רבים מהם נחזרים ונעשים, תראינה

עיניו מדה וקצב ומלאכת מחשבת; בציורי הטבע מתכנת מלאה נחת ושקט ובשמעות המדברות על האומה וקורותיה, תפארת רום אנשים תגלה לעינינו בהגדות המתורגמות בזה תערובות, אך תערובת רוממה ונשגבה. דמות מלחמת איתנים בכח והדר, תורת אמת נלחמת ברעות נכר ומשלמת עמן למראית עין למען הברע אהרן לה לעברים עושי דברה, אם תורת מציאות השדים Dämonologie היא דעה אשר לא יוכל כל עם להמיש צוארו ממנה, גברה עליה רוח ישראל ותתעמר בה ותשם גם את צרתה זאת לכלי תפץ בידה להזרות בה צדק משפט ומישרים. פרי הרוח הזאת, הטובשת הדעות הצוררות לה ומשלמת עמן למען השתעבד בהן, הן השיחות והשמעות המפורחות בתלמוד ובמדרש, אשר אין ערוך לשיחות האשכנזיות, שאספו בני גרים (געברידעו גרים) אליהן, אך חכמי עם אשכנז הם בני עם חי יודע ומרגיש, מכיר טובה לנותני כבוד ועושי חסד לעמם, על כן אין די תודה בפיהם לבני גרים על עבודתם עד כי הנחילים כסא כבוד בין ראשי סופריהם וחכמיהם. לא כן מתחכמי בני עמנו בדרווחתינו אלה, הם בעינם הצדה וברעתם הקצרה לא יעמיקו להתבונן, ובפחותם לא ידעו רק חשד ולעג כל היום, על כן ילעגו על רבותיט שנהגו מנהג חכמים, לאצור ולנצור בתלמודם את שמעות בני עמם, ככל אשר אצרו ונצרו חכמי עם ועם את שמעותיהם ושיחותיהם למשפחותם לניהם. ועל לב איש מבני העמים האלה לא עלה להחליט כי מדיים החכמים המאספים את הגדותיהם בכל הזרות הנמצאות בהן ככל אשר החליטו מתחכמינו על חכמינו ויתלוצצו עליהם בכל פה. לו היה להם לב לדעת כי הגדות כאלה יצירי רוח העם הנה, כי הן ראשית אנו, כי עתה הכירו ויפידו את תקף רוח עמנו, ואת חכמינו הודו ויברכו על טעמם ועל עמלם לקיים בידי הדורות הבאים את היקרות האלה, ומכבוד העם לא יפול מאומה אם יש אשר יאמין גם ברבר זר.

בהתבונני אל קדשי מלדתנו אלה אשר רק מעטים
יעריכום במלא ערכם, פניתי את לבי לצרוף ולסדר את
שמעותינו ושיחותינו בשפת עברית צחה, בשפת המקרא,
למען פתוח לבנים האוצרות שנגזו בהם אבותיהם אהבה וחסד,
תם ונקיון, פהר ושעם; ולמען דעת גם החכם הכתבונן, מה
רב ומה מלא רגש העם הזה, מה עז ומה רם הרוח אשר
יחיהו, מה גדלו שעשועיו במעט הטוב אשר ה' נתן לו,
ומה עצמו געגועיו אל ה' ואל טובו באחרית הימים.

וואלף יעבץ

מֶלֶךְ בַּלְהוֹת .

א

" לִידִידֵיהוּ מֶלֶךְ שָׁלֵם כָּא אֱלֹהִים בְּחִלּוֹם הַלִּילָה
לֵאמֹר : כ רָאָה נְתַתִּיהָ לְנָגִיד עַל־עַמִּי וְעַל כָּל־מַמְלָכוֹת
הָאָרְצוֹת : ג אֵת צָבָא הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר מַפְעֵל וְאֵת־הָאִיִּמִּים
וְאֵת־הַדְּרָפָאִים אֲשֶׁר בְּשָׂאוֹל סַתְחַת שִׁמְתִי לָהּ לְעֹבְרִים
וְגַם אֶת־חַיֵּת הַשָּׁרָה וְכַשׁ הָאֲדָמָה וְדַגֵּי הַיָּם בְּיָדָהּ
נָחַתִּי : ד וַעֲפָה קוֹם וּבְגֹד־לִי הַיָּקָל בְּרוּל וְשִׁבְתִּי
בְּתוֹכוֹ וְהִיִּיתִי עֲפָה : ה אֵה יָדַע פִּדְעָ בִּי בְיוֹם הַיִּסְפָּה
בְּרוּל עַל־עַצְמוֹ וְעַל־אֲבָנָיו וְחִלְלָת אֶת־שֵׁם יְהוָה וְחָרָה
אֵפֶי בָהּ וְהִסִּירוּתִי חֲסִדֵי מַעֲפָה : ו וַיִּשְׁכַּם הַמֶּלֶךְ בַּבֶּקֶר
וַיִּקְרָא לְדוֹכְמָיו וַיִּסְפַּר לָהֶם אֶת־חֲלָמוֹ וַיֹּאמֶר : ז הֵן
יִפְלֵא סִפְּנֵי לִבְנוֹת בֵּית כְּלִי גִרְזֵן וּמִקְבּוֹת וַעֲפָה עֲצֹר
גָּא אֲתָם עֲצֵה וְתִנְהוּז כִּי־חֲקָמִים אַתֶּם וְלֹא־תִבְצֹר מִכֶּם
כָּל־מוֹסָפָה : ח וַיִּדְבְּרוּ הַחֲקָמִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר :
ט מִקְדָּמֵי אֶרֶץ יִסֹּד אֱלֹהִים אָבוֹן אֲשֶׁר כָּקֵשׁ נִחְשְׁבוּ־לָהּ
בְּרוּל וְנִחְשָׁת וַיִּקְרָא שְׁמָה שְׁמִיד וַיִּצְתָּה לְמִשְׁמַרְת

במקום לא ידע אנוש : י ועתה יצאנא דבר שלמון
מלפני המלה והתנצבו עליו מכל גבולם כל שיעיר למינו
וקלשוד למינהו : יי כי אלה עינם בכל הארץ והגידו
לאדוני המלה את מקום האבן : יב ועש המלה כדבר
החכמים ויקב את השם ויקרא : יג מארבע רוחות
באי הרוח והעלילי לי ציים את אים שדה ושדות איש
אל יפקד : יד עודנו מדבר והנה סער גדול געור
מירבתי ארץ ותמלא הארץ זבא רב בהמה ורמש עז
וקל עשב אוצרות ומטמונים לא ידה דבר אשר לא
נמצא שם : יו ויצו המלה ויאספו כלם אל נקרת הצור :
יז ויאמר המלה השבעתי אתכם בגישחז כי תודיעו
לי את מקום השמיר ואם לא תגידו לי ונקמתם
במקום הזה ונכרתם לעולם : יח וצענו כלם פה אחד
בקול שאון נחרה ושרקה חי גפשה אדני המלה כי
איש מפנו לא ידע את מקום השמיר : יט אך אם על
המלה טוב יצאנא דבר מלכות מלפניו אל אשמדי
אשר יהיה לפניו מלה עלינו כי מפנו לא יבחד דבר
והגיד לאדני את מקום האבן : יי ואיה מקומו שאר
המלה ידידיו : יב וצענו הרוחות באר כרה לו במורד
הרי נשא בשם אבן על פיה וחתמה בטבעתו :
יג ומדי יום ביומו עלה השמירה להתנצב בין בני
האלהים ואחר כן בבאו משום בארץ יתבונן אם לא

נָנְעָה יַד־אֲנֹשׁ בְּחֹתְמוֹ : כ • וְגַלְל אֶת־הָאָבֶן מִעַל פִּי
הַבָּאָר וְשָׂתָה מִן הַמַּיִם אֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ וְהֵשִׁיב אֶת־הָאָבֶן
לְמִקְוֵמָה וְחָתַם אוֹתָהּ בְּמַבְעָתוֹ כְּכִרְאֵשׁוֹנָה כֹּה יַעֲשֶׂה
כָּל הַיָּמִים :

ב

א • וַיִּקַּם מְלֶכֶה שְׁלֹם וַיִּקַּח רַתּוֹק בְּרוֹזל אֲשֶׁר שָׁם
אֱלֹהִים מִפְּתַח עָלְיוֹ וּמִפְּעֵת זָהָב אֲשֶׁר שָׁם־אֱלֹהִים
מִפְּתַח עֲלִיָּה וַיִּתֵּן בְּיַד בְּנֵי־יְהוּדָע שֶׁר צָבָאוֹ : ב • וְגַם
גִּזֵּי צֶמֶר וְנֹאדוֹת יַיִן נָתַן לוֹ וַיֹּאמֶר : ג • אֶת־אֱלֹהֵי הַתֵּקַח
וְהִלַּכְתָּ אֶל־הָרִי נִשְׂאָה וְהִבֵּאתָ לִּי אֶת־מְלֶכֶה בְּנֵי־שִׁחִין
אֲסוּר בְּאֹזְקִים : ד • וַיַּעַשׂ כֵּן בְּנֵי־יְהוּדָע וַיִּלְךְ הַלּוֹחַ וַיִּמְצָע
שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת לַיְלוֹת עַד־בָּאוּ אֶל־מִקְוֵם הַבָּאָר :
ה • וַיִּקְרַב בְּנֵי־יְהוּדָע אֶל הַהַר וַיַּחְפְּרוּ נֹמֵץ מִמַּחַת
לְקַרְקַע הַבָּאָר וַיִּקַּב חֹר כַּקַּרְקַע וַיִּרְדּוּ הַמַּיִם מִן־הַבָּאָר
אֶל־הַנּוֹמֵץ וַיִּמְהַר וַיִּסְתֵּם אֶת הַחֹר בְּגִזֵּי־צֶמֶר : ו • וַיֵּצֵא
וַיַּעַל בְּמַעְלֵה הַהַר וַיַּחְפְּרוּ עוֹד נֹמֵץ מִפְּעֵל לַבָּאָר וַיִּקַּב
חֹר וַיִּצֵק שָׁמָּה אֶת־הַיַּיִן וַיִּסְתֵּם אֶת־הַחֹר בְּגִזֵּי־צֶמֶר :
ז • וַיִּכַּל אֶת־מַעֲשָׂהוּ בְּתִקְרַת הַבָּאָר וַיַּעַל וַיֵּשֶׁב עַל־הָעֵץ
וַיִּשְׁתַּחֲוֶה שָׁם : ח • וְאֲשַׁמְדֵי כָּא מְשׁוּמַת בְּאַרְצָן וַיִּקְרַב וַיִּתְבּוֹנֵן
אֶל־חֹתְמוֹ וְהִנֵּה־הוּא בְּעֵצִים תָּמוֹ : ט • וַיִּגְלַל אֶת־הָאָבֶן
לְשִׁתּוֹת מִמַּיְמֵי הַבָּאָר בְּתַמְלֵל שְׁלֹשִׁים וְהִנֵּה־יַיִן פִּתַּח
מַיִם : י • וַיַּחְדַּד וַיֹּאמֶר אֵל לְמַלְכִּים שְׁתוּ יַיִן וְאֵף כִּי־לִקַּח

בְּרֹאשׁוֹ מִמְּלַכְתֵּי מִדְּי מִמְּלַכַּת אֲרָץ פְּחַתִּיּוֹת הֲלֹא
 מֶלֶךְ אֲנִי וּבְכוּדִי לְאַחַר לֹא אָתֵּן: י" לֵץ הִינּוּ הוֹמָה שֶׁכֶּר
 וּכְל־שׁוֹנֶה בּוֹ לֹא־יִחָקֶם רְשׁוּם בְּסִפֵּר פָּתַח אִישׁ רִיבִי
 וְקִשְׁט אִמְרֵי אָמֵת אֶקְבֵּל גַּם מִפִּי אִיבִי: י" נִסְפָּה לְדַבֵּר
 אֶל־לִבּוֹ עַד כִּרְעוּף וְלֹא יָכַל לְמַשׁוֹל בְּרוּחוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוֶה וַיִּשְׁכַּר
 וַיִּבְרָם: י" גִּיהִי רַעַשׁ מִקּוֹל נַחְרוֹ וַיִּדַע בְּדִיהֲוִידַע בִּי
 יֵשׁוּן הוּא וַיִּבְרַד אֵלָיו בְּלֵט וַיִּשֶׁם אֶת־הָאוּקִים עַל יָדָיו
 וְעַל רַגְלָיו וַיִּשָּׁב מִנְּגִד: י" גִּיהִי כִי־הִקִּיץ אֲשַׁמְדִי מִשְׁנָתוֹ
 וַיִּצְעַר וַיִּרְא כִּי־אֲסוּר הוּא וַיֹּאמֶר לְנַתַּק אֶת־הָאוּקִים
 מֵעַל זְרַעְתָּיו: י" וַיֹּאמֶר בְּדִיהֲוִידַע הַשְּׁמֵר לֵה פֶן־
 תִּנְתַּק אֶת־הַעֲבֹתִים בִּי שֵׁם אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
 חֲרוּת עֲלֵיהֶם: י" וְעָתָה קוּמָה וּלְכֵה עִמָּדִי אֶל־הַפְּקוּם
 אֲשֶׁר אֲצוּר: י" וַיִּלְךְ שָׂר הַצָּבָא וּמֶלֶךְ הַכְּלָהוֹת הִלְוֶה
 וְנִסְוַע שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת לַיְלוֹת וַיִּרְצוּ אֲשַׁמְדִי בְּדִרְהָ
 וַיִּהְיֶה כִּי־רָאוּ אֹהֶל רַעַה וַיִּתְקַדּוּ בּוֹ וַיִּהְפְּכוּ סִפְתֵי נוֹצֵר
 וַיִּנְעֶה קֶה וַיִּפְלְחֶה: י" וַיִּהְיֶה הַיּוֹם וַיִּקְרַב אֶל־בֵּית אֲשֶׁה
 אֶלְמָנָה וַתֵּצֵא וַתִּתְחַנֵּן־לּוֹ לְבַלְתִּי הִפְכוּ אֶת־בֵּיתָהּ
 וַיִּשְׁמַע בְּקוֹלָהּ: י" וַיִּטַּח מִמַּגֵּנָה וַיִּהְיֶה בְּמַהְרוֹ לְנִסְוַת
 וַתִּשְׁכַּר אֲחַת מִצִּלְעוֹתָיו: י" וַיִּקְרָא מִהֲרִבָּה חֲכַמַּת
 אִיבִי מֶלֶךְ שָׁלֵם הָאוּמֵר לְשׁוֹן רֶבֶה תִּשְׁבְּר־נָרֵם רֶה
 לְשׁוֹן הָאֲשֶׁה שָׁכַר אֶת־צִלְעֵי הַיּוֹם הַזֶּה: י" וַיִּשְׂא עֵינָיו
 וַיִּרְא וַדָּגָה עוֹר תֵּעַח בְּדִרְהָ וַיִּסְתֵּה אֶל־אֲרַח וַיִּרְא־עוֹד

והנה שכור תעה בדרך ויטהו אל־ארת: כ ויט אָנו
 והנה קול חתן וקול כלה וישא קלו ויבה: כ ויסק
 וישמע קול־איש אמר לאחיו עשה־לי נעלים לשבע
 שנים ויפל על־פָּנָיו ויצחק: כד ויסק וירא והנה חובר
 חברים קסם באוב ויפל על־פָּנָיו ויצחק:

ג

" ויהי מפָּן שבעת ימים ויבא אשְׁמְדֵי עיר שלם
 וישב שם שלשת ימים: כ ויהי ביום הראשון וישאל
 מדוע זה לא נקראתי היום לבוא לפני הַמֶּלֶךְ ויענו
 הַפְּרִיסִים הַמֶּלֶךְ שְׁתָּה לְשִׁכְרָה: כ וימהר אשְׁמְדֵי וישם
 אָבֹן על־אָבֹן ויבאו הַפְּרִיסִים ויגידו לַמֶּלֶךְ: ד ויאמר
 זה פְּתָרְנִי הוֹסִיפוּ לַמֶּלֶךְ עַל־יַיִן מִשְׁתִּיו:
 ה ויהי מִפְּתָרֵת וישאל מדוע זה לא נקראתי גַּם־תְּמוּל
 גַּם־הַיּוֹם לְבֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ ויענו הַפְּרִיסִים הַמֶּלֶךְ אָבֹל
 לְשִׁבְעָה: ו וימהר אשְׁמְדֵי ויסר אֶת־הָאָבֹן מֵעַל הָאָבֹן
 ויתַּנְּהוּ עַל־הָאָרֶץ ויבאו הַפְּרִיסִים ויגידו לַמֶּלֶךְ:
 ו ויאמר הַמֶּלֶךְ זה פְּתָרְנִי מָנְעוּ מִן־הַמֶּלֶךְ אֶת־לֶחֶם
 חָקוּ: ח מפָּן שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים בָּא אשְׁמְדֵי ויעמד לִפְנֵי
 הַמֶּלֶךְ וימד לִפְנָיו בְּמִפְּדוֹ אַרְבַּע אַפּוֹת ויאמר:
 ט זאת מִדַּת זְבוּלָה בְּאַחֲרִיחָה וְלָמָּה לָּךְ לְרֹשֶׁת
 אַרְצוֹת לֹא־לָךְ וּלְתָרְנִי גַּם אֶתִּי לְבֹא אֵלֶיךָ מִקְּצֵה
 הָאָרֶץ: י ויען הַמֶּלֶךְ ויאמר חֲלִילָה לִי לַעֲשׂוֹת לָּךְ

מאומה רעה כי אם את הדבר הזה אני שאל מעמך :
י" הגני בנה בית גדול לאלהי השמים ועפה תנלי
את השמיר אשר בלעדיו לא אוכל לעשות דבר
ואתה שוב בשלום אל מקומך : י" ויאמר אשמדי
לא בני האבן הזאת כי אם בני רהב אהבי שר
הים והוא הפקיד אותה בני הדוכיפת העמדת
בשבעתה : י" ותקחהו הדוכיפת ותביאנה אל מקום
נשכח מני רגל אל שן סלע אשר לא יעבד ולא
ירע ותגע אתו לראש הדר ויבקע הדר ויטבע
השמיר ויגלם : י" ואחרי כן לקחה הדוכיפת את
משה הורע ותער על פניו ויהפך שן הסלע לקרן
ברשמן והמקום הזה נעלם מעיני כל יחי : י" על כן
יקראו הארמים לה נגר סגרא לאמר מפרק הרים :
י" בשמוע המלך ידידיה את הדבר הזה ויקם ויקח
לחות זכוכית בידו נתן לבן יהודע : י" ויאמר את
אלה תקח בידה והבאת לי את השמיר : י" ויעבה
מקצה הארץ ועד קצה הארץ ויקרא לפניו קן דוכיפת
וגרא והנה אפרחים בו ואסם אין אתם : י" ויטהר
וישם את לחות הזכוכית על הפן וישב על העץ
סגור ויסתר : כ" הדוכיפת באה אל הקן והנה סגור
מפניה מבא תראה ראה את גזולתה וקרוב לא
תוכל אליהם : כ" ותתמרמר ותגבר ותה בלוח

פִּיד פִּיד פִּיד וְאִין פּוֹתֵם : בּ וּתְקַצֵּר נַפְשָׁה כִּי
 רֵאזָה כִּי־כְלוּ הַזְרַעִים מִדְּחָקוֹן וּבְנִיה צְפוּיִם אֲלֵי־
 מַתּוֹ וּתְפָרֵשׁ כְּנָף וּתְעַפֵּה וּתְעַלֵּם : בּ עוֹד מַעַם שְׂבָה
 וְאִכְּן נּוֹצֵצַת בְּפִיהּ וּתְנַחַח עַל־הַלֵּחַ וּתְבַקְעֵהוּ לְשָׁנַיִם
 נִירָא בְּיַהוּדֵי־עוֹדֵעַ וְיַדַּע בְּרִשְׁמִיר הוּא : בּ וַיִּתְּן־קוֹל
 וּתְבַהֵל הַדּוֹכִיפַת וּתְפַל אֶת־הַשְּׂמִיר מִפִּיהּ וַיִּתֵּשׁ
 אֲלוֹי וַיִּקְחָהּ : כה וַיִּשָּׁב עִירָה שְׁלָם וּתְדוֹכִיפַת רֵאזָה
 כִּי לֹא־עָמְדָה בְּשִׁבְעָתָהּ וּתְחַנֵּק :

ד

א וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר בְּיַהוּדֵי־עוֹדֵעַ לְאִשְׁמֵי־מִדּוּעַ
 זֶה הַמִּית אֶת־הָעוֹר הַתְּעָה אֲלֵי־אַרְח : ב וַיַּעַן
 וַיֹּאמֶר קוֹל שְׁמַעְתִּי כִּי־תֵם וְיִשָּׁר הוּא וְהָאִישׁ אֲשֶׁר
 יַעֲשֶׂה־לוֹ חֶסֶד יִבְרַךְ וְחַי לְעוֹלָם : ג וּמִדּוּעַ זֶה הַמִּית
 אֶת־הַשְּׂבוֹר הַתְּעָה אֲלֵי־אַרְח : ד קוֹל שְׁמַעְתִּי כִּי־רָשָׁע
 הוּא וְאֶעֱשֶׂה־לוֹ חֶסֶד לְמַעַן יִשְׁלַם־לוֹ שְׂכָרוֹ עַל־הָאָרֶץ
 מִתַּחַת : ה וּמִדּוּעַ בְּבֵית לְשִׁמְע קוֹל־תַּחְנוּ וְקוֹל כְּלָה :
 ו בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם יָמוּת הָאִישׁ וְשְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה שָׁנָה
 תֵּשֵׁב הָאִשָּׁה אֲלִמְנָה בֵּית אָבִיהָ עַד אֲשֶׁר יִגְדַל
 אָחִיו וַיִּבְמָה : ז וּמִדּוּעַ זֶה שְׁחַקָּה לְדַבְּרֵי הָאִישׁ
 אֲשֶׁר צוּה לַעֲשׂוֹת־לוֹ נְעָלִים לְשִׁבְע שָׁנִים : ח מִי
 הַגִּיד לוֹ כִּי עוֹד שְׁבַעַת יָמִים יִתֵּה : ט וּמִדּוּעַ זֶה
 שְׁחַקָּה עַל־הַקּוֹסִם : י עֵינֵי כַסִּיל זֶה בְּקַצֵּה הָאָרֶץ

בְּאֵזֶר הַמֶּלֶךְ יַעֲלֶהנָא כְּאוֹב אֶת־הַאֲזֹר אֲשֶׁר
מִתַּחַת לְרַגְלָיו :

ה

• נִחַל דִּידִיהוּ לִבְנוֹת אֶת־הַמִּקְדָּשׁ וַיֵּשׁ
אֵלָיו אֲשֶׁמְדִי וַיֹּאמֶר אֲרֵנִי הַמֶּלֶךְ שְׁלַחֲנִי וְאִשׁוּבָה
אֶל־מְקוֹמִי : • וַיֹּאמְרֵלוּ הַמֶּלֶךְ אֶתִי תֵשֵׁב עַד בְּלוֹתִי
לִבְנוֹת בַּיִת אֱלֹהֵי וְתִקְוֹר נִפְשׁ אֲשֶׁמְדִי בְּעַמְלוֹ וַיִּקְנֵא
מֵאֵד בַּמֶּלֶךְ דִּידִיהוּ : • וַיִּמְלֵאוּ שִׁבְעַ שָׁנִים לְשִׁבְת
אֲשֶׁמְדִי אֶת הַמֶּלֶךְ וַיְכַל הַמֶּלֶךְ לִבְנוֹת בַּיִת אֱלֹהֵיו
וַיִּחַנְכֶהוּ : • וַיְהִי בַלֵּילָה וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ בַּחֲדָר
מִשְׁכָּבְתוֹ וְאִישׁ אֵין עִמּוֹ בְּלַתִּי אִם־אֲשֶׁמְדִי לְבָדוּ
וַיִּהְיֶה כּוֹ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר בְּמַה פָּחָה גְדוֹל : • וַעֲנֹ
וַיֹּאמֶר אִם תַּעֲבִיר אֶת־טַבְעֵתְךָ וְתִתְּנֵה לִי וְאֶת־
הָאוֹקִים תִּפְתַּח מִעַל דְּוִי וְדַעַף אֶת־זְבוּדְתִי :
• וַיִּחַק הַמֶּלֶךְ וַיִּקֶּם סַבְסָאוּ וַיִּפְתַּח אֶת־הָאוֹקִים
מִעַל דְּוִי וַיֹּאמֶר אֲשֶׁמְדִי תִגְדֵה לִי גַם־אֶת־טַבְעֵתְךָ :
• וַיִּתְּנֵלוּ הַמֶּלֶךְ וַיַּחֲפֹשֶׂה אֲשֶׁמְדִי בְּכַפּוֹ וַיִּבֶל עֵנָה
וַיִּשָׂא אֶת־כַּנְפוֹ הָאֶחָת עַד לְשִׁמֵי שָׁמַיִם וּבְצִלְצֵל
כַּנְפוֹ הַשְּׁנַיִת הִטִּיל אֶת־הַמֶּלֶךְ דִּידִיהוּ אֶל־קִצְהַ
הָאָרֶץ : • וַיִּמְדַּר וַיִּאֲסֹף כְּנָפָיו וַיִּלְבֵּשׁ מַלְכוּת וַיִּתֵּן
בְּרֵאשׁוֹ אֶת־עֲסֻדַת דִּידִיהוּ וַעֲלֵה־בְסָא : • וַיִּקְרָא
לְכָל־הַפְּרִיסִים הַעוֹמְדִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם :

אֶת־אֲשַׁמְדֵי מֶלֶךְ הַבְּלָחוֹת הַסִּירְתִּי הַיּוֹם מֵעַל
 פָּנָי וּבָשָׂם יי הַדַּחְתִּיו אֶל־אֶרֶץ צִיָּה וְשִׁמְשָׁה אֶל־
 הַמִּקְוֹם אֲשֶׁר־בָּא מִשָּׁם: יי כִּי גָעַלְהָ נַפְשִׁי בּוֹ גַם
 בְּיַד־יְהוָה חָרָה אַפִּי כִּי־הִבִּיאוּ אֶל־בֵּיתִי עַל כֵּן
 מֵאַסְתִּיו מִהַיּוֹת לִי לֶשֶׁךְ וְאֵת פָּנָי לֹא־רָאָה עוֹד
 וְאַתֶּם לֹא־תִתְּנֶנּוּ לְבָא אֶל־בֵּיתִי: יי וַעֲנֵנו הַפְּרִיסִים
 בְּדַבַּר אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ כֵּן נַעֲשֶׂה וְיִשְׁתַּחֲוּ וַיֵּצְאוּ:
 יי וְהַמֶּלֶךְ יִדְיָדֶנּוּ הַיּוֹסֵל אֶל־אֶרֶץ מִלְחָה אֲשֶׁר לֹא־
 עֲבַר־בָּהּ אִישׁ וַתִּצַּר לוֹ מְאֹד מְאֹד: יי וַיִּצְמָא לַפִּיִם
 וַיֵּרָא וְהָגָה בְּאֵר בְּמַעְרָה בְּמִזְרֵה הַרְר וַיִּסַּר אֵלֶיהָ
 לִשְׁתוֹת: יי וַיְהִי אֵת־כַּעַס כַּעַס וְהָגָה יַיִן בְּפִיו יַיִן
 אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה הַמֶּלֶךְ יוֹם עַל שְׁלַחְנוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוּם
 מְאֹד: יי וַיִּשָּׂא עֵינָיו מִסְבִּיב וַיֵּרָא וְהָגָה כִּפְעַל
 לְבָאָר כֵּנֵג הַמַּעְרָה נִקְבַּח סְתוּם כֵּנֵג צִמְר: יי וַיִּזְכֹּר
 אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר סָפַר־לוֹ בְּיַד־יְהוָה וַיִּקַּח לִפְנֵי
 וַיִּקְרָא: יי אָבֹן יוֹשֵׁב הַשָּׁמַן עַל־כִּסְאִי וְאוֹתִי קָלַע
 בְּבֵית־קָלַע אֶל־אֶרֶץ גְּזֵרָה אֶל־מַמְלַכַת יְדוֹ: יי מִדֵּ-
 נוֹאֲלִיתִי לְדַהֲלוֹת בְּרַעְיָה אֵת אֲקוּמָה־גָּא וְאֲנוּקָה מִן
 הַמִּקְוֹם הַזֶּה: כ וַיִּקַּח וַיִּלְךְ הַלּוֹךְ וַיִּסּוּעַ יָמִים וַיָּבִיִם
 וַיְהִי גַע וְגַד בְּאֶרֶץ:

7

" ומבית המלך בעיר שלם : אסף שמחה
ונגיל וניתמחו הפריסים איש אל-רעהו וניתלחשו
לאמר : - מהזה היה לאדנינו המלך שכלו נדיבות
פירגלו עמנו בחמת קרי : וְהַשָּׂרִים דָּבְרוּ אִישׁ
בְּאָזְנוֹ רַעוּת מַהֲדַתָּה לַאֲדֹנָינוּ הַמֶּלֶךְ שְׂכָלוֹ חֲכָמָה
כִּי חֲכָמְתוֹ נִסְרַחָה : וְנַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׂרָתָיו שָׂאוּ
זֶה אֶת־זֶה מַהֲדַתָּה לַאֲדֹנָינוּ הַמֶּלֶךְ שְׂכָלוֹ הוֹד וְהַכָּר
פִּרְיָעֵלָה בָּאִשׁוֹ עַל־בְּלִי רַחֲצוּ אֶת־רַגְלָיו זֶה יָמִים
רַבִּים : וְהַשָּׂרוֹת הַעַדִּינּוֹת הִשְׁתָּאוּ אִשָּׁה אֶל־
רַעוּתָהּ מַהֲדַתָּה לַאֲדֹנָינוּ הַמֶּלֶךְ שְׂכָלוֹ חֲכָמָה
וְנַעַם כִּי־הָיָה לְמַדַּת רוּחַ : וְאִם הַמֶּלֶךְ נִוְגָה וְקִדְרַת
אוֹי מַהֲדַתָּה לְבָנֵי שְׂכָלוֹ אֲהַבָּה וְכַבּוֹד כִּי־דָבַר עֲזוּזֹת
וְנִבְלָה בְּאָזְנוֹ : וְיָהִי הַיּוֹם וַיַּעַל אִישׁ גֵּר עִנִּי קָרַנַּע
בְּגָדִים הַשְּׁעָרָה אֶל־הַזְּקֵנִים וַיִּקְרָא בְּקוֹל גְּדוֹל :
" אֲנִי יְדִידְהֶוּ חַיִּיתִי מֶלֶךְ בְּעִיר הַזֹּאת : " וַיֹּאמְרוּ
הַשּׂוֹמְרִים מִשְׁנַע הוּא וַיִּגְשׁוּ לְהַדְפּוֹ : וַיַּעֲנוּ הַזְּקֵנִים
הַרְפוּ מִכֶּנֶּוּ הָאִישׁ אֲשֶׁר כָּל־דְּבָרָיו פִּתְּחוֹת מִשְׁנַע
הוּא לֹא־כֵן הַשּׂוֹנֶה רַק בְּאַחַת : " וּבְכִיָּהוּוֹדַע יוֹשֵׁב
בְּתוֹךְ זְקֵנֵי הָאָרֶץ וַיִּפְנוּ אֵלָיו וַיִּשְׁאַלְהוּ : יֵי הֲלֹא־
רִאשׁוֹן אַתָּה לְרֹאֵי פָנֵי אֲדֹנָינוּ הַמֶּלֶךְ וְעַתָּה עוֹיֵצָא

עֲצוּהָ וּנְשַׁמְעֶנָּה : י' וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים בְּיְהוָה יוֹדֵעַ זֶה שָׁבַע
 שָׁנִים לֹא נִקְרָאתִי לְבָא אֶל־הַמֶּלֶךְ : י"י וַיִּשְׁתַּחֲוּמוּ
 הַזִּקְנִים וַיֹּאמְרוּ גַם־אֲנַחְנוּ לֹא־דָרְאִינוּ אֶת־פְּנֵיו זֶה
 שָׁבַע שָׁנִים הֲלֹא דָבָר הוּא : י"ג וַעֲתָה קוֹסֵנָא בְּךָ
 יְהוָה וְלִכְהֵנָּה אֶל־הַגְּבִירָה וְאֶל־אֵם הַמֶּלֶךְ וְהַצֵּל
 מִפִּיָּהּ דְּבַר־אֱמֶת וַיַּעַשׂ בְּיְהוָה יוֹדֵעַ בֶּן : י"ד וַיְהִי
 בְּדַבְּרוֹ עַל־דְּבַר הַמֶּלֶךְ וּדְרָכָיו וּמִסְתַּר הַמַּלְכָּה פָּנֶיהָ
 וְהַתְּלָם וְאֵם הַמֶּלֶךְ גָּחָה קוֹלָהּ בְּבִכּוֹ וַיֹּאמֶר בְּךָ
 יְהוָה אֵין זֹאת כִּי אִם־דְּבַר־בְּלִיעַל יָצוּק פֹּה :
 י"ה וַיִּתְחַזַּק וַיָּקָם וַיְהַרֵף אֶת־שִׁמְרֵי חֹפֵי וַיְהַרֵם לְבָא
 אֶל־הַהִיכָל פְּנִימָה : י"ז וַיְהִי בְּרֵאתוֹ אֶת־הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב
 עַל־הַכֶּסֶּף וַיִּבְרַךְ אֶת־נַעֲלָיו וְהִצִּיחַ רַקִּים הַמָּה בִּירְכַעֵי
 מְרַנְנָל לוֹ תַחַת רַגְלֵי אָדָם וַיַּדַּע כִּי־שָׂד הוּא :
 י"ח וַיִּקַּב אֶת־הַשֵּׁם וַיִּבְהַל אֶשְׁמֵדִי וַיַּעַל אֲבָר וַיִּבְקַע
 אֶת־הַסַּפּוֹן וַיַּעַף וַיִּגַּם דָּדָה כַּגִּי : י"ט וַיִּמְחַר בְּךָ
 יְהוָה יוֹדֵעַ הַשְׁעָרָה אֶל־הַזִּקְנִים וַיִּגַּשׁ אֶל־הַעֲנִי וַיִּקְרָא
 בְּקוֹל גְּדוֹל יְחִי הַמֶּלֶךְ : כ' וַיִּגְשׁוּ הַזִּקְנִים וַיִּשְׁתַּחֲוּ
 וַיִּשְׁבּוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ בְּכַבּוֹד אֶל־הַיְכָלוֹ וְתַפֵּל הַמַּלְכָּה
 עַל צוּאָרָיו : כ"א וְכָל־הַיְשָׁרִים וְהַשְּׂרוֹת כָּרְעוּ עַל־
 בְּרַכְיֵיהֶם וְתַהֵי רִחוּחַ וְתַעֲרַב הַשְׁמַחָה בְּבֵית אִהָּ מִלֵּב
 יְדִידֵיהֶו גְּלָה מְשׁוֹשׁ : כ"ב וַיִּפְחַד יוֹמָם וְלִילָה וַיַּעֲמַד

ששים נפדים סביב למפתו מפתר בלילות נקרא
תמיד כל היום

הכל הכלים הכל הכל :

רוחות מספרות .

איש היה בבקר הפךנו הם הלך וסר טרע :
ב כל-היום עבד עבודתו בנעת אפו חרש חרישו
נקצר קצירו וברכה לא היתה לו בקל-עמלו :
י גיה בערב ראש השנה פבא השמש ויתן לאיש
מסבן שקל-כסף אחד וילך בית יי לשפוק שיחו :
י אחרי פלות הפלת הערב שבו כל-הקהל לבתייהם
והנשים והטף יוצאים לקראתם לברכם בשנה טובה
והנה אשתו יוצאת לקראתו לחרפו ולקללו על-
השקל אשר נתן : ה האיש היטיב את-פניו חנן
קלו וידבר על-לבה לנח מעפה והיא פים נגרש
השקט לא-תוכל : י ותקצר גפוש האיש בתמים
והצר-לו מאד לחלל את-היום תקדוש וזה מועד
ראשית השנה בשמע און ותלאה : י ויצא מן-הבית

וַיֵּלֶךְ אֶל־נַפְשׁוֹ וַיִּשְׁכַּב בַּשָּׁנָה הַזֹּאת לֹא־יָדַע כִּי הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר־הוּא שָׁכַב עָלָיו שָׁנָה קְבָרִים הוּא: " וַיְהִי
בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה וַתִּגַּה קוֹל בַּעַשׂ קוֹל הַמֶּן רִבְרִים
נִימ אָזְנוֹ וַיִּשְׁמַע וַתִּגְדֹּרְרוּת הוֹמִיָּה לֵאמֹר:

• שָׁמִי רְעוּתִי חֲדָשִׁי וְנַחֲשֶׂה נָא

וְנִשְׁמָעָה מִהֲרַעָה תִּהְיֶה הַשָּׁנָה:

י וַתִּגְדֹּה קוֹל בְּקוֹל גְּעֵרָה עוֹנָה לְעַפְתָּהּ:

" בַּמַּחְצֵלֹת נִקְבְּרָתִי לֹא־אֹכֵל קוֹם מְבוֹרֵי

שָׁמִי אֵת הַקְּשִׁיבִי בָּאֵי וְאֹמְרִי:

יִי וַיְדַמּוּ הַרְחוּת וְדִמָּה שָׁבָה לְשִׁכּוֹן מַסְכִּיב

וְתַפְעֵם רֹחַ הָאִישׁ וַיַּעֲצֹם עֵינָיו מִרַב פַּחַד וַיִּלָּשֶׁן

וַיִּבְרָם: " וַיְהִי בַמָּרֹם עֲלוֹת הַשָּׁמַר וַתִּגַּה הַרְחַ

הוֹמִיָּה לֵאמֹר:

יִי תְבוּאָת רַב־עֵה רֵאשׁוֹנָה עוֹדָה בְּאֵבִיָּה

יִדַּע עָלֶיָּה הַבְּרַד וַיִּשְׁחִיתָהּ:

יִי הַשָּׁמֶשׁ יָצָא עַל־הָאָרֶץ וְהָאִישׁ קָם וַיִּרְחַץ

פָּנָיו בְּמִי־הַנַּחַל אֲשֶׁר מִצְנֵד וַיִּבְאָ בֵּית יִי: " וַיְהִי

בְּאֲשֶׁר־בָּאוּ יְמֵי הַזֶּרַע וַיִּזְרַע בְּלִי־עֵס וַיִּמְסַר יִי בְרַד

בְּבַד מְאֹד וַיֵּה אֶת־כָּל־זֶרַע הָאָרֶץ וְאֶת־כָּל־עֵשֶׂב

הַשָּׂדֶה וַיִּצְמַח הָאֲרָמָה: " וְהָאִישׁ אֲשֶׁר זָרַע אֶת־רִבְנוֹ

וַיְהִי זָרַעוֹ לְבָרָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: " וַיְהִי לַחֲקֻפּוֹת

הַיָּמִים וַיֵּלֶךְ בְּלִיל רֵאשׁ הַשָּׁנָה וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר

שָׁכַב־שָׁם בְּרֵאשֹׁנָה: י' וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַהֲגֵה
קוֹל רֹעַשׁ קוֹל הַמּוֹן דְּבָרִים נִט אֲזוּנו וַיִּשְׁמַע וַהֲגֵה
רוּחַ הַזְמִיחַ לְאָמֹר:

כ' שׁוּמֵי רְעוּתֵי חוֹשֵׁי וְנַחוּשָׁה נָא

וַנְּשַׁמְעָה מְהֵרָעָה תְהִיָּה הַשְׁגָּה:

ט' וַתְּהִי־קוֹל בְּקוֹל גַּעֲרָה עוֹנָה לְעַמְתָּהּ:

י"ב בְּמַחְצֵלֶת נִקְפְּרַתִי לֹא־אֹכֵל קוֹם מִבּוֹרֵי

שׁוּמֵי אֶת־הַקְּשִׁיבִי בְּאֵי וְאָמְרֵי:

י"ג וַיִּדְמוּ הַרוּחֹת וַחֲזָה שָׁכָה לִשְׁבּוֹן מִסְכִּיב

וְהָאִישׁ עֵצִים עֵינָיו וַיִּישָׁן וַיִּדְמֶם: י"ד וַיְהִי בְמָרֹם עֲלוֹת

הַשָּׁמַיִם וַהֲגֵה־רוּחַ הַזְמִיחַ לְאָמֹר:

ט"ו כֹּל אֲשֶׁר יִזְרַע בְּרִבְעֵה הַשָּׂנֵה

יִבֹּא רוּחַ הַקָּדִים וַיִּכְרֹז שְׂאֵיָה:

ט"ז הַשָּׁמַשׁ יָצָא עַל־נֶאֱרָץ וְהָאִישׁ קָם וַיִּרְחַץ

פָּנָיו בְּמֵי־הַנַּחַל אֲשֶׁר מִנְּגַד וַיִּבֹּא בֵּית י': י"ח וַיְהִי

כְּאֲשֶׁר־בָּא יְמֵי הַחֹרֵעַ וַיִּסְתַּר הָאִישׁ וַיִּזְרַע אֶת־

זֵרְעוֹ: י"ט וְכֹל־הָעָם אָמְרוּ אֶל־נָא נִמְהַר וְנַחֲשׂ אֶת־

מַעֲשֵׂיָנוּ פֶן יִבֹּא הַבָּרָד וְהִקָּה אֶת־זֵרְעֵנוּ כְּאֲשֶׁר עָשָׂה

זֶה שָׁנָה: כ' וַיְהִי כְּאֲשֶׁר יָרַד הַגֶּשֶׁם הַשָּׁנִי וַיִּזְרְעוּ

וַיִּבְרַג י"א אֱלֹהִים רוּחֹת־קָדִים עָנָה מְאֹד וַתּוֹכַשׂ אֶת־

כָּל־פְּרִים וּבְזֹרַע הָאִישׁ לֹא־עָנְעָה רוּחֹת־קָדִים לְרַעָה:

י"ב וַיְהִי זֵרְעוֹ לְכִרְכָּה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ וַיִּגְדֵּל הָאִישׁ

נִפְרָץ מָאֵד : 14 וַיֵּרָא הָעַם כִּי־תָהִי יְיָ עִמּוֹ גַם
 בַּשָּׁנָה הַזֹּאת גַּם בַּשָּׁנָה הַזֹּאת וַיִּפְצְרוּכֶם לְהַגִּיד
 לָהֶם מִה־שָׁרֵשׁ דְּבַר נִמְצָא בּוֹ : 15 וְלֹא־שָׁמַע אֱלֹהִים
 לְהַגִּיד לָהֶם וַיִּרְפוּ מִמֶּנּוּ וַיִּלְכוּ : 16 וַתָּבֵא אֵלָיו
 אִשְׁתּוֹ וַתִּפְּנַע בּוֹ לְגַלוֹת לָהּ סוּדוֹ וַיִּמְאַן : 17 וַיְהִי
 כִּי הִרְבֵּתָה לְהַצִּיק לוֹ יוֹם וַיַּגִּיד לָהּ אֶת־קֶלְלָתָּהּ :
 18 סָקֵן יָמִים הִתְגַּלַּע רִיב בֵּין אִשְׁתׁי הָאִישׁ וּבֵין
 הָאִשָּׁה אִם נִנְעָרָה הַקְּבוּדָה בְּמָקוֹם אֲשֶׁר־לָן הָאִישׁ :
 19 וַתֹּאמֶר אִשְׁתׁי הָאִישׁ אֲלֵאִים נִנְעָרָה בְּאֵי וְאֶרְאֶה
 אֶת־בִּתְּךָ קְבוּדָה בְּמַחְצֵלֶת וַתִּשָּׂא הָאִשָּׁה אֶת־קוֹלָהּ
 וַתִּבְרַךְ : 20 וַתִּלְךָ וַתִּתְנַפֵּל עַל־קִבְרֵי בָתֶּיךָ וַתִּשְׁפֹּךְ־שָׁמַם
 אֶת־לִבָּהּ וַתֹּאמֶר לֹא־יָדַע בְּכָל־אֲלֹהִים : 21 וַיְהִי בַּשָּׁנָה
 הַשְּׁלִישִׁית בְּלֵיל יוֹם הַזִּכְרוֹן וַיָּבֵא וַיִּשְׁכַּב כַּפָּעַם
 כַּפָּעַם עַל־יַד הַקִּבְרֵי : 22 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַתִּגַּה
 קוֹל בַּעַשׁ קוֹל הַמּוֹן דְּבָרִים וַיִּט אֹזְנוֹ וַיִּשְׁמַע וַתִּגַּה
 רוּחַ הַזְּמִיָּה לֵאמֹר :

18 שוֹמֵי רְעוּתֵי חוֹשֵׁי וַנְּחַוְשָׁה נָא

19 וְנִשְׁמָעָה מִהִרְבֵּעָה תִּהְיֶה הַשָּׁנָה :

20 וַתִּגַּה־קוֹל כַּקוֹל נִנְעָרָה עוֹנָה לְעַמְתָּהּ :

21 הִם רְעוּתֵי חֲשִׁכֵי־נָא שְׁפֹתִים

22 כִּי נִשְׁמָעוּ דְּבָרֵינוּ בֵּין הַחַיִּים :

23 וְלֹא־יָסַף הָאִישׁ לִשְׁמוֹעַ עוֹד אֶת הָאוֹתִיּוֹת

בְּמָרָם תִּבְאֵנָה וְלֹא יָדַע עוֹד לְהִתְקַדֵּשׁ : מִי זֶנְה לְבֹנו
אֲתוּן כְּלֵי־תִקְוִים עַל־אִשָּׁר לֹא־מִשָּׁל בְּרוּחוֹ לְהִסְתַּדֵּר
דְּכַר :

דְּגֵן שָׁמַיִם .

” הֲרַעַב כִּבְד בְּאֶרֶץ וַיִּרְעַב הָעָם לֶלֶחֶם פִּי
עָבְרוּ יָמֵי הַנְּשָׁמַיִם וּמָטַר לֹא־הָיָה עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה :
” וַיִּתְקַבְּצוּ וַיִּקְרָאוּ צוֹם שְׁלֹשֶׁת יָמִים לֶחֶם לֹא אָכְלוּ
וַיִּמִּים לֹא שָׁתו וְלֹא־שָׁמַע ” אֶת־קוֹלָם : ” וַיִּוְסִיפוּ
וַיִּקְרָאוּ צוֹם עוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים אַחֲרֵים וַיַּעֲבִירוּ קוֹל־
בְּאֶרֶץ לֵאמֹר : ” אִישׁ וְאִשָּׁה אֲלֵי־יַמְעֻמוֹ מֵאוֹמָה
בְּפִיִּם לֹא יִרְחֲצוּ וּבִשְׂמֹן לֹא יִסּוּכוּ : ” לֹא־יִבְנוּ בֵּית
וְלֹא־יִטְעוּ־כֶרֶם וְלֹא־יִקְרָאוּ לְשָׁלוֹם אִישׁ לְרֵעֵהוּ וְאִשָּׁה
לְרֵעוּתָהּ עַד אֲשֶׁר־יִרְאֶה ” בְּעֵינָיו וּפְקַד אֶת־עַמּוֹ
לְחַת לָהֶם לֶחֶם : ” וַיִּרְא הָעָם פִּי לֹא־עָנָם ” גַּם
הַפֶּעַם וַיּוֹצִיאוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים מִבֵּית הַקֹּדֶשׁ
וַיִּצְיָנֵהוּ בְּרוּחַב הָעִיר וַיִּתְּנוּ עָלָיו אָפֶר : ” וַיִּנְשׂ
הַנְּשִׂאִי וַיִּקַּח מִן־הָאָפֶר וַיִּזְרְקֵהוּ עַל־רֹאשׁוֹ הַשְּׂמִימָה
וְאַחַר נָגְשׁוּ כָּל־הָעָם וַיִּקְחוּ מִמֶּנּוּ וַיִּתְּנֵהוּ בְּרֹאשֵׁיהֶם :

" וַיִּקַּם זָקֵן הַעֲדָה וַיְדַבֵּר עַל־לֵב הָעָם כִּי־יָשׁוּבוּ
 אֲלֵי אֱלֹהֵיהֶם בְּכָל־לִבְכֶם וּבְכָל־נַפְשֶׁם וְאַחֲרֵי־כֵן
 הִחֲלָה הַרְגָּה וְהַתְּפִלָּה: " וַיְהִי כִּי־קָרָאוּ אֶל־אֱלֹהִים
 בַּחֲזָקָה וַיַּעֲתֵר לָהֶם: " וַיִּשְׁאֹר עֵינֵיהֶם אֶל־הַחוּף
 וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אַנְיֹת בָּאוֹת וְהַמַּלְאָחִים צֹבְרִים אֶת־
 הַחוּל אֲשֶׁר עַל־שַׁפְּתַי הַיָּם וּמַעֲנִים אֶת הָאָנְיָה וַיִּפְּלָא
 הַדַּבָּר בְּעֵינֵיהֶם: " וַיִּסַּר אִישׁ מֵהֶם אֶל־הָאָנְיָה וַיֵּרָא
 וְהִנֵּה הַחוּל נִהְפָּה לְקַמַּח: " וַיִּמְחַר וַיִּשְׁכַּב אֶל־
 אֲחִיו וַיִּקְרָא אֲחִי יֵשׁ־שֶׁבֶר בְּאָרְץ הַנִּהַה הָאָנְיֹת
 מְלֹאוֹת קַמַּח וַיֵּרָא הָעָם תְּרֹנוֹ: " וַיִּקַּח אִישׁ אִישׁ
 אֶת־צִדּוֹר כַּפָּפוֹ וַיַּמְשִׁחוּ בְּנַשְׂרִים אֶל־הָאָנְיָה לְשִׁבּוֹד
 אֶת־שֶׁבֶר בַּעֲבוֹן בָּתֵּיהֶם: " וַיִּקְנַב אֲלֵיהֶם זָקֵן
 הַעֲדָה וַיֹּאמֶר אֶל־נָא כִּנִּי אֶל־תִּקְנֻוּ וְאַל־תֹּאכְלוּ מִן־
 הַקַּמַּח הַזֶּה כִּי לֹא־יִהְיֶה לָכֶם לְשִׁבְעָה כִּי־מַעֲשֵׂה
 נַפְלְאוֹת הוּא: " הַמַּלְאָחִים אֲשֶׁר רָאִיתֶם מְלֹאכֵי
 אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַחוּל הַנִּהְפָּה לְקַמַּח הַנִּגְזָמִים הוּא
 אֲשֶׁר לֹא־יֹאכַל מִמֶּנּוּ הָאָדָם וְחַי: " הוֹחִילוּ מַעַם
 בְּנֵי עוֹד הַיּוֹם הַזֶּה תִּבְאֲנֶה אַנְיֹת נִשְׁאוֹת בָּר
 וְלָחֶם מִהֶן תִּקְנֻוּ וּמִהֶן תֹּאכְלוּ כִּי־מֵאֲכַל אָדָם הוּא:
 " וְהִרְאִשׁוּנֹת גַּעֲלָמוֹ וְהַתְּאֲבָדָה וְאִישׁ לֹא־יָדַע אָנְיָה
 בָּאוֹ: " וְהַקּוֹל נִשְׁמַע בֵּית־הַמִּלְקָה לֵאמֹר בָּזָה נִכְזָה
 קָבָה אֶת־סִבּוֹן וְאֶת־עֲדָתוֹ וְלֹא הָאָמִין הַמִּלְקָה:

י" ויאמר אמ־אמנם תזקן איש קרא לאלהיו ויענהו
 מדוע זה לא־שמע אלהים בקולו להמטיר על־
 הארץ: כ ותגברה אשה יראת יי שלחה אל־תזקן
 לאמר: כ" חל־נא את־פני אלהיך ויתן מסר על־פני
 האדמה וידעו כל הארץ כִּי־שמע יי את־תפלת
 תִּדְבָקִים בּוֹ: כ" וישב תזקן בֵּד גֵּעְרוֹ. לאמר:
 כ" בית המלך האזינו עלו אל־קרן האפל ושם
 תהיו כִּי־אקרא היום אל־יי ונתן מסר ומלאו כל־
 העמקים מים: כ" וקרן האפל שן־סלע הוא אשר
 אם עלה עליו פֶּרֶשׁ רֶכֶב סוּס וְרֶמֶח בְּיָדוֹ וְהָיָה
 בְּעֵינָיו הַצֵּבַב בַּתְּחִמִּית הָהָר בְּזָבוּב דָּק: כ" ויעלו
 כל־בית המלך ועל שם גִּם־תזקן ויצעק אל־יי
 ויפרש בפיו השְׂמִימָה: ט ותעל עב קִטְנָה סַפְּאֵת־
 ים ותהי לעֵנָן כְּבֹד אֲשֶׁר־נִבְקַע סַתְּחָתָיו ויהי לְגִשֵּׁם
 שׁוֹמֵף: ט" ויגברו הַמַּיִם וירבו מאד עד אשר נִמְבְּלוּ
 רגלי המלך העומד בראש קֶרֶן אֶפֶל בְּקִצְהָ הַמַּיִם:
 כ" וישש המלך אל־תזקן ויאמר אמנם טוב אתה
 בְּעֵינָי אֱלֹהִיךָ וטוב תַּעֲשֶׂה לַעֲמֶךָ וְלָאָרֶץ אַךְ הַטּוֹבָה
 אֲשֶׁר עָשִׂיתָ הַיּוֹם הַזֶּה רַבָּה הִיא מִהֲבִיל. כ" ויתפלל
 תזקן ויִּפְלֵא נַפְשָׁם וְהַמַּיִם הִלְכוּ הַלֹּךְ וְחִסּוֹר וְהִיבֵשׁ
 הארץ ביום ההוא: ז ומלאך אלהים בא אל־תזקן
 בחלום הלילה לאמר: ט" וד מעל משכבך אשר

אַתָּה שָׁכַב עָלַי מְעוּדָה עַד־הַיּוֹם הַזֶּה וְשָׁכַב בְּאִשְׁרֵי
 תִּשְׁכָּב : יי וַיִּקְצַץ וַיַּעַשׂ בְּנוֹ נִלְוָה וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם
 אַחֵר וַיִּישָׁן : יב וַיִּשְׁכַּם בַּבֶּקֶר מִמְּחֹרָת וַיִּקְרַב אֶל־
 מִטָּתוֹ וַיֵּרָא וְהִנֵּה הַמְּרֻבָּדִים אֲשֶׁר עָלֶיהָ נִקְדְּעוּ
 נִפְרָטוּ מִמְּדֻקְרוֹת חֶרֶב : יג וַיַּדַּע כִּי־מִשְׁחַת מַלְאָכֵי
 רָעִים אֲשֶׁר צָרָה עֵינֶם בְּכַבּוּדוֹ וּבְצַדִּיקְתּוֹ שֶׁלַּחָה
 כּוֹ הַלַּיְלָה לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ קָלָה : יד וַיִּכְרַה אֶת־יְיָ
 אֱלֹהֵי חֲסֵדוֹ עַל־אֲשֶׁר שָׁלַח אֶת־מַלְאָכָיו הַמְּזוּבִּים לְמַלֵּם
 וּפְשׁוּ מִכּוֹת : טו נִחִי עוֹד תִּקְוֶן יָמִים רַבִּים וַיַּצּוּ
 אֶת־בְּנָיו וְאֶת־בֵּיתוֹ וְאֶת־עַמּוֹ לְבַלְתִּי נַסּוֹת אֶת־יְיָ :
 טז לְבַלְתִּי הוֹגִיעַ אֶת־יְיָ לְבָרָא לָהֶם יוֹם יוֹם שְׁמַיִם
 חֲדָשִׁים וְאֶרֶץ חֲדָשָׁה : יז כִּי דָגַן שְׁמַיִם לֹא יִהְיֶה
 לְשִׁבְעָה וּלְיֹלֵד אִשָּׁה כִּי־יִפְלֵא לַעֲשׂוֹת תַּצְרִיכּוּ עֵין
 צָבָא מְרוֹם : יח וַיִּקְרָא בְּאֲזוּנֵיהֶם תְּמִיד בְּלִי־חַיּוֹם
 הַשְּׁמַיִם שְׁמַיִם לִי וְהָאָרֶץ נָתַן לְבְנֵי־אָדָם :

ששון תחת אבל .

א

" איש עני גדל תהה בעיר קמנה ולו אשה
ועשרה בנים : י וצא הוא ובניו עמו יום יום
התורשה וקוששו עצים וקברום ותהה ללחם ביתם
בן עשו כל-הימים : י ויהי היום ויצאו הערה
ללקוט עצים בתמל שלשם וביאו את-הלקט הערה
ואין קנה : י וירעבו ויצמאו כל-היום ותהי להם
דמעתם ללחם וישבימו בבקר ויקרא האיש לבנו
בכורו לאלישע ויאמר לו : ה הן לנו לא-תועיל
מאומה בכח תהה ועתה קומה ולכה אל-ארץ מרחקים
ובאת אל-אתרו אתי וקצאת חן בעיניו פי-חכם
צפור תיל ויפדהתאר אמה : י וישק הצער לאביו
ולאמו וישא רגליו וילך : י ויהי כבא הצער אל-
אתרו ונגד-לו מ-הוא וישמח לקראתו מאד
ותשמנה גם-אשת האיש ובתו : ה והאיש נשוא
פנים כבד בבקת ובהב ובתו גערה וראת יי יפה
כל-כנה ומהורה פעצם השמים אה רוח ברה נמוכה

עליה תמיד : • ויהי בשבת הצער בבית אחיהו
ימים אחדים ותחשק נפש הצערה בו ותאהבה ונס-
לב הצער רבך ביה לאהבה אתה : • וינש אליה
לדבר על לבה דברי חן ותישב פניה אליו ותאמר :

י אהבתיה מחמדי אהבתיה אלישע

אה יכל לא אוכל להיות לך לאשה

ותשא קלה ותבך : • וישתומם אלישע וילך

אל דודו וידבר אליו לאמר תנה לי את בתה

וארשתיה : • ותישב פניו אליו ויאמר

אהבתיה בני אהבתיה אלישע

אה בתי לא אוכל שת לך לאשה

וישא קלו ויבך : • וישאל את דודו ואסמכו

אני גם בעיניך גם בעיני בתך מדוע זה המנענה

ממני : • ויספר לו אבי הצערה לאמר בתי ארשה

זה שלש פעמים ומדי בא השתן בליל אלה בלה

תחזרה ומת : • ועתה למה תאסר גם אתה את-

נפשה בנפש אחד מהם בקחתה את בתי לאשה :

י ויען הצער ויאמר

יעבר עלי מה הנני ואקחה

כי טוב מותי מתי בלעדיה :

י ויאמר האיש מחצית בספי ודחי לך הוא

אה לקח אל התקנה בייקר אתה לי בראחי :

יׁ וַיֹּאמֶר לֹא־כִסֶּפֶּה וְלֹא זָהָב דְּרִישְׁתִּי מִיָּדְךָ כִּי אִם־
 אֶת־בְּתוּךָ תִּנְהַלֵּי : כ וַיִּפְצַר־בּוֹ מְאֹד וַיֹּאמֶר לוֹ
 הָאִישׁ דִּבֶּר עַל־לֵב בְּתִי וַשְּׁמַע מִה־בְּפִיה וַיָּבֹא אֶל־
 הַנְּעֻרָה וַיְדַבֵּר עִלְלָהּ : כׁ וַתַּעַן הַנְּעֻרָה וַתֹּאמֶר
 לָךְ אֲנִי וְכָל־אֲשֶׁר־לִי אֵלֶּה מִה־אֲעֹשֶׂה וְכָל הַקָּרֵב
 הַקָּרֵב אֵלַי יָמוּת וְעַתָּה לָמָּה תְּמוּת גַּם אִתָּה לְנַגְדִּי :
 כב אָנָּה ׀ אֱלֹהִים תְּהִינָא יָדְךָ בִּי אֲמוּתָה אֲנִי וְאֶל־
 יָמוּת מִחֲמַד־נַפְשִׁי זֶה : כׂ וַיִּנְתֵּם אֹתָהּ אֱלִישָׁע
 וַיְדַבֵּר אֵלֶיהָ דְּבָרִים נְחֹמִים : כ׃ וַתֹּאמֶר אֵלָיו הֲרַף
 מִפְּנֵי יָמִים שְׁלֹשָׁה וְצַמְתִּי וְחִלִּיתִי אֶת־פְּגִי ׀ אֲוִלִי
 יַעֲתֶר־לִי וַיִּשְׁמַע אֵלֶיהָ אֱלִישָׁע וַיְבָרְכֶהָ נְיָא : כ׃ הוּא
 מִתְּהַלֵּךְ בַּשָּׂדֶה וְהִנֵּה אִישׁ זָקֵן לִקְרָאתוֹ וּמְרֹאדוֹ
 כְּמֹרְאָה מִלֵּאָה אֱלֹהִים וַיִּשְׁתַּחֲוֶה אֱלִישָׁע וַיִּקְרָא שְׁלוֹם
 עָלָיְךָ רַבִּי וּמֹרִי : כ׃ וַעַן תִּקְוֵן שְׁלוֹם שְׁלוֹם גַּם־לָךְ
 גַּם לְבַת־דֹּחָה וַיִּסְמְךָ־יְדִיו עַל רֹאשׁוֹ וַיְבָרְכֶהוּ וַיֹּאמֶר :
 כ׃ הֲאֵל הַטּוֹב שְׁלַחְנִי לְתֵת בְּחִיקָה אֲשֶׁת־חַן אֶת־בַּת
 דֹּחָה בִּי יָדַעְתִּי כִּי־יִרְאֵה אֱלֹהִים אִתָּה : כ׃ וְעַתָּה בְּנִי
 אֵל תִּירָא לָךְ וְאֶרְשָׁה וְקִסְמָה לָךְ לְאִשָּׁה בִּי לָךְ הִיא :
 כ׃ אַרְבָּעִים יוֹם בְּטָרָם הַגְּלָהָה שָׁלַח אֱלֹהִים אֶת־
 מִלְּאָכּוֹ לַפְּנֵיךָ וַיִּקְרָא בַת־אֲתִיבּוֹ לְאִישָׁע : כ׃ וְעַתָּה
 זֹאת עֲשֵׂה בְּשִׁבְתְּךָ אֶל־שְׁלֹחַן מִשְׁעָה וּבְשׂוֹאִים וְרֹאִית
 אִישׁ עֲנִי שׂוֹאֵל בְּפִתַח וְקִמַּת תְּגַשֶּׁת אֵלָיו וְשָׁמַת־לוֹ

מקום בראש הקרואים ושמת אליי לכה וכבדתו
והאבלתו והשקיתו : " בִּישְׁלֶשֶׁת יְחִתָּנִים אֲשֶׁר הָיוּ
לפִנֵּי בְנֵי עֲשִׂירִים הָיוּ אֲשֶׁר זָאָה לָבֶם בְּעֶשְׂרָם
וַיָּבֹזוּ אֶת־הַעֲנִי גַם בְּיוֹם שְׁמִחַת לָבֶם עַל־כֵּן טָרָה
בָּהֶם אֶת־יְיָ וְלֹא נִתְּנָם לְגֹשֶׁת אֶל־הָאִשָּׁה הַזֹּכֶה
וְהַטְּהוֹרָה : " אִלָּם אִם אַתְּרִי כָל־אֵלֶּה יָבֹא אִישׁ
לִנְגַע בָּהּ לְרַעַה אֶל־תִּירָא וְאֶל־תַּחַת כִּי־אֲשַׁתָּה אֲשֶׁר
עוֹלָה לֹא־נִמְצָא בְּשִׁפְתֶיהָ תִּדְבֹר אֵלָיו דְּבַר וְהִקְרִיתָמוּ
מִעֲלֶיהָ : " רָאָה בְנֵי אֶל־תִּפְּל דְּבַר מִכָּל אֲשֶׁר־
אָמַרְתִּי לָהּ וְשָׁלוֹם לָהּ עַד־עוֹלָם : " וַיַּדַּע אֱלִישָׁע
כִּי־אֵלֶיהוּ הַנְּבִיא הוּא וַיִּפֹּל עַל־פְּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה
וַיִּמְלֹאָהּ : " הֲלֹה מַעֲיָנִי :

ב

" וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַיָּשָׁב אֶל־בֵּית אֲחִיקָהוּ
וַיִּזְכַּר לְדְבַר אֵלֶיהָ וְהֵאֵת לוֹ וַיֹּאמְרָהָ : " וְלֹא
הִגִּיד דְּבַר לְאִישׁ מִכָּל אֲשֶׁר דְּבַר אֵלָיו אֵלֶיהוּ הַנְּבִיא :
" וַיְהִי בַלִּיל חֲתֻנָּתָם וַיִּשְׁכְּבוּ הַקְּרוֹאִים לֵאמֹל :
" וַיִּשָּׂא הַחֲתָן אֶת־עֵינָיו וַיִּרְא וְהִנֵּה־אִישׁ מִסָּבֵן שָׂכְלוֹ
עֹצְמוֹת עוֹר וְשָׁעַר וּבָשָׂר אֵין עָלָיו בְּגָדִים מִמְּלָאִים
קְרוֹעִים וּפְרָסִים עוֹמֵד יְחַף פֶּתַח תְּבִיט : " וַיִּסְתֵּר
וַיִּקָּם וַיִּדְרֵן לְקִרְאָתוֹ וַיִּשְׁיבָהוּ עַל־כַּסָּאוֹ וַיֹּאכִלֵּהוּ

וַיִּשְׁקָדוּ וַיִּשְׁרַת לַפָּנִי כְּאֶחָד הַעֲבָדִים : י וַיִּפְּלֵא
דַבָּר בְּעֵינֵי הַקְּדוּאִים וַיִּתְמַדוּ אִישׁ אֶל־בְּעֵדוֹ אֶת
הַחֲתָן לֹא־שָׁם לְבוֹ בִּי־עֵינָיו הָיָה אֶל־הַמַּסְכֵּן :
י הַקְּדוּאִים פָּלוּ לֵאמֹר וַיִּבְרְכוּ אֶת־הַחֲתָן וְאֶת־הַכֹּהֵן
וַיִּפְּגוּ לְבַתְּיָהֶם : י וְהַמַּסְכֵּן גַּשׁ אֶל־הַחֲתָן וַיֹּאמֶר
בְּנִי מִלֵּאדָה הַפְּסֹת אָנִי וְלִקְחַת נַפְשָׁךָ בְּאֵתִי וְעַתָּה
אֶתְהַדְּנָא אֶת־נַפְשָׁךָ וְהִלַּכְתִּי : י וַיֹּאמֶר אֱלִישֶׁע הֲרַף
מִפָּנֵי שְׂנֵה אַחַת וְלֹא־אָכָה : י הֲרַפָּה מִפָּנֵי שְׂשֻׁה
חֲדָשִׁים חֲדָשׁ אַחַד וְלֹא אָכָה : י אִם־כֵּן כִּי־נִחַדְתִּי
וְאִבְרַכָּה אֶת־אִשְׁתִּי וְאֶת־רִבּוֹן פְּעֻשָׁה בְּאֶשֶׁר אֶמְרָת :
י לְדַבָּר הַזֶּה וְנִשְׁאַתִּי פְּנֵיךָ עָנִידוּ הַמַּסְכֵּן : י וַיִּבְא
הַחֲתָן הַחֲדָדָה וְהַזֶּה־הָיָה לְבוֹשָׁה לְבָנִים וְנָקִים פְּרַעַת
עַל בְּרַקִּיהַּ פּוֹכֵהָ וּמְחַפְּלֵת אֶל־יְיָ אֱלֹהֵיהָ : י וַיְהִי
כִּי־רָאִתָּה אֹתוֹ וַתִּפֹּל עַל־צַוְאָרָיו וַתִּתְבַּקְּרוּ : י וַיֹּאמֶר
לָהּ אֱלִישֶׁע הַזֶּה־בָּא הַמִּלֵּאדָה לְקַנֹּת אֶת־נַפְשִׁי וְעַתָּה
שְׁלַח־יָדְךָ וְאִלְכָה : י וַתֹּאמֶר שְׂכַה־לָּךְ בָּזֶה וְאָנִי
אֵצֶה וְאֶנְרָשֶׁה מִכָּה : י וַתֵּצֵא וַתִּרְאֶה וַתֹּאמֶר שְׁקַד
אִתָּה דַבָּר לֹא שְׁלָחָה : י כִּי־בִיהוּ אִמֶר בְּרִיבְיָחָה
אִישׁ אִשָּׁה גָּקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שְׂנֵה אַחַת וְשֹׁמֵחַ אֶת־
אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר־לָקַח : י תּוֹרַת נְדִים אָמַת וְאִתָּה מֵת
שְׁקַד אִתָּה דַבָּר : י מִנְדוּ בְּרַחֲלֶךָ מִכָּה וַיִּנְעַד יְיָ
בּוֹ וַיִּלְךְ : י וַהֲיָא שְׂכַה מְסֻדָּה וַתִּשְׁקֵל וַתֹּאמֶר

לִי אַתָּה הַפַּעַם וְאֵי־לֶךְ : כ א וַיִּבְרְכוּ אֹתַי וַיִּשְׁמְחוּ
וַיַּעֲלֵצוּ שְׂגִיחֵם וַיִּטְּיִכוּ לָבָם עַד־הַבֶּקֶר : כ ב וְאֲבִי
הַנְּעִרָה וְאִמָּהּ לֹא־יָדְעוּ דָבָר וַיִּדְגּוּ אִמָּהּ : כ ג וַיְהִי
בְּצֵאתָם מִבֵּית־הַמִּשְׁתָּה וַיִּתְאַבְּלוּ : כ ד וַיִּקְמוּ בַּחֲצֵי
הַלַּיְלָה לְהִכִּין אֲרוֹן וּלְחַצְב־קָבֶר לְחַתָּנָם וַיְכַלּוּ אֶת־
מַעֲשֵׂיהֶם עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר : כ ה וַיָּבֹאוּ אֶל־הַבַּיִת
לְרַעַת מִדֵּוְנִתְחָה וַיִּפְרֹאֲזוּן בְּלֶמֶט אֶל־דִּלְתוֹת חֹדֶר
בָּתָם וְהָיָה שִׁשּׁוֹן וְשִׁמְחָה : כ ו וְלֹא־הֶאֱמִינוּ כַּמַּעַט
לְמַשְׁמַע אֲזִינֵיהֶם עַד אֲשֶׁר יָצְאוּ חֲתָן וְהַפְּלֵה מִחֹדְרָם
שְׂמַחִים וּמוֹצְבֵי לֵב : כ ז וַיְהַלְלוּ כָּל־אֶתְיִי וַיִּדְרוּ
גְּדָרִים וַיַּעֲשׂוּ מִשְׁתָּה שֶׁבַע־עַת יָמִים : כ ח וַיִּשְׁלַח אֶת־הָיָה
וַיָּבֵא אֶת־אֲחִיו אָבִי חַתָּנוּ וְאֶת־אִשְׁתּוֹ וּכְנִיּוֹ וַיִּתֵּן לְכָל־
שְׂדוֹת וּכְרָמִים וַיִּשְׁבְּעוּ־לָחֶם : כ ט וַיִּנְחֲלוּ קְבוּד וַיִּיטֹב
לָהֶם וְעַל־בְּרַכְי אֱלִישָׁע וְאִשְׁתּוֹ יָלְדוּ עוֹד בְּנֵי רַבְעִים :

נִפְלְאוֹת בְּמוֹצֵלָה .

א

« אִישׁ גְּבוּר חַיִּל הָיָה אֵילֹן הַזְּבוּלָנִי קְלִי־מִו
מִלַּח תַּפְּשׁ מְשׁוּמ עֲשֵׂה מְלֹאכָה בְּמִים רַבִּים :

ב הים היה משוש לבו ושמתת גילו והיבשה
 נחשבה בעיניו כגלם עבור אשר אין אור ואין חיים
 לו: ג ויהי באשר זקן אילון ולא יכול עוד לשוט
 ולשוטט בילה ויטלו אהל על שפת הים וישב
 שם: ד ויאמר טובה מלונה על שפת הים מהיכל
 מלך בניבשה: ה ויהי משוש דרכו להתבונן בשאון
 גלים ובגאון האניות ההלכות ובאות יומם ולספר
 באזני בני בניו הקמונים הנערים והנערות הנאספים
 סביבות האח המבערת את מעשה יי ואת נפלאותיו
 במצולה לילה: ו וידבר נפלאות על הפער בעוזו
 נוראותיו על יושבי איים רחוקים אכלי בשר אדם
 ועל הדולפנים אשר סמראה סתניהם ולמעלה דמות
 אדם להמה בעלי זרעות ידים ושדים ומחצי סתניהם
 ולמטה מבנית דג להם: ז אך כל ירדי הים ידעים
 הוסיף חזקן לספר כי היצורים האלה לא ירעו
 ולא ישחיתו: ח לא כן בתגלים אשר גזר שלהבת
 לבנה אדמדמת בראשה: ט משאתה יגורו יחתו
 משברי ים ומדי הראותה על בכתרים תשית תהום
 רבה לחרדת אלהים: י ולא תנוח מעפה עד השבר
 האניה לרסיסים ועדרדתה במצולות כמראבון:
 יי נוראה היא היפהפיה הזאת מצוקי ארץ לא
 עמדו לפניה: יב ויהי היום ותרא על בכתריים

וּתְשִׁימֶנּוּ לַפְּרָקְהָ: י' שְׁלֹשׁ מֵאוֹת מִיל הִיָּה אַרְבֵּי
כָּל־צֶלַע וְשֹׁלֵשׁ מֵאוֹת מִיל קוֹמָתוֹ: י" וְהָאֵינִי הַצִּלְעָה
וְהַגְּדִיחָה עֲלֵהָ שָׁמַיִם יִרְדֶּה תְּהִמּוֹת וּתְרָם עַד־בֵּין
פּוֹכְבִּים עַד בְּיַעוּד מְעַט הִיָּתָה כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר
בְּתוֹכָהּ לְמֵאֲכֹלֵת־אֵשׁ מְלֵהֵם הַכּוֹכָב הַקְּרוֹב:
ט וּמִתּוֹךְ הַפֶּעַר הַמְּחַרֵּשׁ כָּל־אֵוֶן נִשְׁמַע תְּהוֹם אֶל־
תְּהוֹם קוֹרָא מִי יִתְרֵלִי יִתֵּר הַפְּלִטָה הַנִּשְׁאַרְתָּ סִפְּהָ
וְאִבְדֵּתֶינָה: י" וְהִגֵּה־קוֹל עוֹנָה לְעַמְתּוֹ אֶל־תַּתְּהַלֵּל
בְּגִבּוֹרְתָהּ חֲקֵי־עוֹלָם לָךְ לֹא־תַעֲבֹרְהוּ חוֹל גְּבוּל לַיָּם:
י" וַיִּשְׁמַע אִישׁ מִיּוֹשְׁבֵי הָאֵינִי וּתְחַוֶּקְנָה דָּוִו וַיִּקַּח
עֲנַף־עֵץ אֱלֹהֵי אֲשֶׁר שָׁסִי צְבָאוֹת חֲרוּת עָלֶיהָ וַיֵּךְ
בָּהּ אֶת־בַּת־נִפְלִים וַיַּעֲמֵד הַיָּם מוֹעֵפוֹ:

ב

" בַּיּוֹם הַהוּא הָיָה סַעַר גָּדוֹל גַּם עַל־הַיִּבְשָׁה
וַיָּבֵא כָּל־הָעָם חֶדֶר בְּחֶדֶר לְהַחֲבֹא: י אֵה הַרְכֵּב
הָאֲדִיר אֲשֶׁר עַל־פָּחוֹ וַיִּגְבּוֹרְתוּ קָרָא לוֹ הַרְמִין בְּךָ
לֵילִית לֹא נַחַת מִפְּנֵי הַרְעֵשׁ: י" וַיִּרְכַּב עַל־סוּסוֹ
וַיִּרְדֵּן וַיַּעַל בְּמֵלָא שְׂטָף דְּחֲרוּתוֹ אֲבִירוֹ עַל־חֹמַת
הָעִיר וַיִּרְעִישֶׁנּוּ כְּאַרְבֶּה: י" וַיִּנְסוּ הַפְּרָשִׁים לְרֵדוּף
אֲחֲרָיו וּלְהַשִּׁיגוֹ וְלֹא יָכְלוּ וַיִּתְּחַל בָּהֶם הַרְכֵּב:
י" וַלְמַעַן הַרְעִימֵם וּלְהוֹכִיחֵם כִּי־נִפְלִים הֵם מִמֶּנּוּ

בְּבוֹרֹתָם לָקַח בְּיָמֵינוּ כּוֹס יַיִן וְכוֹס רִיקָה בְּשִׂמְאֵלוֹ :
י וְעַל עַל־פְּרִדָּה קָלָה אֲשֶׁר עָמְדָה עַל־הַנָּשֶׁר וַיִּדְלַג
עַל־הַפְּרִדָּה הַשְּׂגִית אֲשֶׁר עַל־הַנָּשֶׁר הַשְּׂגִי וּבְעוֹדוֹ
מְדַלֵּג חֲדִיק מְכוּס אֶל־כּוֹס וְלֹא נִפְלָה אִם טָפָה
אֶחָת מִדְּבַר אֶרֶץ : י וַיִּקְנְאוּ כּוֹ הַפְּרָשִׁים וַיִּכְיֹאוּ
אֶת־דַּבְּרֹתָי רָעָה אֶל־הַמַּלְאָךְ וַיִּצְוֵה הַמַּלְאָךְ וַיִּמְחִיתֵהוּ :

ג

« וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּסְכַּר מוֹצֵא הַיָּרְחָן וְעַל הַתְּהַר
עַל־כַּל־גְּדוֹתָיו וַיִּשְׁטַף אֶרֶץ וּמְלֵאָה : י וַיִּבְקַשׁ הַדְּבָר
וַיִּמְצֵא בִּי־רֵאָם בְּרִיּוֹמוֹ הַמִּיל שֵׁם גְּלָלִים עַל־כֵּן
נִעְצְרוּ הַמַּיִם בְּזֶרְמָתָם : י וְקוֹמַת בְּרִי־רֵאָמִים זֶה
אֶרְבַּעַת מִיל אֶרֶךְ צְנֹאָרוֹ שְׁלֹשֶׁת מִיל וְדֹלֶת רֹאשׁוֹ
מִיל וַחֲצִי : י וַיִּצְפְּרֹדַע הָיְתָה בַּיָּם אֲשֶׁר אִם־תַּעֲלֶה
הַיְבֵשָׁה וּמְכַבָּה בְּעֵבֵי גְבֹה שְׁשִׁים בָּתִּים : י וַיָּבֹא
חֲנִין וַיִּבְלַע אֶת־הַצְּפֹרֶדַע וַיִּמָּשׁ בְּרֶעוּב וַיֹּאכַל אֶת־
הַחֲנִין וַיִּעַף וַיִּשָּׁב עַל אֶחָד הָעֵצִים : י וַעֲתָה מַה־
גָּדַל כַּח עֵנֶף הָעֵץ בִּי־נִשְׂאָ אֶת־הָעֵרֶב הַכָּבֵד הַזֶּה
לְשִׁבְתָּ עָלָיו : י תוֹלַעַת קַמְנָה וּבְלִבִּית שָׂמָה עָלְתָה
בְּנַחֲרֵי לְחֵתָן שְׂנִיא כַח מָאֵד : י וַתִּצְיָקְהוּ וַתִּאֲלָצְהוּ
עַד בִּי־מַת. הַאֲדִיר הַזֶּה בְּתַגְרַת יַד הַרְמֵשׁ הַגְּבוּהָ
וַיִּקְיָאוּ הַמַּיִם וַיִּשְׁלִיכֵהוּ הַיְבֵשָׁה : י וַיְהִי בְּנִפְלוֹ

וַיֵּדַשׁ וַיִּדְקַשׁ שְׁשִׁים עֵיר לְאַבְקַי בֶּן-פּוֹרַח: • וַיֵּשְׁבֵי
שְׁשִׁים עָרִים אֲהֵרוֹת חֹשֵׁוּ וַיִּקְחוּ מִבְּשָׂרוֹ וַיֹּאכְלוּ
וַיִּשְׁבְּעוּ: • וְאֵת אֲשֶׁר וַזְּמִירוֹ ^{לְבִי} הָעָרִים הָאֵלֶּה
מִשְׁבָּעִם בָּאוּ יֹשְׁבֵי עוֹד שְׁשִׁים עָרִים וַיִּקְחוּ וַיִּמְלְחוּ
וַיִּתְּנוּם לְמִשְׁכַּרְתַּת בְּבֵיתָם: • בַּחֹר הָעֵצַן הָאֵת
מְלֹאוֹ שֶׁלֶשׁ מֵאוֹת נֹאדוֹת שָׁמֶן: • מִקֶּץ שָׁנָה נִקְחָלוּ
פְּלִיטֵי הָעָרִים הַנְּחָרְכוֹת וַיָּבֹאוּ בַּמִּשְׁוֹר וּבַפְּגִירָה
וַיִּכְרְתוּ אֹיִת־עֲצוֹמוֹת וַעֲבָדוּ וַיִּבְנוּ בְּהֵן אֶת־הָעָרִים אֲשֶׁר
הִחְרִיב: • וַתְּהִיֵּן לָהֶם עֲצוֹמוֹת הַלְוִיִּתָּן פֶּתַח עֲצֵי
הַיַּעַר וְאֲבָנֵי הַשָּׂדֶה:

ד

• עֲדַת אַנְשֵׁים יָרְדוּ בְּאֵינָה וַתִּלְקַח וַתִּפְסְפֶנָּה
הַלֹּקֶה וְשׁוֹט הַלֹּקֶה וְצוֹף עַל־פְּנֵי הַמַּיִם וְאֵין־אֵי
וְאֵין־חוֹף: • וַתִּקְצַר נַפְשׁ הָאֲנָשִׁים בַּבְּרָה וַיִּלְנוּ
עֲלֵיהֶם: • וַיְהִי מִקֶּץ יָמִים וַתִּגַּה אֵירֶקֶטן כָּל־בְּיַם
וַיֵּרְאוּ הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁמְחוּ: • וַתִּחַתְּרוּ הָאֲנָשִׁים לְהִבְיֹא
אֶת־הַסְּפִינָה אֶל־הָאֵי וַיִּקְרְבוּ וַיָּבֹאוּ וַיִּרְדּוּ־שָׁם:
• וַיִּתְּהַלְכוּ בָּאֵי לְאֶרְצוֹ וּלְרַחְבוֹ וַיִּשְׁבּוּ עַל־הָאָרֶץ
וַעֲרִסוּ עֲצִים וַיִּשְׂמוּ אֵשׁ וַיִּזְיְדוּ לָהֶם גֹּזֵד: • הַסָּה
עֲשִׂים כֹּה וְכֹה וַתִּגַּה הָאֲבָיָה רַגְלַת תַּחְתִּימָם וְהָ
כּוֹשֵׁל וְהָ נּוֹפֵל: • וַיִּמְשְׁאוּ עֵינֵיהֶם וַתִּגַּה מִקְצֵה הָאֵי

מִתְרוֹמֵם רֹאשׁ תִּנְיָן גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד פֶּלַע פִּיּוֹ
 וְשֵׁאֵף בָּאֵפוֹ לְבַלּוֹעַ אוֹתָם חַיִּים: ה' כִּכֵּל אֲשֶׁר
 תִּרְוֹם גְּלִגְלָתוֹ כִּי שֶׁקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר מִתְחַתֶּכֶם
 וַיְחַוֵּשׁ וַיִּנְכַּס אֶל־נַפְשָׁם אֶל־הָאֲנִיָּה וַיִּמְלֹטוּ: וַיִּבְיֹטוּ
 וַיִּרְאוּ וְהָיָה הָאָרֶץ הִרְקוּעָה עַל־הַפְּיִים מִתְהַפֶּכֶת עַל־
 צִדָּהּ וְאֶל־אֲשֶׁר יִפְנֶה רֹאשׁ הַתִּנְיָן שָׁם תִּפְנֶה גַם־
 הִיא: וַיִּדְעוּ כִּי לֹא עַל־אֲדַמַּת־עַפְרֹת הִתְהַלְכוּ כִּי
 אִם עַל־עֲבִירֵי־נְפִי הַתִּנְיָן הַגָּדוֹל אֲשֶׁר אָמַר לַעֲשׂוֹת
 בָּהֶם בְּלֹה בְּאֲשֶׁר קָדְחָה אֵשׁ בְּבִשְׂרוֹ: וַיִּבְיֹטוּ
 מִרְחוֹק וַיִּתְבוֹנְנוּ כִּי־שָׁמַי עֵינָיו כְּשֵׁנִי עֶפְעַפִּי שָׁחַר
 וַשְּׂנִי נִחִירָיו כְּשֵׁנִי אִפְיִקְרָמִים: וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים
 יִרְאָה גְדוּלָּה אֶת־יְיָ וַיִּכְרְבוּ אֶת־יְיָ כִּי הִצִּיל נַפְשָׁם
 מִמּוֹת:

ה

* וַיִּזְ שְׂדֵי הוּא עוֹף גָּדוֹל מְאֹד אֲשֶׁר בְּפָרְשׁוֹ
 כְּנָפָיו יִכְסֶה אֶת־עֵין הָאָרֶץ: * עַל־קִרְקַע הַיָּם
 תַּעֲמִדְנָה רִגְלָיו הַשִּׁקְעוֹת בַּיָּם עַד־קִרְסְלֵיהֶן וְרֹאשׁוֹ
 כְּנִיעַ הַשָּׁמַיָּה: * וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבְרוּ אֲנָשִׁים עַל־
 פְּנֵי בְּאֵינָה וַיִּרְאוּ כִּי־רַב עַד־קִרְסְלֵי הַצֹּפוֹר יִנְעִי
 הַפְּיִים: * וַיֹּאמְרוּ בְּלִבְכֶם יִרְדַּ גֵּרֵד פֹּה לְרַחֵץ אֶת־
 בְּשָׂרֵנוּ כִּי לֹא־עָמְקוּ הַפְּיִים: * וְהָיָה־קוֹל קוֹרָא אֶל
 תַּרְדּוֹ כִּי בְנַפְשָׁכֶם הוּא: * כִּי בַמָּקוֹם הַזֶּה חִלְפָה

אָנִיָּה וְאִישׁ חָרַשׁ עֲצִים יִשְׁכְּבָהּ וְגִרְוֹן בְּיָדוֹ וַיִּשַׁל
הַבְּרָזִל מִן־הָעֵץ וַיִּפֹּל הַפְּיִמָּה : י וְעַתָּה הִנֵּה עֲבָרוּ
שִׁבְעַת שָׁנִים לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר נָפַל וְאֵל־קִרְקַע הָיִים
עוֹד לֹא הִצִּיעַ : י בִּי מִלְּבַד אֲשֶׁר עָמְדוּ הַפְּיִים
עֲזִים וְסַעְרִים הָמָּה מְאֹד וְרָנַע לֹא יִשְׁקֻמוּ עַל־כֵּן לֹא־
הִיָּחָה עוֹד מְנוּחָה לְבְרָזִל הַצּוֹלֵל עַד־הַיּוֹם : י וַיִּשְׁמְעוּ
הָאֲנָשִׁים בְּקוֹל הַקּוֹרֵא וַיִּשְׁכְּבוּ תַּחְתָּם וְלֹא יָרְדוּ :
י וַיַּעֲבְרוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אַרְצוֹ אֲבָן
יִקְרָה אָפָּה וּמִתְנוּסִם בְּרֵאשֵׁי הַגְּלִילִים הַחוּמִּים וְהַמּוֹן
דָּגִים עֹמְרִים אֹתוֹ לְשִׁמְרוֹ : י וַיִּתְחַזַּק אִישׁ מֵאֲנָשֵׁי
הָאֲנִיָּה וַיִּקְפֹּץ אֶל־הַפְּיִים וַיִּפְרֹשׁ יָדָיו לִשְׁחוֹת לְהַצִּיל
אֶת־הָאָרֶץ מִן־הַדָּגִים : י וַיִּגַּשׁ אֵלָיו דָּג לְשִׁבּוֹר אַחַת
מִצֹּלְעוֹתָיו וַיִּרְאֵהָ אִישׁ פִּי־נֹגַע הַדָּג בְּכַף־יָרְכוֹ וַיִּזַּן
עָלָיו מִן־הַחֵמֶן אֲשֶׁר עָמַד בְּנֹאֵד וַיִּבְרַח מִפְּנֵי הַדָּג
וַיָּנֶם : י וַיִּשְׁלַח הָאִישׁ אֶת־יָדוֹ לְקַחַת אֶת־הָאָרֶץ
וַיִּקְרָא אֵלָיו מִלֵּאָה יי מִן־הַשָּׁמַיִם לֵאמֹר הִשְׁמַרְלֶךָ
בְּרֵאדָם מִנּוּגַע בְּאָרְצוֹ הַזֶּה : יי כִּי־מִשְׁמַרְתָּ הוּא בְּיַד
הַדָּגִים לְאִשֶׁת חֲנִינָא בְּיָדוֹסָא עֲבָדִי עַל עֲשׂוֹתָהּ
גְּדֻלִים בְּכֹנְפֵי בַחֲרֵי הַפַּתְהֻלְכִים לְפָנַי בְּעֵדֵן גְּנִי :
י וַיִּשְׁמַע הָאִישׁ אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה וַיִּשָּׁב אֶל־רַעְיוֹ
הַזֹּלְכִים אֹתוֹ וַיִּסְפֹּר לָהֶם אֵת אֲשֶׁר־רָאוּ עֵינָיו וְאֲשֶׁר
שָׁמְעוּ אָזְנוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוּמוּ הָאֲנָשִׁים מְאֹד :

9

” וַיִּסְרוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וְהָיָה לַגָּד עֵינֵיהֶם
מִלֵּאבִי אֱלֹהִים יֹשְׁבִים בְּרֹאשׁ מִשְׁבְּרֵיִם וְחֻצְבִים
בְּאֲבְנֵי אֶקֶדָה גְּדֵלוֹת מְאֹד תִּבְנֶינָה שְׁעָרִים: • עֲשֹׂר
אֲמוֹת רֹחַב הַשְּׁעָר וְעֲשֹׂרִים אֲמוֹת קִמְתּוֹ: • וַיִּשְׁאַל
אוֹתָם לְמִי־אֵלֶּה וַיַּעֲנוּ הַמְּלָאכִים לְחוֹמַת־אֵשׁ אֲשֶׁר
בִּירוּשָׁלַם יְהִי הַשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה: • וַיִּרְחִיקוּ עוֹד
לְלֶכֶת וְהָיָה־אֲבָן גּוֹצֵצַת מְאֹד וַשְׁקִפְתָּ לָהֶם מִתּוֹךְ
הַמָּיִם: • וַיֵּרֶד הָאִישׁ לְשׁוֹם בְּמִים וּלְקַחְתָּהּ וַיִּרֶץ
תַּנִּין בַּחֲמַת בָּחוּ אֶל־הָאֲנִיָּה לְבַלֵּעַ אֹתָהּ וְאֶת־כָּל־
הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בָּתוֹכָהּ: • וַיָּבֵא עֹרֵב וַיִּסֵּר אֶת־רֹאשׁ
הַתַּנִּין מֵעֲלוֹ וַיִּצַק דָּם הַתַּנִּין וַיֵּאדְמוּ הַמַּיִם וַיְהִי
לָדָם: • וַיִּמְהַר תַּנִּין אַחֵר וַיִּקַּח אֶת־הָאֲבָן וַיִּתְּנֶהּ
עַל־הַתַּנִּין הַהוּא וַיְחַי: • וַיִּפְעַר עוֹד הַפַּעַם אֶת־כַּפְּלָה
וַסְנוּ לְבַלֵּעַ אֶת־הָאֲנִיָּה וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּהּ וַיָּבֵא
צְפוּר־שָׁמַיִם וַיְהַרְגֶהוּ: • וַיִּתְחַזְקוּ הָאֲנָשִׁים וַיֵּאֲסֹפוּ
אֶת־הָאֲבָן אֶל־הָאֲנִיָּה: • וַיְהִי כְּבוֹאָהּ שָׁם וַתִּתְיַיֵּן
הַצִּפּוּרִים הַטְּבוּחוֹת וְהַמְּלוּחוֹת וַתַּעֲמִדְנָה עַל־רִגְלֵיהֶן
וַתַּפְרֹשְׁנָה בְּנִפְתָּן וַתַּעֲוִפְנֶהּ וַיַּדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי אֲבָן
הַתְּחִיָּה הוּא: • וַיְהִי בִּיְהִי־תַעֲוִפָּפוּ הַיּוֹגִים וְהַתְּרַגְּלוֹת
וַיִּרְעֻבוּ הָאֲנָשִׁים וַיִּתְאַווּ לֵאכֹל בָּשָׂר: • וַיָּבֵאוּ אֶל־
אֶחָד הָאֲנָשִׁים וַיִּקְנוּ לָהֶם פֶּר וַיִּשְׁחַמוּהוּ וַיִּנְתְּחֻהוּ:

י ויקחו את־הצלע ואת כף הַיָּבֵה ויסירו את־גידיהם
מֵעֲלֵיהֶם וישִׁימוּ עַל־הָעֵשֶׂב : יי ויהי אִךְ גָּנַע גָּנַע
הַבָּשָׂר בְּעֵשֶׂב וְהָיָה קָרְבוֹ תַצִּידִים אֶל־כַּף הַיָּבֵה
ויהיו לְבָשָׂר אֶחָד בְּבַתְחֻלָּה : יא וַיִּתְּנוּ אֶת־הַבָּשָׂר
עַל־הַנְּחָלִים וַיִּצְלָדוּ וַיֵּאכְלֻהוּ וַיִּיטִיבוּ לָבָם וַיִּלְכוּ
לְדֶרֶכָם : יב וַיֵּשְׁבוּ הָאֲנָשִׁים מִמֶּנָּה שְׁנַיִם עֶשְׂרֵת חֹדֶשׁ
וְהָיָה הַנְּחָלִים בְּעָרוֹת עוֹד בְּבִרְאשׁוֹנָה וַיִּתְּמְדוּ הָאֲנָשִׁים
אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ : יג וַיִּשְׁאַלּוּ פִּי־חֶכְמָם וַיֹּאמְרוּ לָהֶם
הָעֵשֶׂב הוּא סִמְתָר הַמַּחְלִים בְּל־בָּשָׂר וְהַנְּחָלִת לַחֵם
הוּא הַמַּחְזֶקֶת חֲמָה שְׁבָעִים שָׁנָה :

שיחות עברי דרכים .

א איש פטר הלה למסעיו ויבא המדברה אל־
המקום אשר־מתו לפני יי האנשים והשמעים בקול
מוציאי דבת הארץ : ב וירא והגה כלם שוכבים
על־צבוחם ופניהם למעלה וידיהם ורגליהם נטויות
לארץ קומתם : ג לבד אחד אשר השיב את־רגלו
אליו ויהי רוח פנת ברכו עד פירעבר תחפץ
הפיר על־צמלו ובקדו הרמח ולא גנע בה : ד וירד

מֵעַל הַגָּמַל וַיִּקְרַב אֶל־אֶחָד מֵהֶם וַיִּכְרַת אֶת־כַּנְפֵּה
הַפַּעִיל אֲשֶׁר־לוֹ : ה כִּי־אָמַר בְּלִבּוֹ אֶפְתָּה־נָּא אֶת־זוֹאת
וְאָבִיָּאָה אֶל־הַחֲכָמִים אֲשֶׁר בְּעִירִי לְמַעַן הֲאִרְעִינֶם
בְּמַעֲזָה הַצִּיצִת : ו וַיַּעַל עַל־גַּמְלוֹ לִרְכַּב אֶל־דַּרְכּוֹ
וַיִּמָּאן הַגָּמַל לִלְכַת וַיַּעֲזֹר עָלָיו שׁוֹט וְהוּא לֹא־נָע
וְלֹא־נָע : י וַיַּעֲבֹר אִישׁ־בְּגוֹן וַיֹּאמֶר אֵין זוֹאת כִּי אִם־
לְקַחְתָּ מִיַּד הַפְּתִימִים מֵאֹמְתָה עַל־בֶּן לֹא תוּכַל לְמוֹשׁ
מִמִּקְוֶתָה : יא וַיִּשְׁמַע הָאִישׁ וַיִּמְהַר וַיֵּשֶׁב אֶת־כַּנְפֵּה
הַפַּעִיל וַיֵּשֶׁב וַיַּעַל עַל־גַּמְלוֹ וַיִּמְהַר הַגָּמַל לְרוּץ אֶרֶץ
כְּתָמוּל שֶׁלְשׁוֹם : יב וַיְהִי בְלִלְכַתּוֹ וַיִּרְא וְהִנֵּה עֲבַת
עוֹף בָּנָה מִתְנַהֲלֶת לְאַפָּה וְכֹנֶפֶיהֶן רַפּוֹ מִכַּבֵּד הַחֵלֶב
וְהָשֵׁן וּמִתְחַרְסִים יָצוּף הַלֵּךְ שָׁמֶן כְּנָחַל : יג וַיִּשְׁאַל אֶת־
אִנְשֵׁי חַמְקוֹם לְמִי־זֹאתָ וַיַּעֲנוּהוּ מַחִים אֱלֹהִים נְכוֹנוֹ
לְמִשְׁנֵה שָׁמָיִם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יי לִירְאִיו בְּעֵדֵן בְּךָ
אֱלֹהִים : יד וַיִּסַּף הָאִישׁ לִלְכַת הַלֵּךְ וְנִסּוּעַ עַד־בְּאוֹ
אֶל־חַמְקוֹם אֲשֶׁר שָׁמַיִם וָאָרֶץ נִשְׁקָו : יו וַיַּעַל שָׁפָה
וַיִּשְׁלַח אֶת־יָדוֹ וַיִּשָּׂם אֶת־הַצֵּדָה אֲשֶׁר לָקַח בְּיָדוֹ
לְדַרְכּוֹ בְּאַרְבַּת הַשָּׁמַיִם : יז וַיִּפֹּן כֹּה וְכֹה וַיֵּשֶׁב
לְקַחַת אֶת־לַחְמוֹ וְהִנֵּה אִי־אֶרְבָּה וְאִין־לֶחֶם :
יח וַיִּשְׁתּוּמֵם וַיִּקְרָא הַיֵּשׁ גְּנָבִים גַּם־פֹּה בְקִצְהָ
הַשָּׁמַיִם וּבְקִצְהָ הָאָרֶץ : יט וַיִּשְׁמַע קוֹל מְדַבֵּר לְאָמֹר
לְמַחֵר לַעַת כֹּזֶאת לַעַת שׁוֹב הַגְּלָגַל הִנֵּה חֲמָצָא

אֶת־לַחֲמֶקָה בַּמְּקוֹם אֲשֶׁר שָׁמְתוּ: י"ו כִּי בַגְּלָגַל נִתְּמוּ
 הוּא נִשְׁאַחַהוּ וְהוּא יִשְׁיבֵהוּ: י"ז וַיַּעַשׂ הָאִישׁ בֶּן נִיחָל
 יוֹם תָּמִים וַיָּשָׁב הַגְּלָגַל לַמְּקוֹמוֹ וַיִּקַּח הַחִיר אֶת־
 צִדּוֹ וַיִּלְךְ: י"ח וַיִּשָּׂם אֶת־פָּנָיו לָשׁוּב הַבַּיִתָּה וַיְהִי
 בְּלִבָּתוֹ בְּהִרְדָּה וְהַנְּהִי־קוֹל זֹנְעָה מִתַּחַת לָאָרֶץ וְהִים
 אֲשֶׁר רָאָה אֶת־שִׁפְתוֹ מִרְחוֹק הוֹמָה וְסִנְעָר: י"ט וַיַּחֲרֹד
 לְבוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִגָּה בֵּית־קַמֶּן נֹטָה לְנֶפֶל חַלּוֹנוֹתָיו
 נִפְצוּ וְהַטִּיחַ אֲשֶׁר־עָלָיו נָפֵל: כ' וַיִּסַּר אֱלֹהֵי וַיִּמְצָא
 אִישׁ זָקֵן מְאֹד יוֹשֵׁב שָׁם: כא וַיִּשְׁאַל אֶת־פִּי בַעַל־
 הַבַּיִת וַיֹּאמֶר הֲלֹא תִגְדְּלִי מָה קוֹל הַזֹּנְעָה: כב וַיַּעַן
 חֲזוֹן מִדֵּי עֲלוֹת אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם צָעֲקַת בְּנֵי מִפְּנֵי
 נִגְשִׁיהֶם יִסְפּוֹק בְּפִי וְעֵינָיו הִמְשׁוֹטְמוֹת בְּכָל־הָאָרֶץ
 תִּבְדְּנָה דְמַעוֹת שָׁמַיִם: כג מִקּוֹל נֶפֶלָן תִּרְעַשׂ הָאָרֶץ
 וַיִּרְעַם תִּגִּם הוּא הַקּוֹל אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ:

חֲלָדֵי וּבְרוּרִית .

א

* הַיּוֹם בָּעַר בַּתְּגוֹר וַנְּעַרְהָ וַנְּעַרְהָ בְּכַת שְׁבַע־עֶשְׂרֵה
 שָׁנָה לְכוֹשֶׁת שְׁנֵי עַם־עַדְנִים הוֹלְכֵת בְּהִרְדָּה לָשׁוּב

אֶל־בַּיִת אֲבִיָּהּ : ב וְתַנְעֲנָה יָפָה עַד־מָאֵד וְאֲנִישׁ
 הַמָּקוֹם קְרֹאֲוֹלָה בְרוּרִית לֵאמֹר בָּרָה הִיא בַחֲמָה :
 ג וַיְהִי בְלִבָּתָהּ וּתְצַמֵּא לַמַּיִם וְהָטָה מִן־הַדְּרָהּ לַשְּׂתוֹת
 מִן־הַבָּאָר אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה : ד הִיא בָאָה שָׁמָּה וְהִגָּה
 גַּעַר חֲסוֹן בְּאֵלֹן וְטוֹב הַאֵר נָצַב עַל־הַבָּאָר וּמִשְׁקָהָ
 אֶת־סוּסוֹ הַדָּבִיר : ה הַנָּעַר שָׁם עֵינָיו לְהִתְבּוֹנֵן בָּהּ
 וְהִיא נֹסְתָה מִפָּנָיו וַתַּעֲמֵד מֵרְחוֹק : ו וַיֵּרָא הָעָלָם
 כִּי־בֵן וַיַּעַל עַל־סוּסוֹ וַיִּרְכַּב לְדַרְכּוֹ : ז הוּא מִתְנַתֵּל
 לְאִפּוֹ וּמִרְגַע לְרַגְעֵי יָבִיט אַחֲרָיִת לְשִׁבּוֹעַ אֶת־
 הַמִּטְוֵה הַיְפֹה־פִיָּה : ח אַחֲרֵי לִבְתּוֹ קָרְבָה אֶל־הַבָּאָר
 וַתִּשְׁלַח יָדָהּ אֶל־חֵבֶל הַדָּלִי לְתַפְשׂוֹ וַתַּדַּח יָדָהּ וַתִּמְעַד
 רַגְלָהּ וַתַּפֵּל אֶל־הַבָּאָר וַתִּתֵּן קוֹל פְּתָדִים : ט כַּמְהָר
 חָץ מִשׁ הַנָּעַר הִרְכַּב וַיִּקְפֹּץ מֵעַל סוּסוֹ אֶל־תּוֹךְ
 הַבָּאָר : י וַיִּבְהַל וַיִּשְׁתּוּמֵם וַיִּקְרָא הַשִּׁבְעֵתִי אַתָּה
 אִם־לֹא תִגִּידִי לִי אִם בַּת־אָדָם אַתְּ אִם בַּת־הַרְוֹחוֹת
 הַלְכֹדוֹת וּנְפֹשׁוֹת בְּחֻבְלֵי קַסֵּם יִפְּנֶן : יא וַתִּקְרָא מִצִּדָּת
 נְפִשָּׁה בַת־אָדָם אָנִי וַיִּסַּף וַיֹּאמֶר בְּהַעֲלוֹתִי אֶתָּה לִי
 תִהְיִי : יב וַפֶּעַן לֵאמֹר לָךְ אֲנִי עַד־עוֹלָם וַיַּעֲלֶהָ
 בְּזוּרֹעַ עֵז : יג וַתִּשְׁאַל הַנָּעַר לִשְׁמוֹ וַיַּגִּדְלָהּ כִּי־
 שְׁמוֹ חַלְדֵי וַיִּכְרַתוּ שְׁעֵיהֶם בְּרִית : יד וַיֹּאמֶר חַלְדֵי
 עֲדָה הַבָּאָר הַזֹּאת וַעֲבָדָה הַחֲלֹדָה הַעוֹבְרָת בְּנֵה אִם־
 אֶקַּח אָנִי לִי אִשָּׁה אֲנֹרֶת וְאִם־תִּהְיִי אֶתְּ לְאִישׁ אֲחֵר :

10 וַתַּעַן בְּרוּרִית וַתֹּאמֶר עֲדִים וַיֹּאמֶר חֲלָדִי הִנֵּה
 כִּרְתַנּוּ הַיּוֹם בְּרִית וְהָעֵד עֲדִים: 11 וַעֲתָה עֲלִינָא
 שְׂאֵהֲבָה נַפְשִׁי עַל-סוּסֵי וְרִכְבֹּת עִמִּי אֶל-בֵּיתִי וּמְשַׁלַּת
 בְּכַל אֲשֶׁר-לִי: 12 וַתֹּאמֶר בְּרוּרִית לֹא נִכּוֹן לַעֲשׂוֹת
 בֶּן מַחֲמַד עֵינַי כִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲנִינוּ בְנֵי אֲנָשִׁי-
 שֵׁם: 13 אֵתָּה תֵּבֵא אֶל-בֵּית אָבִי וְאִמִּי וְלִקְחַתִּי
 מִשָּׁם וְאַרְשִׁתִּי לָהּ בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וְאַחֲרֵיכֵן אָבֵא
 אֶל-בֵּיתָהּ וְלֹא-אֶפְרַד מִמָּה עוֹד: 14 וַיֹּאמֶר אֵת כָּל-
 אֲשֶׁר תִּצְוֶנִי אֲעֲשֶׂה וּבְעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים אָבֵא אֶל-
 בֵּית אָבִיךָ וְנִתְּנָה לִי לְאִשָּׁה: 15 וַיִּשְׁלַח אוֹתָהּ עוֹד
 כְּבֵרֶת-אֶרֶץ וַיֵּשֶׁב לְדֶרֶכָּהּ וְהִיא-בָּאָה אֶל-בֵּית אָבִיהָ:
 16 וְלֹא תִיָּדָה בְּרוּרִית לְבֵית אָבִיהָ דָּבָר כִּי-אָמְרָה
 יַעֲבֹרֶנָּה שְׁלֹשֶׁת יָמִים וּבֹא בְחִירֵי הַנָּה: 17 וְהָיָד
 הוּא לָהֶם אֵת כָּל-הַגְּדֻלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה לְבָתָם
 הַיְחִידָה וְנִתְּנוּנֵי בְּכָל-לִבָּבָם כַּחֲזִיק הָעֵלָם הַנְּחֻמָּד
 הַזֶּה: 18 אַךְ חֲלָדִי אִישׁ עָלָו וְטוֹב לֵב וַיִּסְפֹּר לְאָבִיו
 אֵת כָּל-אֲשֶׁר הִקְרָה יְיָ לְפָנָיו בְּדֶרֶךְ: 19 וְלֹא-שָׁם
 אָבִיו לָבוֹ אֶל-דְּבָרֵי בְנֵי וַיֹּאמֶר: 20 הַיּוֹדֵעַ אֵתָּה כִּי-
 קְרוּאִים וְהִלְכִים אֲנַחְנוּ הַיּוֹם לָבֵא אֶל-עִיר הַמְּלוּכָה
 אֶל-הַמִּשְׁתָּה אֲשֶׁר עָשָׂה סָחַר קְרוּבֵנוּ הַשָּׂר כִּן
 יִשְׁבְּעֵם לַיּוֹם הַלָּזֶת בְּתוֹ: 21 וַיִּיטֹב הַדָּבָר בְּעֵינַי
 חֲלָדִי וַיֹּאמֶר אִם-לֹא תַעֲצֹרֵנִי שֵׁם עַד-יוֹם הַשְּׁלִישִׁי

והלכתי : כו וען אביו ויאמר באשר יהיה עמלך בקר
 בן מעשה בני :

ב

« ויקמו האנשים וירכבו על הסוסים ויבאו
 אל עיר המלוכה אל היכל בן־ישבעם : כ ועני
 חלדי איש אהב שמחה לא־שבעו מראות את־הפארת
 היכלי קרית המלכה ואנני לא־מלאו משמוע את־
 שאון העלזים העולה מבתי תענוגיה : י ואף בר
 בבאו אל־היכל בן־ישבעם ורא שם את־נאון אלמיו
 את־חדר חדריו ואת־מעמד משרתיו ומלבושיהם :
 י ויהי כחלם ויאמר בלבו מה־בצעלי בעשר אבי
 אם־אשפון בכפרים יחד עם־בהמת השדה אשר גם־
 היא לא־חדע בלתי אם־אכל ושתה ולישון היתענג
 אבי הקבד בכסף ובזהב על־כבוד ביתו : ה עודנו
 הונה והגה השר בן־ישבעם בא ויקדם את־פניו
 ואת־פני אביו בנשיקות אהבה וכבוד : י ויצג
 לפניהם את־מלכה בתו נערה יפת־עינים ובעלת
 קומה אשר בקל־הליכותיה ילן כבוד ועו :
 י הנערה הזאת הלבושה לבנים באשר תלבשנה
 בנות המלך והשרים בישראל בימי קדם היטיבה
 פניה אל־הארחים ותברך את־באם : ה השרים

העלו גרות והמון הקרואים הולך ורב עד כי מלאו
פל־חדרי ההיכל הנוצצים בקל־רפז וזוכית ובדלח:
• ויהי כאשר הרבתה לדבר עם־חלדי ויגדלה
מה־נעלה בעיני עיר המלוכה ואנשיה והיא אמרה
כי־בעיני טבו הנפרים וישביהם: • וישבעם אשר
עמד מאחריהם והם לא־ראוהו קרא ואס־פן בתי
היי לבן־כפר אס־טוב בעיני: • ויען חלדי ובן־
כפר הלא־אני ויטב הדבר בעיני הנערה:
• וינעבר חלדי את־טבעתו מעל ידו ויא־רשה ומקץ
יבח ימים היתה־לו לאשה ותצא לשבת עפו בנחלת
אביו: • ותהר האשה ותלד בן לחלדי ולא־תהיה
קץ לשמחתה כי־אהבת נפש אהבה את־חלדי
אִשָּׁה: • ויהי ביום מלאת שלשה חדשים ללד
ותשימהו בחיקה לשוש בו והנה חלדה נמאסה
מקפצת ובאה ותעטר על־הילד ותשכרו ותגוס:
• האם נבולה והילד נתן־קול ואנשי הבית הבהילו
את־הרפאים ואין מזור ואין תרופה וכבא השמש
מת הילד: • ומלכה עשחה אכל יחיד על־פרי
במנה אפ־חלדי נעצב מאד על־בנו: • ימי האבל
הקיפו ותספ מלכה ותגר ותלד בן שני לחלדי
ותנחם־בו אחרי בנה הבכור ותצור את־הילד מכל־
מִשְׁמֵר: • ויהי במלאת שנה ללד ותשארו אמנתו

השָׁדָה לְשֹׂאוֹתָ רֹחַצְתָּ וּתְעַבֵּר עַל־פְּנֵי בְּאֵר־מַיִם :
י וַיֵּרָא הַיֵּלֶד אֶת־דַּמּוֹת פְּנָיו עַל־פְּנֵי הַמַּיִם וַיִּצְנַח
מִדְּעוֹתֶיהָ וַיִּפֹּל אֶל־הַמַּיִם : כ וַהֲצַעְרָה וַעֲקָה וַעֲקָה
גְּדוּלָה וּמְרָה וּתְקַפֵּץ אֶל־הַבְּאֵר וּמַעֲלָהּ וְהִנֵּה לֹא־
נֹתְרָה בּוֹ נִשְׁמָה : כא וַיִּמְרָחוּהוּ וַיִּשְׁפֹּשְׁפוּהוּ וּנְפֹשׁ
הַיֵּלֶד לֹא שָׁבָה אֶל־קִרְבוֹ : כב וַיִּגְדַּל הַמֶּסֶפֶד מְאֹד
אִךְ מַלְכָּה אָשָׁה יָרְאת אֱלֹהִים מְשַׁלַּח בְּרוּחָהּ :
כג אַל־מִן חֲלָדֵי אִישׁ אֲשֶׁר לֹא הוֹרִיד דְּמָעָה מִיָּמִינוֹ
מֵאַן לְהִתְנַחֵם בַּפֶּעַם הַזֹּאת : כד וַיָּבֹאוּ כָּל־בֵּית אָבִיו
וּבֵית חוּתְנוֹ לְדַבֵּר עַל־לִבּוֹ וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם :
כה גַּם־מַלְכָּה הָאֲבֵלָה נִפְחָה דָּבָר אֵלָיו לְנַחֲמוֹ וְלֹא
קָבַל תְּנַחוּמִים וַיִּפְּלֵא הַדָּבָר בְּעֵינֶיהָ מְאֹד : כו וַיְהִי
כְּכַלּוֹת אָבִל שְׁבַעַת הַיָּמִים וּתְפַצֵּר מַלְכָּה בְּאִשָּׁה
לְהַגִּיד לָהּ מַה־שָׁדָשׁ דָּבָר גִּמְצָא בְּעַצְבוֹנוֹ הַגְּדוֹל
לְבַלְיַחֵק : כז וַיִּסְפֹּר־לָהּ אֶת־דִּבְרֵי הַצַּעֲרָה אֲשֶׁר הִצִּיל
וְאֶת־הַשָּׂבָעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע־לָהּ וְאֶת־הָעֵדִים אֲשֶׁר
הִעֲדָה בּוֹ : כח וַיִּקְרָא בְּמֵרֶנֶשׁ אִם־אֲנִי חֲסֵאתִי
הַדּוֹרְנָא יַד־הָעֵדִים בִּי לְהִמְיָחֵנִי וְאֵלֶּה הַצֵּאֵן מִדֶּה
עָשׂוּ : כט וְלֵב מַלְכָּה מֵת וַיְהִי לְאָבִן אִךְ עַד־מְהֵרָה
הִתְחַזְּקָה וְהִתְחַבֵּק אֶת־בְּעֵלָהּ וְהֵאמֵר : ל מֵאַהֲבָתִי
אוֹתָךְ הִגַּנִּי נִפְמַרְת מַעֲמֶךָ לְעוֹלָמִי עַד כִּי־יִבְרָאתִי
פָּרְתִּיפָּהָ גַם־אֶתָּה בְּעוֹן הָאֵלֶּה : לא וַעֲבָה לָךְ וּכְבוֹם

אֶת־הַזְעָרָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָּהּ כִּי הִיא חֶלְקָה בַּחַיִּים
 וַיְבַרְךָ חֲלָדֵי כְּבִי גָדוֹל מְאֹד: 17 וַיַּחֲבֹק וַיִּנְשֹׁק לְאַשְׁתּוֹ
 הַבְּרָה וְהַמְהוּרָה וַיַּתְּךָ לָּהּ סֶפֶר בְּרִיתֶיהָ וְכָל־הַנְּצֻכִים
 שָׁם כָּבוּ הַרְבֵּה בָּכָה: 18 וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיֵּשֶׂא רַגְלָיו
 אֶל־בֵּית אָבִי בְרוּרִית וַיָּבֵא עִמּוֹ בְּדָבָרִים וַיִּמְצָאֵן
 בְּעֵינָיו: 19 וַיֹּאמֶר חֲלָדֵי אֶל־אָבִי הַזְעָרָה שָׁמַעְתִּי כִּי־
 בְּרַחֵל גָּתוֹן לָךְ 20 וַעֲתָה הִנֵּה אֶת־כַּתְּפָה לִי לְאַשָׁה:
 21 וַיַּעַן הָאִישׁ מִזֶּכֶר אֲתָהּ בְּעֵינַי לְהִיּוֹת לְחֶזֶן לִי אֵיךְ
 נָע לָךְ כִּי־בָתִּי הִכְתָּה בַּתְּפֹהֵן זֶה שְׁנַתִּים יָמִים:
 22 וַיִּכְדֵּי רֹאשָׁהּ אֶת־אֶחָד הַנְּבָרִים הַקְּרוֹעַ אֶת־בְּגָדָיו
 וְאֶת־בְּגָדֶיהָ וַתִּגְרָשׁוּהָ מִפְּנֵיהָ: 23 וַיַּעַן חֲלָדֵי וַיְהִי מָה
 אָמְרָה וְאָמַר 24 אֶתִּי וְחִיּוּהָ נִפְשָׁהּ בְּגִלְגָּלִי: 25 וַיֹּאמֶר
 הָאִישׁ מִזֶּכֶר הַדָּבָר וַיַּעַד עֲדִים וַיִּפֶן אֶת־חֲלָדֵי לָבֵא
 אֶל־בֵּיתוֹ הַחֲדָרָה: 26 הִוא בָּא הַחֲדָרָה וְהִיא קֹפְצָה
 עָלָיו וְתַפֵּל עַל־צוּאָרָיו וַתֹּאמֶר: 27 הֲאִתָּה חֲלָדֵי הָאֲמָנָם
 לֹא שְׂכַחְתִּנִּי הָאֲמָנָם לִי חוּזָה נִמְאָנִי לֹא־שְׂכַחְתִּיךָ
 וַיַּתְּנוּנִי לְמִשְׁנָעַת: 28 וַיֹּאמֶר חֲלָדֵי הִנֵּה חֲסָאֲתִי לִי
 אֶלָּוִי יִשְׂרָאֵל וְלָךְ בְּרוּרִית תִּפְתֵּי וַיִּסְפַּר־לָּהּ אֶת־כָּל־
 הַמִּצְוֹת אֲחֻזָּה: 29 וַתִּשְׁתַּמֵּם בְּרוּרִית לְמִשְׁמַע
 אוֹזְנֶיהָ וַיִּשְׁתַּמֵּה גַם אָבִיהָ וַיְדַבֵּר עַל־לְבוֹ וַיִּשְׁמַחֻהָ
 מִיָּגוֹנוֹ: 30 מִכֶּן שִׁלְשָׁה שָׁבָעוֹת הִיְתָה בְרוּרִית לְחֲלָדֵי
 לְאַשָׁה וַיְהִי לָהֶם בָּנִים וּבָנוֹת עֶשֶׂר וּכְבוֹד:

עבד משכיל .

" איש אחד מבני יון ישב בירושלם שלש שנים
 וששה חדשים ללמד לשון ערומים ולא העלה בידו
 מאומה : י וירא כי בל-יגיעו היה לריק ויפן וילך
 אל-ארצו ואל-ביתו ויקח עמו את-העבד אשר קנה
 בירושלם : י ויהי הם הלכים בדרך ויאמר העבד
 היום פנה ועתה אדני גמה-נא ללכת למען נוכל
 לארץ לחברה את-הארחה והלכת לפנינו : י ויאמר
 האדון איכבה דעת כי ארחה הלכת לפנינו :
 " ויאמר העבד המעט ממני פרי-דעתי פרי-ארחה
 נוסעת לפנינו כי גם-הפרחק אשר בינינו וביניה לא
 נכחד ממני : י וגם מספר האנשים ומולדתם ושם
 הבהמה אשר הם נהגים בה ומראה והמשא אשר
 עליה הכל באשר לכל דעתי : י ויאמר לו אדני
 הלא תגד-לי מה מין הבהמה : י ויענה העבד
 בקל עורת באחת מעיניה ותאמין בבטנה והיא
 נשאת שני נאדות האחד מלא-יין והשני שמן :
 " ויוסף אדוני וישאל וכמה אנשים הלכים עמה
 ומה-מולדתם : י ויען העבד שני אנשים אתה האחד

איש ישראל והשני איש נכרי : י' ויוסף עוד אדניו
וישאלהו ומרחק הארחה מן-המקום הזה כמה הוא :
י' לא יותר מארבעה מיל השיב העבד בלב נכון
ובטוח : י' ויתן עליו אדניו בקלו הוי בן-עם-קשה
ענה איה מלאה לבה להפית פגבים פאלה באוני :
י' אם רחקה הארחה ארבעת מיל מנה איכבה
ידעת ברהבמה נמל ענרת היא וכי תאומים בבתנה :
י' ויאמר לו העבד שים נא עינה אדני והתבוננת
אלמקום רבצה בחול והנה תבנית תאמי נמל לו :
י' ובמה תוכיח לי כי תבהמה ענרת היא שאל
האדון בגאונה וכו' : י' השמט לבה אדני כי כל-
העשב אשר מעבר נדרה האחד לתכה לשון
תבהמה וכל-העשב אשר בעבר השני עודנו בעצם
תפו ולא שלחה בו שניה : י' אין זאת כי אם-העבר
אשר ראתה עינה אותו חמדה ותאכל ואת העבר
השני לא שופתו עינה כי ענרת היא על-כן לא-
נגעה בו : י' ומי הגיד לה כי נאד-יין ונאד-שמן
מעונים עליה : י' הלא תראה אדני כי-הלה טפים
מימין לעקבות תבהמה והלה טפים משמאל
לעקבותיה : י' הטפים אשר מימין שקעים ונבלעים
בחול פריין הם נאשר משמאל תוססים וצפים על
פניו פרישמן המה : י' ומי יאמר לה כי שני אנשים

נְחִימִים בָּהּ וְכִי הָאֶחָד הוּא אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְהַשְּׂנִי אִישׁ
נִכְרִי : כ" רְאִיתִי כִּי הָאֶחָד הִסִּיף אֶת־דַּגְלָיו עַל אִם
הַדָּרָה וְלֹא הִתְבוּשֵׁשׁ כִּי לֹא סָמִי יְהוּדָה יֵצֵא וְהַשְּׂנִי
נָסָה הַצִּדָּה לַעֲשׂוֹת צָרְכָיו וְהִדְלִי הָאוֹת כִּי סָפְגִי
יִשְׂרָאֵל הוּא כִּי מִזְנִיעֵי לֶכֶת הִסָּה : כ" וְאִי־זָה רוּחַ
עֹבֵר עָלֶיהָ לְהַחְלִיט כִּי לֹא־חֻקִּים הֵם סָפְגוּ מֵאַרְבָּעָה
מִיל : כ" יֵעָן כִּי־דָק עַד דִּי־מַחֲלָה אַרְבָּעָה מִיל
יִדְעוּ עֵקֶבּוֹת הַנָּמֶל בַּחֹל וְלֹא־יִזְתָּר : ט" וַיִּסְתַּר
הָאָדָם וַיִּלֶּךְ הוּא וַעֲבָדוֹ וַיִּשְׁיֶנּוּ אֶת־הַנָּמֶל וְאֶת־שְׂנֵי
הָאֲנָשִׁים הַחֹלְכִים עִמָּה : כ" וַיִּתְבוּנֶן וְהִגִּה לֹא־נָפֵל
דָּבָר מִכָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר הָעֹבֵד וַיִּתְקַלּוּ אַדְנָיו
וַיִּשְׁקָלוּ : כ" וַעֲשׂ לֹו מִשְׁמָה גִּפְּרָלוֹ מִשְׁמַת כֶּסֶף
וַיִּשְׁלַחְהוּ לַחֲפָשִׁי :

חֲכָמָה עִם נַחֲלָה .

" אִישׁ עֵבְרִי וְלָהּ בְּרָדָה לְמַסְעֵיו וַיִּבֵּא עִירָה
אֶתְנָנָא לְעֹרֵב שָׁם מְעַרְבוֹ : ב" וַיִּחְלָא הָאִישׁ וַיֵּאָשׁ
נִסְר אֶל־בֵּית אִישׁ סַחְרֵי יָדוֹ לְהִתְרַפֵּא שָׁם :
ג" וַיֵּרָא הָאִרְס כִּי קָרְבוֹ יָמָיו לְמוֹת וַיִּקְרָא לְבַעַל

הבית ויפקד בידו את־כל־קנינו : י ויאמר לו אם
 יבא איש הגה ועשה לעניקה שלשה דברים בהשכל
 וכבדעת וידעת פירכני הוא ולו משפט הירששה ונתת
 לו את־כל־אשר־לי : ה ויען בעל הבית ויאמר בדרךך
 כן אגמשה : י ויקח מידו את־כל־רכשו ויטמנהו
 והארח מת ביום ההוא : י ויהי מקץ שלשים יום
 והגה איש מדלת העם פותח את־דלתות הבית והוא
 עומם צרור עצים על שקמו ומכלם את־המשא הזה
 ארצה : ה ויפן עליו בעל הבית בקול מי בקש זאת
 מידך להביא את־העצים האלה אל־ביתי : ה ויען
 הפכל ויאמר האיש הזה קנה מדי את־מעט העצים
 ויצוני להביאם הגה ויור באצבעו על־עלם לבוש בגדי
 קבוד והלך אהו : י ומי אהה ומילק פה כי מלאך
 לבך לבא ולהביא אל־ביתי את־הצוד הזה קרא
 בעל־הבית בנשאו עיניו אל־העלם : י ויען הצער
 בן־מידעה אני בן־הסוחר העגוי אשר מת בביתך :
 י בעל־הבית היטיב את־פניו אל־העלם ויברכוה
 וביארו החדרה וישאלוה על־דבר העצים : י ויספר
 הצער ויאמר ראה ראיתי כיהר־ביתי לדרוש לשכנה
 ואין מניד לי : י ויאמר בלבי אין זאת פירשתי
 כל־ישיבי העיר ידם יחד לבלתי חודיע את־מקומה
 פריבא היורש לדרוש את־דון בית־אביו : י ואעש

גם אני בערסה ואלך ואקדלי ערמת עצים ואצו
לפוך להביאם אל-ביתך ואני יצאתי בעקבותיו
עד-באי אל-ביתך: ^א וישמח האיש על-חכמת בך
אהבו אך הסתיר שמחתו בלבו: ^ב ויעמד את-פניו
ויאמר בפה ארע פי בך מידעי אמה וכי לה משפט
הירשאה: ^ג ויאמר אליו שבהנא אתי ימים אחדים
ונראה איה יפל דבר: ^ד ויהי לעת האכל ויקרא
בעל-הבית אל-הנער לאכול עמו בצהרים: ^ה ותגש
האשה בעלת הבית חמש יונות צלזיות ויאמר בעל
הבית אל-העלם חלק אמה את-המנות בינינו:
^ו ולאיש שני בנים ושתי בנות: ^ז ויען העלם
ויאמר הלא ארח אני: ^ח ויאמר בעל-הבית אליו
ובבל-זאת אל-נא תשב את-פני ועשה ככל אשר
בקשתיה: ^ט ויפצרו בו בעל-הבית וישמע העלם
לקול אדני הבית: ^י ויפח יונה אחת וישם לפני
האיש ואשתו ואת-השגית שם לפני שני בניו ואת
השלישית נתן לשתי בנותיו ואת-השתיים הנותרוח
הגיש אליו ויאכל: ^{יא} ויתמהו האנשים איש אל-
בעדו אך לא דברו דבר: ^{יב} ויהי בערב ויקרא
העלם אל-נדחם ועל-השלחן העלה ברבור אבוס:
^{יג} ויאמר בעל-הבית אליו חלק גם עמה את-המנות
בינינו: ^{יד} ויען הנער ויאמר הלא ארח אני: ^{טו} ויאמר

בעל-הבית אליו ובקל-זאת אל-נא תשב את-פני
 ועשה ככל אשר בקשתיך: ^א ויפצר בו בעל-הבית
 וישמע העלם לקולו: ^ב ויכרת את-ראש הכרפור ויקרב
 אל-בעל-הבית ויוצא את-הקרב ויתן לאשה:
^ג ויושט את-הכרעים לשגי הבגים ואת-הכנפים לשתי
 הקנות: ^ד וזאת גזית הכרפור הסיע אליו ויאכל:
^ה ויהי אחרי בלוחם לאכול ויצחק בעל-הבית
 וישאל את-הנער הארח על-דבר החלקה הזרח
 הזאת: ^ו וישב העלם הלא-מצותך אדני חזקה עלי
 לחלק ואני-טה ובקל-זאת אדמה ביהטיבותי לחלק:
^ז לעת הצדדים נתגדלנו חמש יונות ואחלק אותן
 בינינו חלק כחלק: ^ח לה ולאשתך נתתי שלישיה
 לשגי בגיה שלישיה ולשתי בגותיה שלישיה: ^ט ואני
 יען בייחודי אני לקחתי לי שתיים למען השלים
 למספר שלישה: ^י וגם עתה לא-שגיתי לה נתתי
 את-הראש כי ראש הבית אתה: ^{יא} לאשתך נתתי
 את-הקרב בייקרבה היתה הרת מרבית ביתך:
^{יב} לבניה הכרעים ביהם ברעי הבית ועמודיו:
^{יג} לבנותיה הכנפים ביעשה פעשינה לחן כנפים
 לעוף אל-אלופי געוריהן אשר תנשאנה להם:
^{יד} ואני לקחתי לי את נגו הנבוב אשר תבנית
 ספינה לו לאות כי בספינה באתי הנה ובספינה

אָשׁוּב לִיכַת אֶל־מְקוּמִי : ־ וַיִּשָּׁב הַדָּבָר בְּעֵינַי
הָאִישׁ וּבְעֵינַי כָּל־אֲשֵׁי בֵיתוֹ וַיִּשְׁתּוּמְמוּ עַל־חֻכְמַת
הַנָּעַר הָעֶבְרִי : ־ וַיִּשְׁיבוּ לוֹ אֶת־הַעֲשָׂר אֲשֶׁר עָשָׂה
אָבִיו וַיִּשְׁלַחֻהוּ לְבֵיתוֹ לְשָׁלוֹם : ־ וַיְהִי בַדֶּרֶךְ וַיִּט
אֶל־עִיר אַחַת לְלוֹן שֵׁם וְלֹא מָצָא מְלוֹן : ־ וַיִּמָּר
אֶל־בֵּית הַמִּשְׁתָּה וַיְצוּ לְתַת־לוֹ כּוֹס־יַיִן וַיֵּאחֲרֵ שֵׁם
עַל־הַיַּיִן בְּנֹשֶׂאָה : ־ וַיִּלְכוּ כָל־הַיּוֹשְׁבִים אִישׁ לְבֵיתוֹ
וַיִּשְׁאַר הוּא לְבָדוֹ עִם בַּעַל בֵּית הַמִּשְׁתָּה : ־ וַיִּשְׁאַלֻהוּ
וַיֹּאמֶר הִישׁ פֹּה מְקוֹם לְלוֹן : ־ וַיֹּאמֶר אֵלָיו יֵשׁ
נִישׁ אַךְ חֻק־הוּא לְעִירֵנוּ לְכַלְתֵּי הַלֵּין אִישׁ־דָּר
בְּבֵיתֵנוּ עַד־קַפְצוֹ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים : ־ וַיְכַן הַנָּעַר כִּי
עָרוֹם יַעֲרִים־לוֹ הָאִישׁ לְמַעַן הוֹצִיאֻהוּ מִבֵּיתוֹ :
־ וַיִּתְמָם וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִי לְהַפֵּר אֶת־חֻקֵּי עִירָה
אֶךְ הוֹרִינָנָא אֲדֹנָי בְּחֻסְדָּה דְּרַךְ הַקְּפִיצוֹת לְכָל־
חֻקְתָּן וּלְכָל־מִשְׁפָּטָן כִּי לֹא־נִסִּיתִי בְּאֵלֶיהָ : ־ וַיִּצְחַק
בַּעַל־הַבַּיִת בְּקִרְבּוֹ עַל־חֻמַּת הַנָּעַר וַיִּשְׁנֵם מִתְּנִי
וַיֹּאמֶר מִמֶּנִּי תִרְאֶה וְכֵן תַּעֲשֶׂה : ־ וַיֵּשֶׂא רַגְלָיו וַיִּקְפֹּץ
קַפִּיצָה אַחַת וַיַּעֲמֵד בְּחֻצֵי הַחֹדֵר בַּתְּוֶה וַיִּקְפֹּץ שְׁנִית
וַיַּעֲמֵד עַל הַמַּפְתָּן וַיִּקְפֹּץ עוֹד וַיַּעֲמֵד בְּחֻץ :
־ וַיִּמְהַר הָעֹלָם וַיִּסְגֵר בַּעֲדוֹ אֶת־בֵּית הַמִּשְׁתָּה
עַל־מִסְגָּר : ־ וַיִּלֵּן שֵׁם בְּלִילָה הַהוּא וַיֵּאדָר לוֹ
הַבָּקָר וַיִּקָּם וַיֵּלֶךְ לְדַרְכּוֹ :

עפרות זהב

א

גם זו למזכה *

א

" אֵלֶּשׁ הָיָה בְּעִיר גְּמֹון אֲשֶׁר לַיהוּדָה וְשֵׁמוֹ
 נְחוּם : ב וַיָּצֵא לוֹ שֵׁם בְּכָל־הָאָרֶץ בְּחֶכְמָתוֹ וּבְצַדִּיקְתּוֹ
 וּמְכַל־קִצּוֹת הָעַם נִהְיוּ גַעַר וְנָקֹן לְקַחַת מִפִּי תוֹרָה :
 ג וּמִשָּׁפֶט הָאִישׁ הָיָה עִם־אֱלֹהֵיוּ בָּבֵא עָלָיו צָרָה
 וְאָמַר גַּם־זוֹ לְמִזְבֵּחַ וַיֵּאֱמֶן הָעַם כִּי יִתְפַּדְּלוּ אֱלֹהִים
 אֶת־הַקְּלָלָה לְבִרְכָה : ד וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּתְקַבְּצוּ אֵלָיו כָּל־
 זְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו לֵאמֹר : ה הֲזֵה מְלֶךְ חָדָשׁ
 קָם עַל־רוּמֵי וְהוּא לַחֲזֵן אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּחֻזְקָה : ו וְעַתָּה
 קוּמָה וּלְכֵה אֶל־הָעִיר הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְאֶת־הָאָרֶזֶן
 הַזֶּה הַמָּלֵא כָּל אֶבֶן יְקָרָה תִּקַּח בְּיָדְךָ וַנִּתְּנוּ מִנְּחָה
 לְמֶלֶךְ רוּמֵי בְּשֵׁם כָּל־יִשְׂרָאֵל : ז אוֹלֵי יְהוָה יי אֶת־
 עַפּוֹ לְחֹסֵד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינָיו וְהִקְל מִן־הָעַל הַכָּבֵד
 אֲשֶׁר גָּתַן עַל־צְוֹאֲרֵנוּ : ח וַיַּעַן נְחוּם וַיֹּאמֶר וּמִי אֲנִי
 כִּי אָבֵא אֶל־הַמֶּלֶךְ : ט וַיֹּאמְרוּ הַזְּקֵנִים שְׁמַעְנוּ כִּי
 אֱלֹהִים עִמָּךְ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר אָמַרְתָּ עֲשֵׂה הוּא מַעֲלִיחַ
 בְּיָדְךָ : י וַיִּשְׁמַע נְחוּם לְקוֹל הַזְּקֵנִים וַיִּקַּח אֶת־הָאָרֶזֶן

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ : י" וַיְהִי כַּנְּשׂוֹת הַיּוֹם וַיַּעַף מִעַמַּל הַדָּרֶךְ
וַיָּסֵר אֶל-הַמְּלוֹן וַיִּשְׁכַּב-שָׁם וַיִּשָּׂם אֶת-הָאָרְגוֹ מִרְאֲשֵׁתוֹ
וַיִּישָׁן וַיִּרְדָּם : י" וּבַעַל הַמְּלוֹן אִישׁ אָהָב כָּצַע
הַתְּבוּנָה מִרְחוֹק אֶל-תְּבֻנַּת הָאָרְגוֹ וַיִּתְאוּ לְרֹאוֹת גַּם
אֶת-הַנְּמָצָא בְּתוֹכּוֹ : י" וַיִּקְרַב בְּלֵאמֹר וַיּוֹצִיאֶהוּ
וַיַּפְתָּחֵהוּ וְהִנֵּה כְּהוּ עֵינָיו לְנֹגַהּ כְּרַק אֲבָנֵי אֶקְדָּח :
י" וַיִּמְהַר וַיִּרַק הָאָרְגוֹ וַיִּנְצַל אֶת-כָּל-עֲדוּוֹ וַיִּשָּׂם
בְּאָרְגוֹ עֶפֶר תַּחַת הָאֲבָנִים וַיִּשְׁיִבֵהוּ אֶל-מְקוֹמוֹ :
י" וּנְחוּם הִתְחַלֵּף בְּתַמּוֹ כֹּל-הַיָּמִים וַעֲצַת רִשְׁעִים
רַחֲקָה מִסָּנֵה עֲלֵיָהּ לֹא עָלְתָה עַל-לִבּוֹ כִּי בְּתוֹךְ מְרָמָה
הוּא יוֹשֵׁב הַפְּעַם : י" וַיִּשְׁכַּם בְּבִקְרָ שְׂמֹחַ וְטוֹב לֵב
וַיִּבְרָךְ אֶת-בַּעַל הַבַּיִת וַיִּתֵּן שְׂכָרוֹ וַיִּקַּח אֶת הָאָרְגוֹ
וַיֵּלֶךְ לְדַרְכּוֹ : י" וּבַעַל הַמְּלוֹן דִּבֶּר שְׁלוֹם בְּפִיו וּבְלִבּוֹ
כִּז וַיִּלְעַגְלֵהוּ : י" וַיַּעַ אַחֲרָיו רֹאשׁ לֵאמֹר לִי הַחִיל
וְהַחֲסֵן וְלֵךְ מִפַּחַד-נַפְשׁ וּכְאֲבֵ-לֵב :

ב

" מִקֵּץ יָמִים בָּא נְחוּם אֶל-דְּרוֹמֵי וַיַּעֲמֵד לִפְנֵי
הַמֶּלֶךְ וַיְדַבֵּר הַמֶּלֶךְ אֵלָיו קִשּׁוֹת וַיִּבְזֶה אֶת-עַמּוֹ :
" אַךְ " הִיָּה עִם-פִּי נְחוּם וַיִּהְפֹּךְ אֶת-לֵב הַמֶּלֶךְ
לְטוֹבָה וַיַּעֲתֵר-לוֹ הַמֶּלֶךְ לְקַחַת מִיָּדוֹ אֶת-הַמִּנְחָה :
" וַיִּבְרַע נְחוּם לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיּוֹשְׁטֵלוֹ אֶת-הָאָרְגוֹ

ויצו המלך את-נשאו כליו לקחת את-הארזי סדו :
 י ויקחהו ויפתחהו והגה עפר קש ומוץ תחת נפה
 ספיר ויהלם : ה ויקצה המלך מאד ויקרא התלתם
 בן יהודים כלכם למבח תכרעו וימת לב-נחום ויהי
 לאבן : ו והגה קול דממה קורא באזניו נחום גם
 זו לטובה ותשב נפשו אל-קרבו : ו ומבין שרי
 המלך העטרים אתו שר אחד פלו אמר כבוד
 ומראהו נורא מאד : ה וישתחו ויאמר אל-נא יחר
 בעיני אדני המלך ואנברה : ם מרוממותה נעתקו
 מפיה-האיש הזה סלין העפר הזה הוא-עפר אברהם
 אביהם אשר אמרו-קו השמימה ויחי להמון חרבות
 ותקש לקשתות דרכות : י ועתה ינפה-נא אדני
 המלך ושלח את-העפר ביד מלאכיו הנאמנים אל-
 הפערכה ונראה אמלא כחצים שנונים יפול בלב
 איבי המלך : יי ויען המלך את-השור מי אתה קראת
 אל-המלך : יב מדברך ומלבושך כאחד הערים
 העמדים לפני ואת-שמעך לא שמעתי ואת-פניך לא-
 ראיתי עד היום הזה : יי אף יען כי הליכותיך הליכות
 אחד השורים הגדולים וגם-מראה העברי הזה יענה
 כרישרה נפשו בו לכן זאת אעשה לכם : יד שלח
 אשלח ביד נאמני רוח את-העפר הזה אל-הפסחה
 ושניכם תאספו אל-משמר עד שוב האנשים והגידו

אֵיךְ יִפֹּל דָבָר : יי וְהָיָה אִם־אָמַת דְּבַרְתֶּם אֲזַי תִּשׁוּבוּ
בְּכָבוֹד הַבַּיִתָּה וְאִם־לֹא מִזֶּת תָּמוּתוּ : יי וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ לְאִשֶּׁר עַל־הַבַּיִת לְאַסּוּף אֶת־עַנְי הָאֲנָשִׁים
אֶל בַּיִת־הַפֶּהר אֲשֶׁר־אִסְרֵי הַמֶּלֶךְ אֲסוּרִים שָׁם :
י וַיְצִו לָתֵת לָהֶם אֶת־מֵאֲכָלָם וְאֶת־מִשְׁתֵּיהֶם כִּי־ד
הַמֶּלֶךְ וּלְהַעֲמִיד לִפְנֵיהֶם סוּדִים לְשִׂרְתָּם וַעֲשׂוּ־בָן :

ג

* וַיְהִי בַּחַיִּית שְׁנֵיהֶם לְכַרֵּם בַּבַּיִת וַיֵּשֶׂא נַחֻם
אֶת־עֵינָיו וַהֲגִה מַעֲלֵי הָאֲרָמָן סָר בְּאַפְסֵי יָד מַעַל
הַשָּׁר וְלֹא־נִשְׂאָר עַל־בָּשָׂרוֹ כְּלָמִי אִם־אֲדַרְתָּ שְׁעַר
וְאֲזוּר עוֹד : ב וַיֹּאמֶר הַשָּׂר אֶל־תִּירָא נַחֻם כִּי־י
צָבֹאוֹת שְׁלַחְנִי לְשִׁמְרָה בְּיָדָהּ : ג וְרֵאִיתִי אֶת־כָּל־
הַעֲשׂוֹי לָהּ בְּסֻלּוֹן כִּי־לָקַח בַּעַל הַסֻּלּוֹן אֶת־אֲבִי
הַחֵן וַיִּשָּׂם עָפֹר פַּהֲמֵיהֶם : ד וַאֲזַי אֶת־בְּרַכְתִּי וַיְהִי
הָעֶפֶר לְאֲבִי קֹלַע וְאָבֹא אַחֲרָה אֶל־הַמֶּלֶךְ וַאֲהִי
לְמַלְיָן לָהּ : ה וַיֹּאמֶר נַחֻם הַצִּיִּח־נָא־לִי אֲדֹנָי מַד
שָׁמָּה וּכְבֹדְתִיהָ : ו וַעַן הַעֵד שֶׁר־צָבֹא יי אֲנִי וְשָׂמִי
אֶל־יָדָהּ : ז וַיִּפֹּל נַחֻם עַל־פָּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ וַיִּקְרָא
הַאֲתָה זֶה אֲדֹנָי אֶל־יָדָהּ : ח וַיִּסְתַּר אֶל־יָדָהּ הַנְּבִיא
וַיִּקְיַמָּה וַיֹּאמֶר לוֹ אֶל־תִּירָא וְאֶל־תַּחַת כִּי חָכֵם
אַתָּה בְּיִשְׂרָאֵל וְחָכֵם כְּמוֹהוּ לֹא־נֹפֵל הוּא מְנַבִּיא :

• ועתה נשבה־נא יחד עד שוב מלאכי המלך
 מדרבם והגדתי לה פעלמות חכמה וסתרי תורה:
 • וסריסי המלך ערכו את־השלחן וביאו לשני האסירים
 את־מנת חלקם וכוסם מפתג המלך ויצאו:
 • וישלח אליהו את־קצה המשענת וינע בשלחן
 ותצא אש ותאכל את־הבשר ואת־הפרק: • ונעלה
 שלישיה יברא אליהו יום ויהי לנחום לאכלה:

ד

• ויהי היום וישכם נחום בבקר ויגש אל־החלון
 והנה קול הקריה הזמה: • הוא מפנה שכמו מן־
 החלון ותדלת נפתחה ושרי המלך ושר הבית
 בראשם באו וישתחוו: • ויאמרו אדונינו המלך
 שלח לברך אותה איש אלהים אשר עשית התשועה
 הגדולה כי הרבה העפר לאכול באיבינו מאשר
 אכלה החרב: • ועתה בא־נא איש אלהים אל־
 אדוני המלך ונתן המלך את־שאלתה: • וילך נחום
 אל־המלך ויצא המלך לקראתו ויסר את־מבעתו
 מעל ידו ויתנה על־יד נחום: • ויברך נחום את־
 המלך ויפל לפניו ויבך ויהתנולו להעביר את־
 הדעה אשר חרצו יעצו זמות על־עמו: • ויען
 המלך הפעם ראיתי כִּי־י עמכם בני ישראל:

י וְעַתָּה חֶלֶק כַּחֲלָק תֹּאכְלוּ מִצֹּב הָאָרֶץ עִם כָּל־
הַעַמִּים אֲשֶׁר בְּכָל מְדִינֹת מְלֻכֹתַי: • וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ
לְאִשֶׁר עַל־הַבַּיִת וַיְצַוֶּהוּ לֵאמֹר מִלֵּא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
הָבִיא אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲבָנֵי גֹזַר וְהָיוּ לוֹ וְלַעֲמוֹ אֲבָנֵי
וְקָרוֹן כִּי־כִידוֹן רוּמֵי הַבָּהּ בְּאַלְפֵינִי וְעַפְרָיִם יַעֲקֹב
בְּרֻבּוֹתָיו וַיַּעֲשֶׂה בֵּן: • וַיִּשָּׂק הַמֶּלֶךְ לְנַחֻם עַל־רֵאשֻׁוֹ
וַיִּשְׁלַחֵהוּ בְּכַבּוּד גָּדוֹל וּרְבִים מִזִּקְנֵי בֵית־הַמֶּלֶךְ וּגְדוּלְיוֹ
עָלִים עִמּוֹ לִשְׁלַחֵהוּ בְּרֻכָב וּבְסוּסִים וּבְכַפְרָשִׁים: • וּמִכָּל־
עִיר וָעִיר אֲשֶׁר עָבְרָהּ נַחֻם יֵצֵאוּ לִקְרֹאתוֹ מִלְּאֲבֵי
בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתַף וּבְכַנּוּר בְּשִׂמְחָה וּבְשִׁירִים: • וְכָל־
הָאָרֶץ צִהְלָה וּשְׂמַחָה וַיַּהֲלִלוּ אֶת־יְיָ אֱלֹהֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ
קְדוֹשׁ לְנַחֻם עַבְדּוֹ: • וַתִּשְׁקַט הָאָרֶץ כָּל־יְמֵי הַמֶּלֶךְ
הַהוּא וְכָל־יְמֵי נַחֻם אִישׁ גִּמּוֹן:

ה

• וּבַעַל הַמְּלֹךְ אֲשֶׁר מֵר אֵלָיו נַחֻם גַּם־בְּשׁוֹבוֹ
מִרוּמֵי שָׂאֵלוֹ בְּמַה עָשָׂה אֶת כָּל־הַכְּבוֹד וְהַעֲשׂוֹת הַזֶּה
וַיִּסְפְּרֵלוּ אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: • וַיָּקָם בַּעַל
הַמְּלֹךְ וַיִּקַּח עִפְרָיִם רַב מִן־הַמְּקוֹם אֲשֶׁר לָקַח בְּלִילָה
הַהוּא וַיִּמְסֹר וַיִּלְהֶךְ אֶל־קִרְיַת הַמַּמְלָכָה וַיֹּאמֶר בְּאֵלֶּה
תִּבְהַ אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אֶת־כָּל־אֵיבֵיהֶם עַד־כְּלוּתָם: • וַיַּצֵּן
הַמֶּלֶךְ וַיִּנְסֹו שָׂרֵי הַצְּבָאוֹת אֶת־הָעִפְרָיִם בְּמַלְחָמָה

והנה עפר סוֹהַאֲדָמָה נִהְיוּ לַשְׁחֹק בְּעֵינֵי אִיבֵיהֶם
בְּזַרְקָם עֲלֵיהֶם : י וַיֵּצֵאוּ הַמַּלְאָךְ וַיִּמְתְּחוּ וַיִּקְצְצוּ אֶת־
יָדָיו וְאֶת־רַגְלָיו וַיִּתְלוּהוּ עַל־הָעֵץ : י"ג כֵּן יֵאבְדוּ כָל־
מוֹכְרֵי אֶרֶץ בְּעַד בְּצַע־כַּסֶּף וּמְשַׁלְכֵי נַפְשָׁם כְּמַגֵּד
עַל־עַמָּם וְעַל־מוֹלְדֵתָם יִזְהִירוּ כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד :

שְׁבַעִים שָׁנוֹת הַשָּׁנָה .

א אִישׁ הָיָה בְּשָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת חֲסִיד וְאֶהוֹב
לְאֵלֹהָיו וְכֹל אֲשֶׁר־שָׁאַל פִּי לֹא־אֶצֵּל אֱלֹהִים מִמֶּנּוּ :
ב בָּבֹאוּ אֶל־הַמִּקְדָּשׁ לְהִתְפַּלֵּל וַיִּרְא כָל־הָעַם כִּי־
הָאִיר הַהֵיכָל כִּלּוֹ מִכְבוֹדוֹ וַיֹּאמְרוּ אִין זֹאת כִּי אָם
כִּן־בֵּית יי הוּא : י נְהִי כִי־מִצָּא חֵן בְּעֵינֵי
יי וַיִּקְרָא־לוֹ הָעַם חוֹנֵי : י בְּהַעֲזֵר הַשָּׁמַיִם וְעָלוּ
אֵלָיו כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ קְרָא־נָא אֵלֵינוּ נִתֵּן מִסֵּד
עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה : י וַיִּקַּם חוֹנֵי וַיַּחַג בְּמִטְהוֹ סַעֲגֵלָה
סָבִיב וַיַּעֲמֵד בַּתְּנוּף וַיֹּאמֶר לֹא־אִמְשֹׁל מִזֶּה עַד
תֵּת יי גִּשְׁם עַל־הָאָרֶץ : י נִתֵּן יי אֶת־שְׁאֵלָתוֹ וַיְהִי
לְגַם עַל־כֵּן קְרָאוּ אֶת־שְׁמוֹ חוֹנֵי הַמַּעֲגָל : י וְהָיָה
כִּי־נָדַת גִּשְׁם בַּקַּיִם עַל־הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר לֹא־בָבָה

שאלתי כי אם גשם שוטף ומדי רדת סמך סוחר
 בועף-אף ואמר לא-ככה שאלתי כי אם-גשמי
 ברכה: " ושמע יי לקולו וככל אשר ישאל בן
 יהיה וכן יעשה: " ויהי היום והנה קול מהיכל
 עולה באזני קול משוררי הקדש בשוב יי את-
 שיבת ציון היינו בחלמים: " נאמר בלבנו האמנם
 את-שבעים שנות הגולה בבבל זרמתם יי אלהים
 שנה היו בחלום עפו היהיה בדרך הגדול הזה
 היננו איש אם-יהלום שבעים שנה: " ונפלא הדרך
 מאד בעיני וירד אל-ביתו: " ויהי מקץ ימים
 ויחבש את-אתנו וירכב השדה אל-הקוצרים:
 " ויהי בדרך וירא והנה אקר זקן נוטע הרוב
 נימר אליו וישאלהו מתי יעשה העץ הזה פרי:
 " ונען ויאמר בעוד שבעים שנה יעשה העץ הזה פרי:
 " ויקף לשאל האומר אתה לאכל עוד ספריו
 ניאמר האקר בכל אשר הבינו אבות אבותי לי
 ככה אני מדין להני בני: " וירד מעל אתנו
 ויצא מלקוטו פת לחם ופלח דבילה וישאב מים
 מן-הנהל בצפחת וישב פחת העץ ויאכל וישת:
 " הוא בלה לאכול והנה המון חומים בקורי
 עקביש עפרים אתו: " המון החומים הולך הלך
 נרב הלך ונרב אחד אל-אחד עד פירקמו ויהיו

לְבָנָד : י' הַבָּנָד נִדְפָק עָרֵי לְקִיר אָכֵן אֲשֶׁר נִמְתַּח
 כְּאֵהֶל וַיָּבֵס עַל־חוּנֵי מַסְכִּיב וּמִפְעֵל לוֹ וְעַל־חוּנֵי
 נִפְלָה תְּרַדְמַת אֱלֹהִים וַיִּשָּׁן : כ' וְאִנְשֵׁי בֵּית חוּנֵי
 וְאִנְשֵׁי עִירוֹ לֹא יָדְעוּ אָנָּה בָּא עֵבֶר יוֹם עָבְרוּ
 יוֹמִים וְאִינְנוּ : ט' וַרְבּוּ הַיָּמִים וַיְהִי לְחֻדְשִׁים וְשָׁנִים
 וְעוֹדְנָו לֹא יָשׁוּב : י"ב הַיְלָדִים אֲשֶׁר בְּבֵיהוּ וּבְעִירוֹ
 גָּדְלוּ וַיְהִיו לְאִנְשִׁים וַיֵּלְדוּ בָּנִים וּבָנוֹת וַיִּזְקִינוּ
 וַיֵּאָרִיכוּ יָמִים וַיֵּלְכוּ בְּדֶרֶךְ כָּל־הָאָרֶץ וְאִין זֹכֵר עוֹד
 אֶת־חוּנֵי : י"ג אַף מֵרְאוּהוּ וְקוֹלוֹ נִשְׁמָחוּ בְּלִמֵּי אִם־
 דְּבָרֵי תוֹרָתוֹ וְחֻכְמָתוֹ נִשְׁמְעוּ עוֹד כְּכֹל סוֹד חֻכְמִים
 וּבְכֹל בֵּית מִדְּרַשׁ : י"ד וְחוּנֵי הוֹזִה שֹׁכֵב וּמִשְׁכַּת
 סָלַע סָתַר לוֹ : ט"ו וְרוּחַ תְּרַדְמָה גְּסוּכָה עַל־כָּל־
 הַסְּקוֹם מַסְכִּיב אִין עֵץ נוֹדֵד עֲנָף וְאִין עוֹף נוֹדֵד
 בָּנָף עַד־מְלֵאת לְשָׁנָה שְׁבַעִים שָׁנָה : ט"ז וַיְהִי בַּעֲצָם
 הַיּוֹם הַזֶּה וַיְהִי רוּחַ עוֹבֵר רֶגֶשׁ בַּסָּלַע וְחוּנֵי הַחַל
 לְהִגָּעַר אַף עוֹד בָּבְרוּ חֲבָלֵי שָׁנָה עַל־עֵינָיו :
 י"ח הַסָּלַע הִלֵּךְ הִלֹּךְ נָדַק הִלֹּךְ נָדַק עַד אֲשֶׁר הָיָה לְבָנָד
 וְהַבָּנָד הָיָה לְהַסּוֹן חוֹטִים הִלֹּךְ וְגַל עַד בִּיֻדֵל
 מְאֹד וַיִּמָּשׁ וַיִּסַּד וְאִינְנוּ : ט"ט וְחוּנֵי הַעֲבִיר תַּנוּמָה
 מַעֲפַעְפִּיּוּ וַיִּקָּם עַל־דְּבָלָיו : כ' וַיֵּרָא וַתִּגַּה עֵץ וַעֲנֹן
 גְּסוּעַ מִבָּנָד וְאִישׁ אֹרְחָה אֶת־פְּרִיּוֹ בַּסָּלַע וַיִּבֶר אֶת־
 הָעֵץ כִּי הוּא הַחֲרוּב : י' וַיֹּאמֶר חוּנֵי לְאִישׁ הָאֵתָה

נִסְמַעְתָּ אֶת־הַחֲרוֹב : י"א וַיֹּאמֶר לוֹ אִי־וָה רַחֵם עָבֵר
 עָלַי הַיֹּאכֵל אִישׁ אֶת־פְּרֵי הַחֲרוֹב אֲשֶׁר נִסְמַעוּ יְדֵיו
 אָבִי אָבִי נִסְמַע אֶת־הַעֵץ וַיִּסַּח וַאֲנִי אוֹכֵל אֶת־
 פְּרִיָו : י"ב וַיֹּאמֶר חוּנִי אֶל־לִבּוֹ אֲבֹן יִשְׁנָתִי שִׁבְעִים
 שָׁנָה : י"ג וַיִּשְׂאֵעֵינִיו וַיֵּרָא וְהָיָה הָאֲתוֹן אֲשֶׁר רָכַב
 עָלָיו הָיָה לְגַל עֲצָמוֹת וְהִכָּר אֲשֶׁר עָלֶיהָ בָּלָה וַיְהִי
 לְבָנָד עֵדִים : י"ד וּמִסְבִּיב לְנִבְלָה רָעִים עֲדַת חֲמָרִים
 וְעִירִים אֲשֶׁר יִלְדָה הָאֲתוֹן : י"ה וַיִּסַּף לְהַבִּיט עַל־
 כָּל־הַכֹּפָר מִסְבִּיב וְהָיָה פָּנָיו שָׁנָו מִבְּרֵאשׁוֹנָה הַשְּׂדֵה
 הָיָה לְגֹן וְהַפָּרֶם לְשִׂדְה־זָבַע הַפְּרָמֶל הָיָה לְעֵד
 וְהַעֵר לְפָרְדֵם רְפוּזִים : י"ז וַיֵּאָנַח וַיִּקְרָא נְכָרִי הַיִּיתִי
 לְעֵד מוֹלְדָתִי : י"ח וַיִּפֹּן וַיִּלְךָ אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּדְרֹשׁ לְבָנָו
 וַיֹּאמֶר לוֹ בֶן־חוּנִי אֵינְנָו עוֹד וּבֶן־בָּנָו הוּא הַמַּשָּׁל
 פִּיּוֹם בְּכָל־אֲשֶׁר־לוֹ : י"ט וַיִּתְּנֵה חוּנִי אֶל־בַּעַל־הַבַּיִת
 וַיֹּאמֶר לוֹ אָנִי חוּנִי אָבִי אָבִי וְלֹא־הָאָמִין לוֹ הָאִישׁ :
 כ" וַיֵּאָנַח וַיִּקְרָא נְכָרִי הַיִּיתִי לְיוֹצֵאי חֲלָעִי : כ"א וַיִּשָּׂם
 אֶל־בֵּית הַמְּדֻרָשׁ פָּנָיו וַיִּשְׁמַע אֶת־הַחֲכָמִים נְדוּזִים
 בַּחֲמֵי הָאֱלֹהִים וְתוֹרוֹתָיו זֶה אָמַר כֹּה זֶה אָמַר
 כֹּה : כ"ב וַיִּקְרַב אֲלֵיהֶם וַיּוֹצֵא לְאִמַּת מִשְׁפָּט וַיִּיטַב
 בְּעֵינֵי הַחֲכָמִים וַיִּקְרָאוּ בְּדַבְּרֵי חוּנִי יֵאִירוּ דְבַרְקָה :
 כ"ג וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אָנִי אָנִי הוּא חוּנִי וְלֹא הָאָמִינוּ לוֹ :
 כ"ד וַיֵּאָנַח וַיִּקְרָא נְכָרִי הַיִּיתִי לְחַכְמֵי עַמִּי : כ"ה וַיִּפֹּן

וַיַּעַל אֱלֹהֵיכֶל יי וַיָּבֵא וַיִּשְׁתַּחֲוֶה שָׁם וְהִגָּה הָאִיר
 הַהֵיכָל כְּלוֹ מַכְבוֹדוֹ: ㉞ וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמְרוּ
 מִימֵי חוּנִי לֹא נִהְיִתָּה כּוֹאֵת בְּמִקְדָּשׁ אֱלֹהֵינוּ וַיִּקְרָא
 אֲנִי חוּנִי וְלֹא הָאֲמִינוּ לוֹ: ㉟ וַיֵּצֵא וַיִּקְרָא נְכָרֵי
 הַיִּיתִי לְכֹהֲנֵי בֵּית אֱלֹהֵי: ㊱ וַיֵּצֵא מִבַּיִת יי וַיִּסּוּבֵב
 בְּשֹׁקֵים וּבְרַחְבוֹת נִדְרָשׁ לְמִשְׁפַּן רַעֲיוֹ הַפּוֹזְבִים
 אֲשֶׁר גָּדְלוּ עִמּוֹ מַנְעוּרָיו וְהִגָּה כָּלֶם הִלְכוּ בְּדֶרֶךְ
 כָּל־הָאָרֶץ: ㊲ וַיֹּאמֶר חוּנִי אִם אֵין־לִי חֶבֶר עוֹד
 בְּתַבֵּל לְמָה לִי חַיִּים: ㊳ וַיִּלֶּךְ אֶל־הַחֲרוֹב וַיִּשְׁכַּב
 שָׁם וְהִגָּה הַמּוֹן חוּמֵי פְּזוֹ עֶפְרַיִם אֲתוֹ: ㊴ הַמּוֹן
 הַחוּמַיִם הוֹלֵךְ הוֹלֵךְ וְרַב הוֹלֵךְ וְקָרֵב אֶחָד אֶל־
 אֶחָד עַד כִּי קָרְמוּ וַיְהִי לִירֵעוֹת בָּתָם: ㊵ הַיְרֵיעָה
 נִתְפָּכָה לְמַעֲטָה אֹר נִגָּה אֲשֶׁר נִמְתַּח כְּאֵהֶל וַיִּכַּס
 עַל־חוּנִי מִסָּבִיב וּמַמְעַל לוֹ וַעַל־חוּנִי נִפְלָה תְּרַדְמַת
 אֱלֹהִים נִישָׁן: ㊶ וּבְקָרְבִים וְשָׂרְפֵי קֹדֶשׁ כָּאוּ וַיִּשְׂאוּ
 בְּבִנְיָהֶם אֶת־חוּנִי עֵטָה אֹר כְּשֶׁלֶמָה אֶל־גְּבַה
 שָׁמַיִם: ㊷ שָׁם רָאָה בְּמַעֲטָה אֹר לְבוֹשׁוֹ אֶת־
 מַחְמָדֵי נִפְשׁוֹ אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ וְלֹא־מָצָא עַל־הָאָרֶץ מִתַּחַת:
 ㊸ וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר הַפַּעַם אֲדַע כִּי־חֵי אֲנִי כִי אֶת־
 הַנְּפֹשׁוֹת אֲשֶׁר אֶדְבַּתִּי מִנְּאֻתִי פֹה וּמָה לִי עוֹד:

שְׁבַט פֶּה :

* רב ומורה היה לפניו בְּיִשְׂרָאֵל וְשֵׁמוֹ רַבִּי
 יוֹסֵי מֶן־יִזְקֵרְתָּ : * וַיְהִי הָאִישׁ תָּמִים בְּכָל־דִּרְכָיו
 וְנֶאֱמָן בְּכָל־מַעֲשָׂיו : * וְרוּחַ יִשְׂרָת לֵב נֶאֱזָלָה מִמֶּנּוּ
 עַל כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ מִסְּבִיב גַּם עַל־הָאָדָם גַּם עַל־
 הַבְּהֵמָה : * וַתְּהִי מַדֵּי הַשִּׁבְרִיּוֹ אֶת־חֲמֹרוֹ וְעֶבֶד בֶּן
 הַשׂוֹכֵר אֶת־עֲבֹדְתוֹ כָּל־הַיּוֹם וְגַמְן הִכְסֵף עַל־גְּרָם
 הַחֲמֹר וַהֲשִׁיב הַחֲמֹר אֶת־הַשִּׁכָּר לִבְעָלָיו : * וְאִם
 יִמְעִיט הַשׂוֹכֵר מִן־הַשִּׁכָּר הַנָּקוּב אוֹ יַעֲדִיף עָלָיו לֹא־
 יִמוּשׁ הַחֲמֹר מִמֶּקוֹמוֹ עַד אִם־הוֹסִיפוֹ אֶת־הַחֲסֵר אוֹ
 לְקַחוֹ מֵעָלָיו אֶת־הָעֵדֶף : * וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּשְׁלַם הַשׂוֹכֵר
 אֶת־שִׁכְרוֹ הַבְּהֵמָה כָּבֵל אֲשֶׁר שָׂתוּ בְּעֻלְיָהּ וַהֲיָא לֹא־
 הִנִּידָה רִגְלָהּ : * וַיָּסֶר לְרֵאוֹת וַתִּגַּה נַעְלָיו עָלֶיהָ וַיִּקְחֶם
 וַתִּלָּךְ לְדִרְכָּהּ : * * לִרְבֵּי זֶה הָיָה כֵּן וְכֵן וַיַּעֲבֹד
 הַבֶּן עִם־הַנְּעָרִים הַעֲבָדִים בַּשָּׂדֶה אָבִיו : * וַיְהִי
 לַעֲת הָאֵל כֹּל וַיִּשְׂאוּ הַנְּעָרִים אֶת־עֵינֵיהֶם וַיִּתְמַחוּ אִישׁ
 אֶל־רֵעֵהוּ מִדּוּעַ זֶה לֹא־יָבִיא בַעַל הַשָּׂדֶה אֶת־לֶחֶם
 חֲקֵנו כַּתְּמַל שְׁלֹשָׁם : * וַיִּשְׁמַע הַנַּעַר וַיִּקְרַב אֶל־
 הַתְּאֵנָה אֲשֶׁר זֶה מַעֲט הַחֲלָה לַחֲנוּט פָּנָה וַיִּקְרָא
 תְּאֵנָה תְּאֵנָה מַחְרֵי פְרִיָה חֲבִי
 יֵאָכְלוּ וַיִּשְׁבְּעוּ שְׂכִירֵי בֵּית אָבִי :

י" ותשמע התאנה לקול הנער ותבשל ותגמול
 פריה ויאכלו הנערים וישבעו: י" ויהי כבא רבי
 יוסי בעל השדה ויאמר שאו-נא לי נערים מצוה
 באה לידי ואעש אתה על-פני אחרתי להביא את-
 לחמכם היום: י" ויענו הנערים פן ישביעה אל-
 מי בלתימים כאשר השביענו בנה היום הזה הוא
 צנה ותתאנה נתנה פריה: י" ויבט הדבר בעיני
 הרב ויאמר בני בני

בלא יומה נקמפה התאנה בפתוחתה
 ובלא יומה בני יקמף גם-אכה:

י" ולא ארכו הימים ויסת הבן ויאסף בלא עתו כאשר
 דבר אביהו: י" ויהי היום ובתו גערה מארשה
 לאיש יפה עד-מאד מתהלכת בגן לרוח היום
 ואביה מהלך אחריה: י" וישמע קול חותר בקיר
 הגדר ויט שמה וירא איש עמד מאחרי הגדר
 וישאלהו מה-לך פה: י" ויאמר האיש אם-לא
 הזכית יי את-בתך לי לאשה מדנע זה לא אתענג
 על-מראה יפיה: י" ויגש הרב אל-בתו ויקרא
 בתי בתי

מכשול לרבים היה הדור
 עתה שוכי שוכי לעמך:

כ ולא ארכו הימים ותסת הנערה תיפה ותשב

אֶל־עַפְרָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהִים אֲבִיהָ : כ א וַיִּשְׁמְעוּ
חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּבְדְּלוּ מִמֶּנּוּ בַזַּעַם : כ ב וַיֹּאמְרוּ
גַם־עָנוּשׁ לַצַּדִּיק לֹא־טוֹב בִּי־דַרְכֵי הַתּוֹרָה דַּרְכֵי
נַעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם : כ ג וְתִלְמִיד חֲכָם הִיא
לְרַב־יוֹסֵי וְשִׁמוֹ רַב־יוֹסֵי בֶרֶךְ־אֲבִינָה : כ ד וַיִּקְרָא
וַיֹּאמֶר הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־חָסָה עֵינָיו עַל־נַפְשׁ בְּנוֹ
וּבְתוֹ אִיהָ יֵשֵׁא פָנָי : כ ה וַיַּעֲזֹב אֶת־מִזְבְּחוֹ וַיֵּלֶךְ
אֶל־רַב אִשֵׁי הַמִּזְבֵּחַ הַגָּדוֹל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקַּח תּוֹרָה
מִפִּי כָל־הַיָּמִים : כ ו וַיִּשְׁמַח בְּתוֹרַת רַבּוֹ עַד־מָאֹד
כִּי תוֹרַת חֶסֶד יֵצֵאה מִפִּי־הָאִישׁ הַזֶּה שֶׁכָּלוּ חֶסֶד :
כ ז הַתּוֹרָה הַזֹּאת תִּקְרָא בְּפִינוּ תִלְמוּד בְּבָלִי כִּי
רַב אִשֵׁי כָתְבוּ בְּבָבֶל :

מַעַט לַצַּדִּיק .

* אִישׁ חֶסֶד הִיא בְּאָרֶץ וְשִׁמוֹ רַב־יֹאֲבֵדָן
אִישׁ בְּרִתּוֹתָא : א וְהָיָה מִדֵּי רְאוֹת נִבְאֵי הַצַּדִּיקָה
אֲתוּ וַנִּחְבְּאוּ כִּי יִדְעוּ בּוֹ כִּי כָל־יֵשׁ־לוֹ הוּא־נִתָּן
לָהֶם מִבְּלֵי הַשְּׂאִיר־לוֹ כָּל : ב וַיִּקְרְבוּ יָמֵי חַתָּנָת
בְּתוֹ וַיַּעַל הַשְּׂעֵרָה לַקְּנוֹת לָהּ עֵרָה בְּנָדִים וַיִּרְאוּהוּ

הַצְבֹּאִים וַיְנוּסוּ : י וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם וַיִּשְׁלֶגֶם וַיֹּאמֶר
הַשִּׁבְעֵתִי אֲתֶכֶם גְּבֹאֵי צִדְקָה אִם־תִּבְחְדוּ מִמֶּנִּי אֶת־
הַדָּבָר אֲשֶׁר־אַתֶּם עֹשִׂים הַפֶּעַם : י וַעֲנֵנו וַיֹּאמְרוּ
אֵלָיו יְתוּמָה אֲנַחְנוּ מִשְׂאִים לַיְתוּם : י וַיֹּאמֶר אִם־
כֵּן הַדָּבָר הִנֵּה לָכֶם אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לִי : י וַיִּשְׁאַל־הוּוֹ
הַאֲנָשִׁים לֵאמֹר הֲלֹא לְבַתְּךָ הַכַּיִנוֹת אֶת־כָּל־אֵלֶּה :
י וַעֲן הַחֹסֵד וַיֹּאמֶר חֵי יְיָ יְתוּם וַיְתוּמָה קוֹדְמִים
לְבַתִּי כִּי לֹה יֵשׁ־אָב נָאִם וְלָהֶם אִין־אָב וְאִין־
אָם : י וְלֹא־אָבו הַצְבֹּאִים לְקַחַת מִמֶּנּוּ וַיַּפְצֹר בָּרָם
וַיִּקְחוּ : י וַיִּלֶּךְ וַיִּקֶּן בַּאֲגוֹרַת כְּסֵף אֲשֶׁר נִשְׁאַרְהִלוּ
מֵלֹא הַעֲמֹר חֲמִשִּׁים וַיִּשְׁלַח אֶל־הַמְּגוֹרָה : י וַתִּשְׁבֹּם
הָאִשָּׁה בְּבִקֹּר וַתִּשְׁאַל אֶת־בַּתְּהָ תְּהִיֵּא אָבִיךָ אִמְשׁ
דָּבָר הַבְּרִיתָה : י וַתַּעֲן הַנְּעִרָה וַתֹּאמֶר אֶת כָּל־אֲשֶׁר
הִבִּיא אָבִי אִמְשׁ שָׁם בַּמְּגוֹרָה : י וַתִּקֶּם הַנְּעִרָה
לַפְתוּחַ אֶת־הַמְּגוֹרָה וְלֹא יָכוּלָה וַתִּמַּס כִּכְחַ וַיַּחֲלוּ
חֲמִשִּׁים מַעֲטִים לְבַצְבֹּץ מִבֵּין הַדָּלֹת וַתִּמְצוּנָה :
י וַתִּמְגוֹרָה לֹא נִפְתַּחָה כִּי הַחֲמִשִּׁים אֲשֶׁר מֵלֹאֹ
אֶת־כָּל־הַמְּגוֹרָה הִכְבִּידוּ עַל־הַדְּלָחוֹת : י וַתִּמְחַר
הַנְּעִרָה אֶל־אָבִיהָ וַתִּקְרָא לָכָה חוּהָ אָבִי אֶת־הַחֹסֵד
אֲשֶׁר־הִפְלִיא לָהּ אֱלֹהִים הַמְּגוֹרָה מֵלֹאֶה חֲמִשִּׁים מִן־
הַפְּרָקַע עַד־הַקּוֹרָה : י וַעֲן אֵלֶיהָ אָבִיהָ לֹא־לָנוּ
בַתִּי לֹא־לָנוּ הָאוֹצָר : י לֹא בְכַחֲנוּ וְעַצֵּם יָדְנוּ

עשינו לנו את-החיל הזה ואס-נתן יי לי ממזון
חלק כחלק יאכלו עמי ועניי עמי : י" ויקם ויאסף
את-עניי העיר ויפתח את-המנורה וילקמו העניים
עמר לגלגלת וישאו הביתה : י" ובעל המנורה
לקח גם-הוא וקדעמר אחד ללחם ביתו ויצו יי
את-ברכתו בעמרים : כ ויהי כידביאו העניים את-
העמר הביתה וימלאו בתיהם כר וגם-בית החסיד
מלא כר ולחם : כ" ועני לא-היה עוד בכל-העיר
כי יתן-לו את-לחמו ואת-כספו : כ" ויקם וימכר
את-חציו וילך ויקו לבתו בנדים שנית ויתן-לה
גדה : כ" ויתנה בחיק איש חיל ירא אלהים ויהי
לו לאשה : כ" ויהי להם בנים ובנות שדות וכרמים
ויהיו שמחים וטובי לב כל-ימיהם : כ" ואני בני
בניהם לא-מלאו משמוע תמיד את-השמועה הנעיקה
הזאת אשר ספרו להם הזקנים המזובים ותישרים :

בְּרִיק מִן הַמִּצַּח .

" כְּמִזְבֵּחַ וּמִכְרֹחַק נִוְעַדוּ נַעֲרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל
לִקְרַת הַתּוֹרָה מִפִּי חָכֵם אֶחָד אֲשֶׁר הָיָה בְּעִיר וְשָׁמוֹ

רבי אלעזר בן-פרדת : י ויהי האיש עני גדל פי
ברך יי את-תורת פיו אף לא את-מעשה ידיו :
י וישלח לו נשיא הארץ מתנות רבות ויקרות ולא
קבל : י ויהי היום ויחל ניפל למשכב ויצו הרפאים
להקין לו דם ובעש-בן : י ויצוהו לשתות יין ולא
שתה פי לא-היה לו ומיד אחרים לא אבה לקחת :
י ויאמר שינא מתנות יתיה יאמר משל הקדמוני
ואיכה אתרפא אני בדבר אשר-מות בו : י ויעף
האיש מאד ויקח ראש בצל ויתן אל-פיו להשיב
נפשו ויישן ויתעלה ולא-נותרה בו כל-נשמה :
י ויצעקו כל-מידעיו וכל-חניכיו לחיותו ולהשיב
רוחו אל-קרבו ולא-יכלו : י ורפו מסגו וישבו
מנגד ויאמרו נואש ויתעצבו מאד : י ויהי בדת-לחשם
איש אל-אחיו ויקרב האחד וירא ורצה פי החולה
נמלא צחוק ומעיניו זרמו דמעות : י וימהר ויגד
לאחיו וינשו כלם אליו ובגשתם ויצא ממצחו ברוק
ויחי וייקץ ויתחזק וישב על-המטה : י וישאלהו
כל-הנצבים עליו על-חליפות הצחוק והבכי אשר
עברו על-פניו : י ויאמר האל הטוב בא לבקרני
ונאקרא יי אלהים עד-מתי אהיה עלי למשא בעולם
הזה : י ויאמר יי אלי אם-טוב בעיניך והביתי
את-כל-הארץ חרם ואספתי גם-את-נפשה גם את-

נִפְשׁ כָּל־הָאָדָם: 10 וּבִרְאֵתִי שָׁמַיִם חֲדָשִׁים וָאָרֶץ
 חֲדָשָׁה וְשִׁבְתִּי וַיִּצְרַתִּי אֶתְכֶם וְנִתְתִּי רוּחִי בְכֶם
 וַחַיִּיתֶם אִוְלֵי תְהִי הָעֵת הַזֹּאת כִּתְּוִה לְכָל הַיָּלֵד
 כִּה: 11 וְאָמַר אֱהִה יי אֱלֹהִים הָאֲחֵרִי כָּל־הַמְּהַפְּכָה
 הַגְּדֹלָה עוֹד לֹא־נִכּוֹן הַדְּבָר הוּא מִה־קִּשְׁיִם מְזוֹנוֹת
 הָאָדָם: 12 וְאֹמַר וְאָמַר הָעוֹד אֲתִיּה כְּמִסְפַּר הַשָּׁנִים
 אֲשֶׁר חַיִּיתִי: 13 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים חַיָּה תְּחִיָּה יָמִים רַבִּים
 אִךְ לֹא כְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר חַיִּיתָ: 14 וְאָבָה וְאָמַר
 אִם־כֵּן הַדְּבָר יִתְּנֵלִי לְחַמִּי כְּמִשְׁפַּט הָרִאשׁוֹן לְחַם
 צָר כִּי רָאָה אֲנִי כִי עוֹלָם עוֹבֵר הוּא הָעוֹלָם הַזֶּה:
 15 וַיֹּאמֶר יי אֲלֵי יַעֲן אֲשֶׁר לֹא־שָׁאַלְתָּ לְךָ לְחַם הַגָּה
 לְחַם נָתַן לְךָ כֹּל יָמֵי חַיֶּיךָ: 16 וַיִּרְאֵנִי שְׁלִישֵׁה
 עֶשְׂרֵי נְבָרֵי שָׁמֶן זָה וְצָרִי וַיֹּאמֶר זֹאת מְנַת חִלְקָה
 כְּעֵדוֹן גֵּן אֱלֹהִים: 17 וְאִשְׁמַח וְאִשְׁאַל תִּרְק שְׁלִישֵׁה
 עֶשְׂרֵי הַיֵּשׁ קֶץ וְנִבּוֹל לְחִסְדֶּיךָ יי אֱלֹהִים: 18 וַיַּעֲנֵנִי
 יי וַיִּמָּה אָמֵן לְרַעֲיָה אִם־הַכֹּל יִתְּנוּ־לְךָ: 19 וְאֹמַר
 וְאִשְׁאַל הַיֵּשׁ לִיכְלֹתָהּ קֶצֶה וְאִם־יֵשׁ מְצָרִים לְנַחֲלַת
 שְׂדֵי מַמְעַל: 20 וַיֹּאֶר יי פָּגִיו אֲלֵי וַיִּשְׁחַק לְעֵצָתִי
 וַיִּשְׁלַח אֶצְבַּע וַיַּעַל אֶל־מִצְחִי וַיִּצְא מִמֶּנִּי כֹנֶה וְכַבּוֹד
 יי וַיַּעֲלֶה מִעָלַי וַאֲנִי הִקִּיצוֹתִי: 21 וְכָל־הַיּוֹשְׁבִים
 מִסְּבִיב הִשְׁתוֹמְמוּ לְשִׁמוֹעַ אֶת־הַדְּבָר הַגְּדוֹל הַזֶּה
 מִפִּי הַחֶכֶם הַזֶּה וַיִּדְעוּ כִּי־יֵי עִפּוֹ: 22 וַחֲסַד יי לֹא־

עֲנוּ עוֹד וְיִרְפָּא וַיְחֻזַק וַיִּשְׁבַּע לָחֶם כָּל־יָמָיו :
 כ" וַיְהִי רָעָה נֶאֱמָן לְכָל מִבְּקֵשׁ אֶת־דְּבַר יי' : כ" וַיִּמָּת
 וַיִּקַּן וַשְׁבַּע יָמִים וַשְּׁמוֹ הָיָה לְכַרְכָּה בְּקִרְבַּי הָאָרֶץ
 עַד הַיּוֹם הַזֶּה :

מִיּוֹן לְשִׁמְחָה .

" יִלְדָה יִפְהַרְפְּיָה וַרְבַּת־חַן כְּיוֹנָה עַל־אֶפְיָקִי
 מִיָּמִים הִיְתָה לְרַבִּי עֲקִיבָא בְּרִיּוֹסַף : כ ומדי יום בְּיוֹמוֹ
 הַשְּׂפִימָה בְּבִקְרֵי אֶל־בֵּן בֵּית אֲבִיהָ לְלִקּוּם שׁוֹשְׁנִים
 וְלִלְפֹד צַפְרִים : כ וַיְהִי הַיּוֹם וַתֵּנֶשׂ אֶל־הַבְּרָכָה
 חֲכָה אֲשֶׁר בְּחוּכּוֹ וַתֵּרָא אֶת־דְּמוּת פְּנֵיהָ וַתֹּאמֶר :
 הַעֲדִי בְּרָכָה עָנּוּ בִי מֵיָם
 הִישׁ בְּיַפְיֵי תַחַת הַשָּׁמַיִם :

י רַמִּים צָפוּ שְׂמֹפּוֹ כְּתַמְלֵל שֶׁלֶשָׁם וְלֹא עָנּוּ דְבָר :
 ה וַתִּשְׁנֶה הַלְּדָה וַתִּשְׁלַשׁ וַתִּשְׁאַל וַאֲד־עוֹנָה :
 י וַתִּרְקַע הַבְּעֵרָה בְּרַגְלָהּ וַתִּקְרָא מִדּוּעַ לֹא־תֵעָנּוּ
 מֵיָם : י וְהָיָה מִבֵּין סִבְבֵי הַעֲצִים נִשְׁמַע קוֹל קוֹרָא
 מִה־בָּצַע יִלְדָה מִה־בָּצַע כִּי יָפָה אֵת
 אִם בְּיוֹם שִׂמְחַת לְבָבָהּ יִשְׁבַּח נַחֵשׁ וְכֵת :

" לב הילדה הנזה והמעונה תיה לאבן : • ותשא
 עיניה והגה מן הספקה וכל וחלק גחש שחור וירקב
 וברגע געלם בתוך חציר וגמא ואיגנו : • ואתריו
 יצא קוסם וגן חובר חברים אשר שמו ומראהו
 היה לחנא לכל אנשי המקום ושם עיניו בילדה
 ויצא מן הגן וילך לברכו : • ומן הילדה אשר
 נבעתה מפני המנחש והנחש נאסף שמחה וגיל
 ולא הוסיפה עוד לעלוז ולשחק בבראשונה ותעצב
 ותהלה אמ כל הנשים : • אך בכל אשר רב
 עצבונה בן גדלה ותוף עד בידמתה לחמר בקומתה
 ולאילת השחר בפייה : • וגן עשתה חיל בצדקתה
 כבוד לקבה וכבוד בפיה עד ביהיתה לתהלה בכל
 הארץ : • וירבו הנשים ותגדל הצערה ומלאולה
 שמנה עשרה שנה : • ויגדלו אל ביתה בחורי חמד
 מתפארת בחורי ישראל למצא חן בעיניה ולדבר
 על לקבה : • אך היא לא האזנה ולא שמעה אליהם
 לתת ידה לאחד מהם : • כי אמרה בלבה הנה
 אנכי הלכת למות וקץ ימי בחולי קץ ימי חיי
 ולמה זה לי יודים : • ואבי הצערה היה איש חכם
 וצדיק מאד וירע בעיניו כי השיבה ריקם את פני
 כל הבחורים : • ויאמר האין אחד בקל כני עמה
 אלה אשר תבחרו בו הנלמדה תשבי כל הנשים :

• וּפְתַח הַנְּעִרָה וּתְסַפֵּר לְאִבְיָהָ אֵת חֲזוֹן הַקּוֹסֶם
וַיִּפְלוּ פָנָי אֲבִיָּה : •• אֵף עַד־מְהֵרָה הִתְחַזַּק נִחְזָק
אֶת־יָד בְּתוֹ בְּאֱלֹהִים : •• וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר עָשִׂי אֵת
הַטּוֹב וְהִישָׁר בְּעֵינַי יי וְכָל־קֶסֶם וְאוֹב עֲלֶיךָ לֹא־
יֵצֵא : •• וַעֲמָה בְּתִי בְּחַר־לָךְ אֶת־הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ
וְהִיילוּ נְיִי הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה : •• וַתִּשְׁמַע הַנְּעִרָה
לְקוֹל אֲבִיָּה וַתֹּארֶשׁ לְבַחֲזוֹר יִרְאֵ אֱלֹהִים גְּבוּר חַיִּל
וְסוֹב־תֵּאָדָר וַתֵּאָהֵב אֶת־בְּחִירָהּ וְהוּא גְּסִידוּא אֶהְבֶּה :
•• וַיְצוּ הָעָלָם לְצוּרָף לַעֲשׂוֹת־לָהּ צִיץ וְהָב כָּבֵל
אֲשֶׁר הִיתָה לְאִפָּהּ לְרַחֵל לַחֵק עֲלֶיהָ אֶת־קָמֹת
עֵיד הַקֶּדֶשׁ : •• לְפָנַיִם בְּיִשְׂרָאֵל בְּהוֹלֵד בֶּן לְאִישׁ
וְעֵלָה אֲבִיהוּ אֶל־הַר הַלְּבָנוֹן וְלָקַח מִשָּׁם עֵנָף עֵץ
אֲרָז רֶךָ וְטוֹב וְנִטַּע אֹתוֹ בְּחֻצְרוֹ וַיִּקְרָא־לוֹ שֵׁם
בְּשֵׁם בְּנוֹ : •• וּבְהוֹלֵד לְאִישׁ בֵּת וְעֵלָה וְלָקַח שׁוֹכֵת
תְּרוּזָה רַבָּה וַעֲנָה וְשִׁתְּלָהּ בְּחֻצְרוֹ וַיִּקְרָא־לָהּ שֵׁם
בְּשֵׁם בְּתוֹ : •• וּבְאֲשֶׁר יִגְדֵל הַבֶּן וְנָשָׂא אִשָּׁה וַיָּבֹאוּ
הַבְּחִירִים אֲשֶׁר רָעוּ לַחֲתָן שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְפָנַי הַחֲתָנָה
וְלָקַחוּ מֵעֲנָפֵי הָאֲרָז וְהַתְּרוּזָה וְקָלְעוּם יַחַד לַחֲפֵת
בְּבוֹד וְלִסְפַת־צֵל לַחֲתָן וּלְכַלָּה : •• וְכִיָּה אִם־יִסְכְּבוּ
הָעֲנָפִים יַחַד וְהָיוּ לְאֲחָדִים וַיִּדַע בְּל־אִישׁ כִּי מִי
צָא סִדְרָה : •• וְכִיָּה בְּשִׁלְשָׁה יָמִים לְפָנַי הַחֲתָנָה
וְהַכַּלָּה מִתְהַלְכֵת בְּגֵן לַחֲמָה וְלֹא רָאָתָה כִּי־נִחַשׁ

יִדַּק רַחֵם זַחַל אַחֲרֶיהָ מִרְחוֹק וְאֵל כָּל־אֲשֶׁר יִהְיֶה
 רוּחַ־הַנְּעִרָה לְלֶכֶת שָׁם יְלֵךְ הַנְּחֹשׁ׃ ־ וַיִּמְהָרוּ
 עַבְדֵי בֵּית־אֲבִיהָ לְהַטּוֹתוֹ הַצָּדָה וְלֹא יָכְלוּ כִּי כָּבֵל
 אֲשֶׁר יִטּוּהוּ הֵם יָשׁוּב הוּא אֶל־מְקוֹמוֹ לְלֶכֶת
 אַחֲרֶיהָ׃ ־ וַיִּסְקְלוּהוּ בְּאֲבָנִים לְרֹץ אֶת־גְּלִגְלָתוֹ וְהִנֵּה
 יָקָשׁ נִחְשְׁבוּלוֹ אֲבָנֵי־קֹלַע׃ ־ וַיִּסַּף לְזַחֹל עַל־נַחוּנוֹ
 פִּי תוֹסֵס וְלִשְׁוֹנוֹ שׁוֹתֶת וְעֵינָיו הַנְּצַצוֹת לֹא־יִגְרַע
 מִן־הַנְּעִרָה הַאֲמִלְלָה׃ ־ וְאַלּוֹף גְּעוּרֶיהָ בָּא לְקַרְאָתָהּ
 שִׂמְח וְטוֹב לֵב׃ ־ וַיִּקְרָא שִׂמְחֵי יַדְדוֹת נַפְשֵׁי הַגָּה
 עֲנַפֵּי הָאָרוֹ וְהַתְּרִזָּה אֶחָד בְּאֶחָד נִגְשׂוּ אוֹת הוּא כִּי־
 בְּרִיתָנוּ בְּרִית עוֹזֵם תְּהִיָּה׃ ־ וַתִּבַּט מֵאַחֲרֶיהָ
 וַתֹּאמֶר וּמִדּוֹעַ זֶה הַקִּים יְיָ אֶת־זֶה לֹאֲרַב עָלַי׃
 ־ אֵף אֲחֻשֶׁה־נָּא הַבַּיִתָּה כִּי אִישׁ וְעַנִּי בָּא וְקָל־
 אֲנִשִּׁי הַבַּיִת עֵינֵיהֶם אֶל־עַבְדֵּיכֶם וְאֶל־הַחֲתָנָה וְעַתָּה
 לָמָּה יָשׁוּב הָעַנִּי רִיקָם׃ ־ וַתִּמְהָר אֶל־הָעַנִּי וַתְּבִיאָהוּ
 הַבַּיִתָּה וַתְּבִרִיאָהוּ מִחֶלֶב מִשְׁמַנֵּי הַמִּשְׁתָּה׃ ־ וַתִּשְׁקָהוּ
 מִמַּיִטֵּב יְיָהּ וַתִּתֵּן־לוֹ נֵם־לְבָבוֹ וְלִכְנָתָיו הַבַּיִתָּה
 וַתִּתֵּן־לוֹ שֶׁקֶל זָהָב וַתִּשְׁלַחְהוּ לְשָׁלוֹם׃ ־ וַיִּפְתַּח
 הָעַנִּי אֶת־פִּיהוּ וַיֹּאמֶר בְּרוּכָה אַתְּ וְאַלּוֹף גְּעוּרֶיךָ
 לִפְנֵי יְיָ עַד־עוֹלָם׃ ־ וְכַאֲשֶׁר לֹא־חִפְּרָתָם נַפְשֵׁי
 וְנַפְשׁ עוֹלָלֵי מַטְוֵבָה הַיּוֹם הַזֶּה כֵּן לֹא־יִחַדְּרָם לְכֶם
 כָּל־טוֹב כֹּל יָמֵי חַיֵּיכֶם׃ ־ וְדַע־יְלֵךְ כְּלָה יִפְהַפְּיָהּ

כִּי וְהָב נָתַתָּ לִי וְהָב יִמְחַן קָדְקֵד טִישָׁנָאֵךְ :
» זֹאת דְּבַר הָעֲנִי וַיִּשְׁמָחוּ וַיֵּלֶךְ : » וַתַּעֲרֶה שְׂמֵחָה
בְּשִׂמְחַת הָעֲנִי אֵךְ לֹא־פָנְתָה אֶל־בְּרַכְתּוֹ כִּי לֹא־
הָאִמִּינָה עוֹד בְּחַיִּים : » וַיְהִי כַלֵּילָה וַתֵּבֵא הַחֲדָרָה
וַתִּפְשֵׁט אֶת־כְּנֻדֶיהָ וְאֶת־צִיץ הַזָּהָב אֲשֶׁר עָלֶיהָ
שָׂחָה בַחֲזוֹר אֲשֶׁר בְּקִיר וַתַּעַל עַל־מִטְתָּהּ וַתִּשְׁכַּב :
» אֵךְ דָּאֲנַת לְבָה לֹא־הִנִּיחָה לָהּ לִישׁוֹן : » וַיְהִי
בְּעֵלוֹת הַשָּׁחַר וַתִּקָּם מֵעַל מִשְׁכָּבָהּ וַתִּרְחַץ וַתִּסְבֵּךְ
וַתִּלְבַּשׁ וַתַּעַד עֲדֵיהָ וַתִּגַּשׁ אֶל־הַחֲזוֹר לִקְחַת אֶת־
הַצִּיץ וְהָגָה נַחֲשׁ סוֹרֵחַ אַחֲרָיו : » וַתִּפְהַל וַתִּזְעַק
אֵךְ עַד־מִתְרַה רָאֲתָהּ כִּי מַת הַנַּחֲשׁ כִּי קָרַן הַצִּיץ
נָקַר אֶת־עֵינָיו וַיִּשְׁפַּע אֶת־גִּלְגָּלָתּוֹ : » וַתִּמְהַר וַתִּפֹּל
עַל־פָּנֶיהָ וַתִּשָּׂא אֶת־יָדָהּ אֶל־» וַתִּרְץ וַתִּגַּד לְאִבֶיהָ
וּלְאֵלוֹתָיִם נְעוּרֶיהָ : » וַיָּבֵאוּ כֻלָּם וַיֵּרְאוּ וַיִּשְׁמָחוּ
וַיִּבְרְכוּ אֹתָּהּ : » וַיְהִי בַיּוֹם חַתֻּנְתָּהּ וַתִּגְדַּל הַשְּׂמֵחָה
מְאֹד : » וְאָבִי הַכֹּהֵן לָקַח אֶת־הַנַּחֲשׁ הַזֶּה וַיִּשֶׂם
אֹתוֹ עַל־גִּם : » וַיִּקְרָא בְּאֲזְנֵי הַקְּרוֹאִים הַמֵּעַם מִן־
הַצְּדָקָה כִּי־תִצֵּל לְקוֹחִים לַמּוֹת כִּי־עוֹד תִּתֵּן חַיִּים
חַיִּים אֲרוּכִים חַיִּי שְׁלוֹם : » כִּי־אֲשֶׁר דְּבַר אָבִי הַכֹּהֵן
כֵּן הָיָה לָהּ כִּי הִאֲרִיכָה יָמִים עִם־אִשָּׁה : » וַיְהִי
בְּרוּכִים כָּל־יְמֵיהֶם וַיַּחֲזוּ מְאֹד וַעֲשָׂרִים שָׁנָה :

אָבֵא חִלְקִיָּהוּ •

• אִישׁ הָיָה בְיָמִים קְדֻמוֹנִים בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל
וְשֵׁמוֹ חִלְקִיָּהוּ : • וְאָף כִּי לֹא הָלַךְ הָאִישׁ בְּגְדֵלוֹת
וּבְגַפְלָאוֹת מְעוּדוֹ וַיֵּשֶׁת לְבָו לְעַבְדָּהוּ בַשָּׂדֶה כָּל־
הַיּוֹם כְּאַחַד הָאֲבָרִים יַדְעוּ־כּוֹ כָּל־הָעַם כִּי־חָקֵם
וְחָסִיד הוּא : • וַיִּקְרְאוּ לוֹ אָבֵא חִלְקִיָּהוּ כְּקִרְאָה
לְנַבִּיאֵי הַקֹּדֶשׁ אָבִי אָבִי רַבֵּב יִשְׂרָאֵל וּפְרָשָׁיו :
י וַהֲדֵי הַיּוֹם וַיִּשְׁלַח אֱלֹהֵי כָּל־יִשְׂרָאֵל מַלְאָכָיו שְׁנֵי־
תְלַמְדֵי חֻמִּים לֵאמֹר : • יַדְעֵנו כִּי־יֵי עֹמֵךְ וְעֵתָה
קוֹמָה־נָּא וְהַתְּפַלֵּל וְנִתֵּן כְּסֹד עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה :
י וַיִּבְאוּ הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה חִלְקִיָּהוּ וְתֹאמְרוּ הַאִשָּׁה הִנֵּה
בְּעֲלֵי בַשָּׂדֶה : י וַיֵּלְכוּ שָׁמָּה וַיִּמְצְאוּהָ עוֹדֵר תַּחַת
הַגֶּפֶן וַיִּקְרְאוּ־לוֹ לְשֵׁלוֹם וְלֹא־הִשִּׁיבָהּ זֶה־מִן דְּבָר :
י וַיְהִי לַעֲת עֶרֶב וַיִּקַּח אֶת־הַמַּעֲדָר וְאֶת־מַעַט הַנְּעִים
אֲשֶׁר רָקַם וַיֵּשֶׁם עַל־שִׁכְמוֹ הָאֵחָז וְאֶת־בְּגָדוֹ קָפַל
וַיִּתֵּן עַל־שִׁכְמוֹ הַשְּׂנִית וַיִּשֶׁן וַיִּבֶךְ יַחַף הַבְּיָתָה :
• וַיְהִי כִּבְאוֹ לְעַבְדֵי אֶת־הַנְּחָל וַיֵּשֶׁם אֶת־נְעָלָיו
בְּגִדָיו וַיַּעֲבֵר : • וַיִּסָּפֵר לְלֶכֶת וְדָגָה קוֹץ וְדִרְבָּר
וַיַּחֲשֵׁף אֶת־זוּלָיו כִּגְדָיו וַיַּעֲבֹרֻם בְּגִל חֲשׂוּפָה :

י" וַיִּקְרַב אֶל־הָעִיר וַהֲגִה אֶשְׁתּוֹ יוֹצֵאת לִקְרֹאתוֹ
 בְּבִגְדֵי חֲמֹדוֹת וּבְתַמְרוֹנֵי הַנָּשִׁים: י" וַיָּבֵא אֶת־בֵּיתוֹ
 וַתִּלְךְ אִשְׁתּוֹ רֹאשׁוֹנָה וְהוּא אַחֲרֶיהָ וּשְׁנֵי הָאֲנָשִׁים
 אַחֲרָיו וַיֵּשֶׁב אֶל־הַשְּׁלֶחַן לֶאֱכֹל־לֶחֶם וּלְמַלְאָכִים לֹא
 קָרָא: י" וַיִּתֵּן לִבְנוֹ הַגָּדוֹל עֵנָה אֶת־תַּחַת קַמְנָה וּלְבָנוֹ
 הַקָּטָנִים נָהֵן שְׁתֵּים שְׁתֵּים: י" אַחֲרֵיכֵן דִּבֶּר בְּאָזְנֵי
 אִשְׁתּוֹ בַּלֵּט וַיֹּאמֶר יְדַע יְדַעְתִּי כִּי עַל־דְּבַר הַנְּשָׁמִים
 בָּאוּ אֲלֵינוּ הָאֲנָשִׁים: י" וַעֲתָה נִמְתְּרָה־נָּא וְנַעַל
 אֶל־הָעֵלְיָה וְחִלִּינוּ אֶת־פָּנֵינוּ י" בְּמָרֹם יֹאמְרוּ אֲלֵינוּ:
 י" וְהָיָה בְּתַת י" מָסַר לֹא־יִדְעַע לְאִישׁ בִּי־בְשָׁלְנוֹ
 הוּא וּלְבָנוֹ לֹא יָדוּם: י" וַיִּמְתְּרוּ וַיַּעֲלוּ שְׁנֵיהֶם הָאִישׁ
 וְהָאִשָּׁה וַיִּתְפַּלְלוּ וַיִּשְׁמַע י" אֶת־קוֹלָם וַיַּעַל הַעֲנָן
 מֵעַבְר הַבַּיִת אֲשֶׁר הָאִשָּׁה נִצְבַת שָׁם: י" וַיְהִי נִשְׁם
 שְׁמָם וַתִּבֶּם שִׁפְעַת מַיִם אֶת־הָאָרֶץ וַיֵּרָא חֲלֻקֶיהוּ
 כִּי־כֵן וַיִּבְרַד: י" וַיֹּאמֶר אֶל־הָאֲנָשִׁים הַגִּידוּ־נָא לִי
 אֲדֹנָי מַה־חֲפָצְכֶם: י" וַיַּעֲנוּ לֵאמֹר חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל
 שְׁלַחוּנִי לְבַקֵּשׁ פְּנִיָה כִּי־תִקְרָא לִי עַל־דְּבַר הַמָּסַר:
 י" וַיִּצְחַק חֲלֻקֶיהוּ וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ י" כִּי לֹא־הִצְרִיךְ
 אֲתֶכֶם לְחֻלְקֶיהוּ: י" וַיַּעֲנוּ הָאֲנָשִׁים יְדַעְנוּ גַם־יְדַעְנוּ
 כִּי כְשֶׁלְכֶם נָתַן י" אֶת־הַנְּשָׁם הַזֶּה אִךְ הִכִּיתֵנוּ נָא
 אֶת־דְּרָכֶיךָ מִדּוֹעַ זֶה לֹא־הִשְׁבוֹת לָנוּ שְׁלוֹם: י" וַיַּעַן
 וַיֹּאמֶר יַעֲן כִּי לֹא־לִי הִיחָה הַמְּלֹאכָה אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי

כִּי שָׁכִיר הָיִיתִי וְכִי יִפְתְּרֵנִי מִחֻבַּת עֲבָדְתִּי אִף
 כִּדְרֵי דָבָר אֶחָד : כו וַיִּשְׁאַלְהוּ וַיֹּאמְרוּ מַדּוּעַ זֶה
 שְׁמֵת אֶת־הַמַּעֲדָר וְאֶת־הַעֲצִים עַל־בָּשָׂר זְרוּעָה וְלֹא־
 פִּרְשֵׁת תַּחְתָּם אֶת־הַבְּגָד אֲשֶׁר נָשָׂאת עַל־שִׁכְמָה
 הַשְּׂנִי לְמַשָּׂא וְלֹא לְהוֹעִיל : כז וַיַּעֲנֶם יַעֲן כִּי־הַבְּגָד
 לֹא־לִי הוּא כִּי־שְׂאוֹל הוּא עֲמָדִי וְאֲנִי לְלִבּוֹשׁ
 שְׂאֵלְתִּיהוּ וְלֹא־לְשׁוֹם עָלָיו מַשָּׂא : כח וַיֹּאמְרוּ לוֹ
 וּמַדּוּעַ הִלַּכְתָּ יַחַף בְּכָל־הַדֶּרֶךְ וְלֹא־בִשְׂמַת וּבְבִגְדָה
 הַפְּסִימָה מְקוֹם אֵין רָאָה שְׁמֵת גַּעֲלִים בְּרִגְלֶיךָ :
 כט וַיַּעַן לָהֶם יַעֲן כִּי לֹא־הִשְׁלַט בְּתַעֲיִנִי לְרֹאוֹת
 בְּפִים יְבֹרְאֵי פִן־תִּדְרֶךְ רִגְלִי עַל־שָׁרֵץ אוֹ־נֶחֱשׁ
 וּנְשָׁכָנִי : לו לֹא־כֵן בִּפְיָשָׂה שֵׁם רָאָה אֲנִי אֶת אֲשֶׁר
 לִפְנֵי וְלֹא אִירָא רַע : לז וַיִּשְׁאַלְהוּ עוֹד וּמַדּוּעַ זֶה
 חֲשַׁפְתָּ אֶת־שׁוּלֵי בְּגָדֶיךָ בְּלִכְתָּהּ עַל־קוֹץ וְתִדְרֶךְ
 הֲלֹא מִחֻצָּת אֶת־רִגְלֶיךָ : ל וַיַּעַן וַיֹּאמֶר רִגְלִי כִּי־
 אֲנֹחֵף וְהֵעֵלְתָה אֲרוּכָה וְנִרְפָּאָה אִף בְּגָדִי כִּי־יִקְרַע
 מִי יִרְפָּאֵנוּ : לא וַיּוֹסִיפוּ עוֹד לְשְׂאוֹל וּמַדּוּעַ מָאָה
 אֲשַׁתָּה לְקִרְאָתָהּ בְּבִגְדֵי חֲמֻדוֹת וּבְתַמְרוֹנֵי בְּנָשִׁים :
 לב וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לְבִלְתִּי אֲתֵן עֵינִי בְּאִשָּׁה אַחֵרֶת :
 לג וַיּוֹסִיפוּ עוֹד שְׂאֵל אֹתוֹ מַדּוּעַ בָּאָה אֲשַׁתָּה רֵאשׁוֹנָה
 אֶל־חַבִּית וְאַתָּה אַחֲרֶיהָ וְאַחֲנֹנו אַחֲרֶיהָ : לד וַיַּעַן
 לָהֶם לֵאמֹר יַעֲן כִּי לֹא־יָדַעְתִּי אֶתְכֶם אִם־כְּשָׁרִים

ויִשְׂרִים אַתֶּם : י' ויוסיפו עוד שאל אתו מדוע
 זה לא־קראת אותנו אל־הַלָּחִם : י" וישב אתם דָּבָר
 יַעַן כִּי־מַעַט הָיָה לְבַלְבֵּל בּוֹ גַם אֶת־נַפְשׁוֹת בֵּיתִי
 גַם אֶת־הָאֲרָחִים עַל־כֵּן אִמַּרְתִּי אֵלֶינָא אֲנֹנֵב אֶת־
 לְבַבְכֶם בְּאִמְרֵי־שִׁקֵּר : י" ויוסיפו עוד דָּבָר אֵלָיו לֵאמֹר
 מִדּוּעַ זֶה נִתְּתָה לְבָנָה הַגְּדוֹל עִנְיָה אַחַת וּלְבָנָה הַקָּטָן
 מִכָּצוּ שְׁתֵּי עֲצוֹת : י" ויענם יַעַן כִּי־הַגְּדוֹל בְּבֵיתוֹ
 יוֹשֵׁב כָּל־הַיּוֹם וְהַקָּטָן לִמַּד בְּבֵית הַסֵּפֶר : י" וישאלוהו
 עוֹד וּמִדּוּעַ זֶה עָלוּ הָעַנְיָנִים מֵעַבֵּר הַבַּיִת אֲשֶׁר
 הִתְפַּלְּלָה אִשְׁתְּךָ שָׁם : י" ויען אתם דָּבָר יַעַן כִּי־אֵשֶׁה
 יוֹשֵׁבַת בַּיִת וּפּוֹרְשֵׁת לְעַנִּי לֶחֶם אֲשֶׁר כָּרַנַע יֵאָכְלֻנוּ
 וְאֲנִי אֲתָן רַק אֶת־כֶּסֶפִּי וְעַד אֲשֶׁר יִקְנֶה־בוֹ הָעַנִּי
 אֶת־לֶחֶמוֹ עוֹדְנוּ רַעֲב : י" ונדולה עוד מִזֹּאת אֲנִי
 הִתְפַּלְּלָתִי עַל־הַרְשָׁעִים אֲשֶׁר בְּעִירִי שְׁמֹתוֹ וְהוּא
 הִתְפַּלְּלָה כִּי־יִשׁוּבוּ אֵלָיִי בְּכָל־לְבָבָם עַל־כֵּן קְרוֹב
 י" אֶל־שׁוֹעֲתָהּ : י" ויפטר אֶבְרָהָם חֲלָקֶיהוּ אֶת־הָאֲנָשִׁים
 לְשֵׁלוֹם וַיְבָרְכֵם וַיִּשׁוּבוּ לְמַקְוֵמָם שְׂמֹחִים וְטוֹבֵי לֵב :
 י" ויספרו הָאֲנָשִׁים אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֵיהֶם
 וְאֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֹזְנֵיהֶם : י" ויבבר בְּלִהֶעַם אֶת־אֶבְרָהָם
 חֲלָקֶיהוּ וַיִּדְעוּ כִּי־חֲכַמַת אֱלֹהִים בְּקַרְבּוֹ :

מזליה חכמים שזלל .

” סלף גדול סלף בעיר רומי ויתן את-לבו
לדעת את-כל-חכמי מדינות מלכותו : ויהי היום
ויקרא לראש חכמי ישראל ושמו בן-חנניה ויבקר
אליו : ושמעתי עליך כי חבמת מאד ועתה אם-
אמת תדבר קום לה ארצה יון : וקאת אל-חכמי
עיר אתונא ולבדתם באמרי פיה והבאת אלי ששים
מחכמיהם וידעתי כי אירחכם במוך בכל-הארץ :
” ויען בן-חנניה אם על-הפלה טוב יבדנא לי
אדני הפלה אגיה אחת גדולה מאד וששים תדרים
יהיו בה וששים פסאות יכין בכל-חדר : ויבדתי
באגיה ובאתי אל-אתונא ועשיתי בדבר אדני הפלה :
ויעש הפלה בן ויבד בן-חנניה באגיה ויבא עירה
אתונא : והאתונא עיר גדולה באחת ערי הממלכה
וכל-אנשיה נבונים : ומבצר גדול בתוך העיר
אשר-שם ישבו ששים איש והמה חכמים מחכמים
ואותם אמר הפלה להביא אליו ביד בן-חנניה :
” והק היה לבני אתונא כי-איש איש מיושביו העיר
אשר יראה לאיש נכרי אשר-לא מבני ארצם הוא

אֶת־מְבוֹא הַמַּבְצָר מִזֶּת יוֹמֵת: י' וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִחֵל
 בְּיַחְזְנֵיהָ לְבוֹא בְּעִיר וַיִּסַּר אֶל־בֵּית הַמַּמְבָּחִים וַיֵּרֶא
 וַהֲגָה הַמַּבָּח מִשְׁמַע רֹאשׁ פֶּרֶךְ־בֶּן־בְּקָר: י"ג וַיֵּשֶׁב
 אֵלָיו וַיֹּאמֶר בְּכַמָּה תִּמְכַּר לִי אֶת־רֹאשֶׁךָ וַעֲנֵן הַמַּבָּח
 בְּמַחְצֵית הַשֶּׁקֶל: י"ד וַיִּתֵּן לוֹ בְּיַחְזְנֵיהָ אֶת־הַכֶּמֶה
 וַיִּשְׂמֵט לוֹ הַמַּבָּח אֶת־רֹאשׁ הַפֶּר: י"ו וַיִּשְׁחַק בְּיַחְזְנֵיהָ
 וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶת־רֹאשֶׁךָ קָנִיתִי לִי וְלֹא אֶת־רֹאשׁ
 הַפֶּר: י"ז וַיִּפְלוּ פְּנֵי הַמַּבָּח וַצַּר־לוֹ מְאֹד וַיִּקְרָא
 בַּמָּה אֶפְרָה מִיָּדָה אֶת־רֹאשִׁי: י"ח וַיִּיָּמָב בְּיַחְזְנֵיהָ
 אֶת־פָּנָיו אֵלָיו וַיֹּאמֶר בְּהִרְאוּחָה לִי אֶת־מְבוֹא
 הַמַּבְצָר: י"ט וַעֲנֵן הַמַּבָּח אִם־אֶעֱשֶׂה כְּדָבָר הַזֶּה
 הֲלֹא יִהְרַגְנִי אָנֹשִׁי הָעִיר: י"י וַעֲנָהּ בְּיַחְזְנֵיהָ זֹאת
 עֲשֵׂה וְחַיִּית וְלֹא־תָמוּת: י"ג קַח נָא אֶת־עֲרֹמֹת
 הַתְּבֵן הַזֹּאת עַל־שִׁמְךָ וַעֲבוֹר עַל־פְּנֵי הַמַּבְצָר כַּאֲשֶׁר
 הִלַּךְ לְחַמוֹ: י"ד וּבְבֹאֶה עַד־מְקוֹם הַמְּבוֹא וְנִמְדַת
 שָׁם רָנַע כַּאֲשֶׁר עָמַד לְהַגְפִּישׁ: י"ה וַיִּדְבַּעְתִּי
 כִּירָה הוּא הַמְּקוֹם וְנִקִּית מִמֶּנִּי וְהִיחֵה־לִּי וּפְשָׁה
 לְשָׁלֵל: י"ז וַיִּשְׁמַע הַמַּבָּח לְקוֹל בְּיַחְזְנֵיהָ וַעֲשֶׂה־בֵּן:
 י"ח וַיֹּאמֶר חֲנֻנִיה בְּלָבוֹ נִקִּיתִי הַפַּעַם מִחַכְמֵי אֲחֵינוּ
 כִּי כָּל אֲשֶׁר יִחְתְּלוּ הֵמָּה בְּכַנֵּי עַמִּי בֵּן אֲחֵהֶם
 אָנֹכִים: י"ט וַיָּבֵא אֶל־אוֹלָם הַשַּׁעַר וַיֵּרֶא וַהֲגָה אֶפְרָם
 מִיָּדָה עַל־בְּרָקַע הַבַּיִת וְשִׁמְרִים וְשִׁמְרִים מִפְּקָדִים לְשַׁעַר

מבית ומחוץ לבלתי תת למכרד יוצא נבא :
 כה והיה אסיפירו נרי הבית עקב איש באפר
 והתבוננו אסיפני העקב ספנים החוצה ודרנו את
 השמרים אשר מבית על אשר נתנו לאיש לצאת
 משם : ט ואם יראו ביהעקב פונה פנימה והמיתו
 את השמרים אשר בחוץ על התם לאיש לבא
 הביתה : טו נימחר ברתעניה ויתגב וישם את פני
 געלו ביחה ויתחמק משם : כה ויראו אנשי הבית
 את עקבות הנעל ויקמו על שמרי החוץ ויהרגום :
 כז ויתגב ברתעניה עוד הפעם ויהפך את פני געלו
 החוצה ויתחמק משם : ל ויראו אנשי הבית את
 עקבות הנעל ויקמו על השמרים אשר מבית
 ויהרגום : לז ויבא ברתעניה אל הבית וירא והנה
 הזקנים מסבים איש איש על כסאו והנערים יושבים
 להם מפעל : מז ויאמר בלבן אמאקרא לשלום
 לזקנים בראשונה ואמרו הנערים אנתנו העליונים
 ואם לנערים אקרא לשלום ואמרו הישישים אנתנו
 הזקנים אין טוב כי אמלקרא שלום לכלכם ויעש
 כן : נ וישאלו כלם פה אחד מה חפצה פה :
 נז ויען מחכמי ישראל אני ולגרוע אלי חכמה
 באתי אליכם : נח ויאמרו לו לאמר אם כן תבה
 נבחה : נט ויאמר טוב תדבר אסתחבמו אתם

מִמְנֵי וְהִיִּיתִי לְעֶבֶד לָכֶם וְאִם־אֶחָבֶם אֲנִי מִכֶּם
וּבֵאתֶם אֵתִי אֶל־הָאֲנִיָּה : י' וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים וַיִּחְלוּ
לְנַסּוֹתוֹ בְּחִידוֹת וַיֹּאמְרוּ הַהִלֵּךְ לְקַחַת אִשָּׁה הֵיבָחֵר
דְּרָכּוֹ אֶל־גְּדוּלִים מִמֶּנּוּ אוֹ אֶל־קַמְנִים מִמֶּנּוּ : י"א וַיִּקַּח
בְּרַחֲמָנִיָּה צְרוּר וַיִּתְּנֶהוּ עַל־קִנְיַת הַסַּפּוֹן וַיִּפֹּל הַצְּרוּר
מִשָּׁם : י"ב וַיִּקַּחְהוּ וַיִּשְׁיחֶהוּ עַל־הָאָרֶץ וַיִּנְחֵ־שָׁם וַיִּקְרָא
זֶה פְתָרוֹן שְׂאֵלְתְּכֶם : י"ג וַיֵּרְאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי יִכּוֹל
לָהֶם בְּרַחֲמָנִיָּה בְּשֵׁפֶח אֲמַת וַיִּחְלוּ לְנַסּוֹתוֹ בְּלִשׁוֹן
תַּהֲפֻכּוֹת : י"ד וַיִּשְׁאָלוּהוּ מַלַּח כִּי־יִבְאִישׁ בְּמָה יִמְלַח
וַיַּעַן וַיֹּאמֶר בְּשִׁלִּית הַפְּרֹדֶה : י"ה וַיֹּאמְרוּ לוֹ חֲכָמֵי
אֲהֻנָּא הֵישׁ שְׁלִיָּה לַפְּרֹדֶה : י"ז וַיֹּאמֶר לָהֶם גַּם בְּרַחֲ
מָנִיָּה הִרְאִיתֶם מִימֵיכֶם מַלַּח כִּי־יִבְאִישׁ : י"ח וַיִּנְסוּהוּ
עוֹד לְשֹׂאוֹל הֵישׁ לְאֵל יָדָה לְכַנּוֹת לָנוּ בֵּית בִּין
הַשָּׁמַיִם וּבִין הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר יֵשׁ וַיֵּשׁ : י"ט וַיֹּאמְרוּ לוֹ
אִסְדִּין עָלֶה לָּהּ וּבְנָה וַיֹּאמֶר כֵּן אֶעֱשֶׂה אֲנִי מַהֲרוּ
הַעֲלוּ־לִי שְׂמֵה חֲמֵר וּלְכָנִים : כ' וַיִּשְׁאָלוּהוּ עוֹד אֵי־הָ
מְקוֹם מִטְּבוֹר הָאָרֶץ וַיַּעַן בְּאֶצְבָּעוֹ בְּאָרֶץ וַיֹּאמֶר
פָּה : כ"א וַיֹּסִיפוּ עוֹד דְּבַר אֵלָיו וּמִי יֹאמֶר לָנוּ כִּי
כָנִים דְּבִרְיָה וַיֹּאמֶר הִבִּיאוּ חֲבָלִים וְמָדוּ : כ"ב וַיֹּאמְרוּ
לוֹ יִשְׁ־לָנוּ בְּאֵר בְּשֹׂדֶה וְעַתָּה עוֹצֶה־נָא עֲצֵה אֵיכָכָה
נִבְיֵאָה הָעִירָה : כ"ג וַיֹּאמֶר זֹאת עֲשׂוּ קַחוּ לָכֶם אָפֶר
וְקַלְעֵתֶם אֹתוֹ לָכֶם לְחֲבָלִים וְלַעֲבוֹתוֹת וּמִשְׁכַּתֶּם בָּתֶּם

אֶת־הַבָּאָר הַעִירָה כַּמּוּזַב בְּעִינֵיכֶם : י וַיֹּאמְרוּ עוֹד
אֶחָת נִשְׁאַלְךָ בֵּינָה הַפְחָנָה אֲשֶׁר הִיָּתָה לָנוּ נִשְׁכְּרָה וּמָה
נַעֲשֶׂה לְרַפָּא אֶת־שִׁכְרֵיהָ : יא וַיַּעַן אַתָּם לֵאמֹר
הוֹצִיאוּ לִי אֶת־הַחוּמִים אֲשֶׁר נִתְּפָרָה בָּהֶם וּתְפַרְתִּיהָ
וְשָׁבָה כְּבָרֵאשׁוּנָה : יב וַיֹּאמְרוּ הַחֲכָמִים מֵאַן
תִּקַּח מִגָּל לְקַצֹּר אֶת־הַחֲרֻבוֹת וְהַשְׁכִּינֵם הַצְּמָחִים
מִן־הָאָדָמָה וַיֹּאמְרוּ בְּן־חֲנֻנְיָה קֶרֶן הַחֲמוֹר יִהְיֶה־לִּי
לְמִגָּל : יג הַאֲמַנְם תְּצַמְחָנָה חֲרֻבוֹת מִדֶּהָאָרֶץ קָרְאוּ
בְּגִי אֶתְוֹנָא וַיִּצְחָקוּ : יד הַאֲמַנְם יֵשׁ קֶרֶן לַחֲמוֹר קָרְאוּ
בְּמִי־הוּא וַיִּצְחָק : טו וַיֹּאמְרוּ לוֹ עוֹד רֵאֵה נָא אֶת־
הַבְּרִיעָה הַזֹּאת הַתְּרַגְּלַת לְבָנָה מִלְּטַמָּה אִם תְּרַגְּלִית
שְׁחֹרָה : יז וְאַתָּם רַבּוּתִי הַתְּבוּנָנוּ נָא כְּחֶלֶב הַזֶּה הָאֵם
סִשְׁדֵי פָרָה לְבָנָה יֵצֵא אוֹ מִשְׁדֵי פָרָה שְׁחֹרָה :
יח אֶפְרוּחַ כִּי יִמּוֹת כְּבִיצַת אִמּוֹ הוֹסִיפוּ חֲכָמֵי אֶתְוֹנָא
לְשִׂאוֹל אִי זֶה הַדְּרֹךְ תֵּצֵא רוּחוֹ : יט וַיַּעַן בְּן־חֲנֻנְיָה
בְּדַרְכּוֹ אֲשֶׁר בָּאָה בָּהָּ תֵּצֵא : כ וַיֵּרָא בְּן־חֲנֻנְיָה כִּי
יָכוֹל לָהֶם וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם עֲתָה רְדוּ עִמִּי אֶל־הָאֲנִיָּה
כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם : כא וַיֵּאסֹף אִישׁ אִישׁ מֵהֶם אֶל־חֲדָר
לְבָדוֹ : כב וַיְהִי כִּרְאוֹת כָּל־אִישׁ כִּי־שָׁשִׂים כְּסֻאוֹת
נִכְוֹנוּ בְּחֲדָר וַיִּשְׂמַח וַיֹּאמְרוּ אֶין־זֹאת כִּי־אִם כָּל־רַעִי
יֵאָרְחוּ לְחֻבְרָה עִמִּי : כג וּבְן־חֲנֻנְיָה לָקַח מִעֶפֶר
הָאָרֶץ וַיִּשֶׂם בְּשֵׁק וַיַּעֲמֵם עַל־הָאֲנִיָּה וַיֹּאמְרוּ לְכָב

החבל נהג ולה: ^ט נפרש גם וּתְהַלֵּךְ הָאֲנִיָּה עַל-
 פְּנֵי הַמַּיִם לְבֹא עִירָה רוּמֵי נִתְבֹּא עַד-בֵּית-בְּלַע
 וַיִּמַּל שָׁם בְּיַחְזָק עֵינָיו וַתִּנְחַח: ^{טז} וּבֵית-בְּלַע הוּא
 מְקוֹם בְּלִבָּיִם הַשְּׂוֹאֵף לְבָלוֹעַ כֹּל מִיַּמֵּי עוֹלָם:
^{יז} וַשְּׁלֶשֶׁת צְלָמֵי אֵיתָנִים נִצְבִים עָלָיו לְבַלְתִּי תֵת-
 לוֹ לְהַגִּים אֶל-קִרְבוֹ אֶת-שִׁפְעַת מֵי הַיָּם: ^{יח} הָאֶחָד
 יָדוֹ עַל-רֹאשׁוֹ וְהַשֵּׁנִי יָדוֹ עַל-לְבוֹ וְהַשְּׁלִישִׁי יָדוֹ
 נִמְוִיָּה אַחֲרָיִת: ^{יט} וַיֵּרֶד בְּיַחְזָק וַיִּשְׁאֲב מִן-הַמַּיִם
 וַיִּתֵּן בְּפִלֵי נִצְרָהוּ וַיַּחְתְּמֵהוּ וַיָּבֹא אֶל-הָאֲנִיָּה וַיּוֹלֶכֶהָ
 לְדִרְכָּהּ: ^כ וַיָּבֹא וַיַּעֲמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיַּצַּג לִפְנָיו
 אֶת-שְׁשִׁים הַחֲכָמִים אֲשֶׁר הוֹלִיקָה שׁוֹלֵל: ^{כא} וַיֵּרֶא
 הַמֶּלֶךְ אוֹתָם וַהֲגִה רוּחָם סָרָה וּפְגִיחָם נָפְלוּ:
 * וַיֵּרַע בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וַיַּחְמַל עֲלֵיהֶם וַיַּקָּח בְּיַחְזָק בְּיַחְזָק
 מִן-הָעֶפֶר אֲשֶׁר עָפָז בַּשֶּׁקַּב וַיִּזְרַק עֲלֵיהֶם: ^{כב} וַיְהִי
 אִךְ עָלָה עָלָה בְּאֶפֶס רֵיחַ עֶפֶר אֲרָצָם וַיִּשְׁאֲם לָבָם
 וַיִּדְבְּרוּ אֶל-הַמֶּלֶךְ קִשׁוֹת: ^{כג} וַיִּקְצַף הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר
 בְּיַחְזָק הֲגַם בִּידָה עֲשֵׂה בָהֶם כַּפּוּז בְּעֵינֶיהָ:
 * וַיַּצַּק בְּיַחְזָק בְּיַחְזָק אֶת-מֵי בַיִת בְּלַע אֶל-הַחֲבִית
 גְּדוֹלָה וַיִּפְקֵד אֶת-שְׁשִׁים הָאִישׁ לְמַלֵּא אֶת-הַחֲבִית
 מִיַּם עַד-פִּיהָ: ^{כד} וַיְהִי כִּי-נִתְּנוּ אֶת-מִימֵיהֶם בַּחֲבִית
 וַיִּבְלְעוּ מִי בַיִת-בְּלַע אֶת-מִימֵיהֶם: ^{כה} וַיִּלְאוּ לְצַקַּת
 כֹּס אֶל-הַחֲבִית עַד כִּי-נִפְלָה כְּתָפָם מִשְׁכָּמָם

וַיִּמְכוּ וַיִּשְׁוּחוּ : י וַיִּנְחְמוּ בַצַּד לָהֶם עַל אֲשֶׁר הִרְעוּ
בַּעֲשֵׂיהֶם לְלַעֲזוֹן לְחַכְמֵי עַם-אַחֵר :

רַבִּי חֲנִינָא בְּיַדְדוּסָא .

✽

« אִישׁ הָיָה לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל וְשֵׁמוֹ רַבִּי חֲנִינָא
בְּיַדְדוּסָא וַיַּחֲבֹם וַיַּצְדֵּק עַד-מָאד וַיִּי אָהָבוּ : וְאָתָּה
כִּי לֹא-שָׁמַן חֶלְקוֹ בַחַיִּים שָׁמַח וּמוֹב לֵב הָיָה כָּל-
יָמָיו : וּבְכָל-יוֹם נְיוּם קוֹל יוֹצֵא מֵאֵת פְּנֵיָיו וְקוֹרֵא
מְלֵא עוֹלָם פְּרִי מַעֲלָלֵי חֲנִינָא אוֹכֵל לְשִׁבְעָה
וּמְלֵא קַב חֲרוּבִים וַיִּי לִבְנֵי זֶה לְיָמִים שִׁבְעָה :

י וּבְאֲשֶׁר לֹא-הִתְאוּנָן מֵעוֹדוֹ עַל-עֲנִיּוֹ בֶן הַמִּתִּיר
אֶת-רִישוֹ מִנְּגֵד עֵין בַּעֲדוֹ : י וְהָיָה מַדִּי אַפּוֹת
כָּל-הַנְּשִׂימִים מֵאַפָּה חֲנוּר לְיוֹם הַשִּׁבְתָּה וְלִקְחָה אִשְׁתּוֹ
קָלַח אֶחָד וְתָרְקָה אֹתוֹ אֶל-מַגְרָה לְבַעֲבוֹר הַעֲלוֹת
מִשָּׂאת עֶשֶׂן רַבָּה לְכַלְתֵּי יוֹדֵעַ כִּי שְׁחִינָה רִיק :
י וְשִׁכְנָת בַּעַת-עֵין בָּאָה אֶל-אִשְׁתֵּי רַבִּי חֲנִינָא בְּעַרְב
שִׁבְתָּה וּמְבוּשׁ בְּעֵלְתֵי-הַבַּיִת וּתְחַבֵּא בְּחֶדֶר : י וּתְפַתַּח
הַשִּׁכְנָת אֶת-הַדֶּלֶת וּתְקַרֵּא לְבַעֲבוֹר הַרְעִימָה מִי
לֹא-יָדַע כִּי אוֹיֵב לָהּ מְאוּמָה וְלִפְתָּהּ לָגֹב אֶם-

לפי : " עוד דברה על-לשונה והנה תנור מלא
מעשה אפה ומשארת מלאה בצק לנגד עיניה :
ותשנה השכנת את-טעמה ותקרא שכנתי שכנתי
מחרי ורדי את-הלחם מן-תנור פנייה למאכלת-
אש : י ותען אשת הרב על-פן באתי החדרה
לתביא מרדה לרדותו : י" ותבוש השכנת ותפלם
ותשב על-עקב בשמה :

ב

" ואשת רבי חנינא אמרה אל-בעלה הנדה-
גא לי ידך געורי ערמתי גשבע רגזו בארץ החיים :
ב ויאמר לה אישה ומה אעשה-לה תפתי : ג ותאמר
אליו חלנא את-פניי יי אלהיך אוני יתן-לה מאומה :
ד וישמע רבי חנינא לקול אשתו ויצעק אל-י"י :
ה וישא עיניו ויבא והנה פבגית יד שלוחה אליו
והיא אחזת רגל שלחן זהב כפר משקלה ותשם
היד את-רגל שלחן הזהב לפניו ומסר ותעלם :
ו ותרדמה נפלה על-האשה ותישן ותחלם והנה
היא בערן גן-אלהים : ז והנה פליחכמי ישראל
ותסדיו יושבים איש איש על-שלחן זהב ועל-
שלוש רגלים לשלחן : ח ובקדוּסא בעלה יושב על-
שלחן זהב טהור אשר אידלו בלתי שתי רגלים :

• ותקרב ותתפוגג ונהג קצב אחד ומיה אחת
לרגלים אלה ולרגל אשר נתנה לאישה היד השיוחה
משמי שמים ותדע כי סך השלחן הזה לקחה הרגל:
• ותיקץ ותפעם רוחה ותאמר הגידה נא לי יד
געורי הייטב בעיניך לראות את כל רעיף יושבים
על שלחן זהב זכון על שלש רגלים ורק אפה לכה
תשב על שלחן בעל שתי רגלים: • ויאמר לה
אישה ומה אעשה לך תפתי: • ותאמר אליו חל
נא את פני • אלהיך ושלח את ידך לקחת את
הרגל אשר נהגה: • ויקרא חנינא אל • על דבר
הרגל וישמע • את קלו ותבא היד ותקחה:
• ותגדל השמחה על הלקח עשת הזהב מאשר
גדלה על הנתנה:

ג

• ויהי היום וירא בן דוסא את בתו והנה היא
נוגה ויאמר לה אביה על מה זה נעצבת בתי:
• ותאמר הנערה ואף לא אעצב הלא רד היום
והשבת קרובה לבא: • ואני אמרתי אי שמה נא
שמן במנורה ואעלה לי גר שבת ואקרב אל
האסוף והנה חמץ פחת שמן: • ויאמר לה אביה
אין דבר צריך נא את החמץ במנורה והעליבו אור

וְאֵל תַּעֲצְבֵי בְּתִי : ה' יִי אָמַר לִשְׁמֹן כִּי יִתֵּן אוֹרִי
וְהוּא גַם־הוּא יֹאמַר לַחֲמִץ וְגַתָּן גַּם־הוּא אֶת־
אוֹרִי : י וַתַּעַשׂ הַנְּעִרָה כִּן וַיֵּאָר הַחֲמִץ כָּל־הַלַּיְלָה
וְכָל־הַיּוֹם עַד כִּי־בִרְדָּה עָלָיו רַבִּי תַנְיָנָא בְּרַפְת
מֵאוֹרֵי הָאֵשׁ בְּצֵאת הַשֶּׁבֶת :

ד

« יום אחד השקיפה אשת רבי תנינא בבקר
לפתוח דלתות הבית והנה תרנגלות מצמדות
אשה אלרעותיה עלהסת : ו ותשמח האשה עליהן
ותסחן ותביאן אל־אישיה ותאמר הפעם תהיון
הביצים אשר תמלטנה אלה לנו לאכלה : ו יען כך
דוקא אל־לך תסתי אל־תקחי מהן ואל־תגעו בהן
כי לא־לנו הן : ו ותמלטנה ביצים ותברצנה עליהן
ותגדלנה המון אפרחים : ה ויהי כִּי־הִרְבוּ הָאֲפֵרָחִים
גזק בבית רבי תנינא וימכרם ויזון עזים במחירם
ויגדלם : י ויגדלו לאמר הנה עזיק מרבות גזק
בשדות ויען ויאמר אם־אמת הדבר יאכלו הדבים
את־העזים : י ויהי לעת ערב לעת שוב הצאן
והבקר העירה מן־השדה והנה עזים מהלכות
לפניהם ודבים בין קרניהן : ה וידע כל־העם כִּי־
שקר ענו בעלי השדות וגם בהמת צדיקים לא

תרע וְהָא תִשְׁחִית : • וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא אִישׁ
לְבַן־דּוֹסָא וַיֹּאמֶר תִּרְנַגְלוּת הַנַּחְתִּי עַל־פֶּתַח בֵּיתְךָ
וְעַתָּה הַשִּׁבָּה־נָא לִי אֶתְהוֹן : • וַיֹּאמֶר רַבִּי חֲנִינָא
הִנְהִילִי אוֹת בִּי־לָךְ הֵיוּ וַיִּתְּנֶלּוּ אוֹת וַיִּשְׁבֵּלּוּ בְּךָ
דּוֹסָא אֶת־הַעֵינִים אֲשֶׁר קָנָה בְּמַחִירָם :

ה

• וְאִשָּׁה אֶלְמָנָה אַחַת מִן־הַשְּׂכֵנֹת צָעָקָה אֶל־
בְּרִדְדוֹסָא לֵאמֹר : • אֶמְתָּךְ בְּנָהָה בֵּית וַיְהִי הַבַּיִת
לְקָרוֹת וְהָיָה הַקָּרוֹת קְצוּרוֹת לֹא־תִגְיַעֲנָה מִן־הַקִּיר
עַד־הַקִּיר : • וְעַתָּה הוֹשִׁיעָה נָא אִישׁ אֱלֹהִים כִּי אֵין־
לְאִמְתָּךְ עוֹד מְאוּמָה : • וַיֹּאמֶר יוֹשִׁיעָה יי אֱלֹהִים
הַגִּידִי נָא לִי מַה־שָּׁמַךְ וְלִכִּי לְבֵיתְךָ לְשָׁלוֹם : • וְהַלָּךְ
הָאִשָּׁה הַבַּיִתָּה וַתִּמָּצָא כִּי הַקָּרוֹת הָאֵרִיכוּ מִזֶּה
וּמִזֶּה וַתִּבְרַךְ אֹתֵיִי : • וַתִּקַּם וַתִּקַּח עוֹד מִן־הַקָּרוֹת
הָעוֹדֵפוֹת וַתַּעֲשֶׂה בָהֶן מַסְעָד לְבַיִת :

ו

• וַיְמִי חֲמַג הַלְכִים וְקָרְבִים וְכָל־הָעָם מַעֲלִים
עוֹלָה וּמִנְחָה אֶל־הַיָּבֵל יי אֲשֶׁר בְּעִיר הַקֹּדֶשׁ :
• וּלְבַן־דּוֹסָא אֵין עוֹלָה וְאֵין מִנְחָה וְאֵין צֶדֶה לְדָרוֹךְ :
• וַיַּרְע תְּדַבֵּר בְּעֵינֵי בְרִדְדוֹסָא וַיִּקְרָא תִּרְק אֵי

לכדי אראה את־פני יי ריקם : ו יקם ויצא המדברה
וימצא־שם אבן גדולה אשר־אין אדונים לה וימרקה
ויסתתה ויאמר להעלותה ירוש־למה : ו ישא
עיניו וירא והנה חמשה אנשים עברים ויסר
אליהם וישאלם בכמה תעלו־לי את־האבן הזאת
ירוש־למה : ו יענו האנשים במה כסף ויאמר
מאין לי מה כסף או חמשים לתת לכם וילכו
האנשים לדרפם : ו יעברו חמשה אנשים אחרים
ויסר אליהם וישאלם בכמה תעלו־לי את־האבן
הזאת ירוש־למה : ו יענו האנשים לאמר אם־תתן את־
ידך עמנו נעלה בחמשה כסף : ו יאזית להם רפי
תנינא ויריסו האנשים את־האבן ורפי תנינא נגש
לתת ידו עפרם : ו יהי אף נתן נתן את־אצבעו
על־האבן והנה רגליו ורגלי האנשים הנשאים עמו
עמדות בשערי ירוש־לם : ו ישלח את־ידו אל־
חיקו להוציא את־חמשת הכסף לתת להם והנה
אין־איש מן־האנשים פי כלם נעלמו : ו ימכרו
את־האבן ויקו במחירה עלות חובתים וישלח
שבעת ימים לפני יי :

ז

« ואנשי העיר באו אל־בן־דוסא ויאמרו תנה

חֲבֵרָבָר קָנָן בְּמִסְבֵּי הָעִיר וּמִדֵּי־יוֹם בְּיוֹמוֹ יָגִיחַ
מִחֲרוֹ וְנִשְׁקָה רַבִּים מִן־הָעַם וַמָּתוּ : י וּמֵהָר יִמְתָּהּ
הַמִּשְׁחִית הַזֶּה לְבֹא הַמִּימָה כְּמָרִם מֵצֵא עוֹד הַנְּשֻׁקָה
אֶת־דָּדָיו וְאֶת־דָּגְלָיו : י בִּי בְהַקְרִים הַנְּשֻׁקָה לְבֹא
הַמִּימָה וּמֵת הַנְּשֻׁקָה וְאִם־הַנְּשֻׁקָה יִקְרִים וּמֵת הַנְּשֻׁקָה :
י גַּעְתָּה הַעֲתִידָה־נָּא לִּי אֱלֹהֶיךָ וַיִּסַּר מֵעֲלִינוּ אֶת־
הַסּוֹת הַזֶּה : י וַיֹּאמֶר בְּךָ־דוֹכָא תִּרְאוּנָא לִּי אֶת־
חֲרוֹ וַיֵּצֵאוּ וַיִּרְאוּ־לוֹ מְרַחֵק אֶת־מְקוֹם הַחֹדֶר בִּי
יִרְאוּ לְנִשְׁתֹּ אֱלֹוֹ : י וּבְךָ־דוֹסָא גִנֵּשׁ אֶל־הַחֹדֶר וַיִּשְׂם
רַגְלוֹ עָלָיו וַיַּעֲמֵד וַיִּתְפַּלֵּל אֱלֹוֹ : י וְהַנְּצָבִים עָלָיו
חֲרָדוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו עַל־נַפְשׁ רַבִּי חֲנִינָא : י וַיְהִי־
הוּא עֹמֵד וַיִּתְפַּלֵּל וְהִנֵּה הַחֲבֵרָבָר יוֹצֵא מֵלֵא חֲמָה
נִשְׁקָה אֶת־הַתְּפִלָּה גְּשִׁיכָה עֲזָה מְאֹד : י וַיִּרְאוּ
הָאֲנָשִׁים וַיֵּצֵא לִבָּם וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו מַה־זֶּה
עֲשֵׂה אֱלֹהִים לָנוּ כִּי־הִסְתַּנּוּ בְּאִישׁ אֱלֹהִים לְהִבְיֹאוּ
הֵנָּה וּלְהִמִּיתָהוּ : י וּרַבִּי חֲנִינָא פָּלָה לְהַתְּפַלֵּל
בְּדַבַּר הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־דְּבָרֵיהֶם : י וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים אֶל־תְּחַרְדוּ כֵּנִי וְאֶל־תִּירְאוּ בִּי לֹא הִמַּתֶּם
אֹתִי גִשׁוּ הֵנָּה וּרְאִיתֶם מִי הַסּוֹת וּמִי חָחִי : י וַיִּקְרְבוּ
וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה הַחֲבֵרָבָר מֵת : י וַיִּשְׂמוּ אֶת־עֵינֵיהֶם
בְּכָךְ־דוֹסָא וַיִּשְׁתּוּמְמוּ עַל־הַפְּרָאָה בִּי מְקוֹר נִפְתַּח
תַּחַת רַגְלָיו : י וַיִּדְעוּ בִּי לְמַעַן יִקְרִים הוּא לְמַכּוֹל

רָגְלוֹ בַּמַּיִם יָצָא הַמַּעַן הַזֶּה : י וַיִּקְרְאוּ וַיֹּאמְרוּ
אֵמֶת דִּבְרֵי הָאָמֹר בְּשִׁירֵי קְדֻשָּׁנוּ רִצּוֹן יִדְאוּ יַעֲשֶׂה
וְאֵת־שׁוֹעֲתָם יִשְׁמַע וַיִּשְׁמָעם :

ח

א וַיִּשָּׂם בְּן־דָּוִד אֶת־לְבוֹ לִמֵּן הַיּוֹם הַהוּא
לְהִשְׁבִּית פֶּל־חַיָּה רָעָה מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל : ב וַיֵּצֵא
הַשָּׂדֶה וַיִּקְרָא הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם כֹּל חֵית־מִרְפָּה אִם־
תָּרְאוּ וְאִם־תִּמְצְאוּ עוֹד בְּכֹל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל : ג וַתִּשְׁמַעְנָה
כָּל־הַחַיּוֹת הַרְעוֹת וַתִּגּוֹסְיָנָה מִן־הָאָרֶז אֲשֶׁר בַּעַר
עַד־הַעֲקָב אֲשֶׁר בְּעֵי גִדְדוֹ הִלְכוּ : ד וַיִּשָּׂא בְן־דָּוִד
אֶת־עֵינָיו וַיִּרְא וְהִנֵּה גֹר־אֶרֶז עָבַר לְפָנָיו מִתְּהַלֵּל
לְאָפוֹ : ה וַיִּקְרָא אִי־לָהּ מִלָּה חֲלָשׁ הֲלֹא שְׁמַעְתָּ
בְּהַשְׁבִּיעֵי אֶת־כָּל־אֲחִיקָה וְאֵת כָּל־בֵּית אֲבִיקָה לְעוֹב
אֶת־אֶרְצָנוּ וְעַתָּה מִה־לָּהּ פֹּה מִשָּׁל אֵין אוֹנִים :
ו אַף עַד־מִהֲרָה גַחַם בְּן־דָּוִד אֶל־דְּבָרָיו וַיָּבֵךְ לְבוֹ
אוֹתוֹ כִּי בָז לְרֵאשִׁית דְּרָבִי אֵל כִּי לַעַג לְאֶרֶז
אֲשֶׁר נָחַנו אֱלֹהִים עֲלוּיִן עַל כָּל־חַיְתוֹ בַּעַר : ז וַיֹּאמֶר
הַסִּבְלִיתִי וְאִשְׁנָה הֲרַבָּה כִּי חֲלָשׁ וְאֵין אוֹנִים קְרֵאתִיקָה
אֲמַנָּם לֹא חֲלָשׁ אֲתָה כִּי לִישׁ גְּבוּר בְּבִהְמָה קְרָא
יִ שְׁמָה : ח אֲבֹן דְּבָרֵי אֲשֶׁר יָצְאוּ מִפִּי לֹא יִשׁוּבוּ
רִיקָם וְעַתָּה מִהֲרֵם הַמַּלְט עַל־נַפְשֶׁךָ מִן־תִּסְפָּה בְּאֵלָהּ

אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֲזִנֶּיךָ : • וַיִּמְהַר הָאֲרִיָּה וַיִּשָּׂא אֶת־
רַגְלָיו וַיִּכְרַח וַיַּעֲזֹב אֶת־הָאָרֶץ : • וַיִּשְׁכַּן יִשְׂרָאֵל
בְּמִטָּה וּשְׂאֵנָן מִפְּחַד רָעָה כֹּל יְמֵי בְּרִדְוֹסָא :

אלֶפְסֶנְדֶּר מוֹקְדוֹן.

א * מֶלֶךְ גָּדוֹל קָם עַל־אֶרֶץ יַגוּ וּשְׁמוֹ אֶלְפֶסְנֶדֶר
מוֹקְדוֹן : ב וַיִּכְנַע אֶת־כָּל־הַנְּגוּיִם וְהָאֲרָצוֹת וַיִּשְׂאֲהוּ
לְבָבוֹ לְעֵלוֹת עַל־בְּמַתִּי עַב וַיִּרְכַּב עַל־בְּנָפִי נֶשֶׁר
וַיַּעֲף : ג וַיִּשְׁקַף מִמְרוֹם רְכוּבוֹ וַיִּרְא אֶת־הָאָרֶץ וְהַגֵּה־
הִיא תַחְמוֹי בְּלִבֶּיִם כְּתַפּוּחַ צָף עַל־פְּנֵי־מַיִם בְּקַעְרָה :
ד וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּשֶׂם פָּנָיו אֶל־יַרְכְּתֵי אֲרָצוֹת אֲפְרִיקָי
אֲשֶׁר־שָׁם הַזֹּהָב וְאֲשֶׁר־שָׁם הַנְּשִׁים הַמְּלַכָּה אֶת־
תְּלַחְמָה בְּאִיבֵי עַמּוֹן : ה וַיֵּאָסֶף אֶת־זִקְנֵי הַגֵּב
וַיִּשְׂאֵל אֶת־פִּיהֶם עֲצוֹנָא עֲצָה אִיכְכָה אָבֹא אֶרֶץ
אֶרֶץ הַזֹּהָב : ו וַיַּעֲנוּ הַזִּקְנִים וַיֹּאמְרוּ לֹא־תוּכַל
לְבֹא שָׁמָּה בִּי־הָרִי נֶשֶׁף יִסְבְּרוּ עָלֶיךָ אֶת־הַדְּרָךְ :
ז וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ בְּחַר־יָאֵף אַחַת הַדְּבָרִים וּמִמֶּנֶּה לֹא־
אָשׁוּב בֹּא אָבֹא שָׁמָּה וְעַתָּה עֲצוֹנָא וְדַבְּרוּ :
ח וַיַּעֲנוּ וַיֹּאמְרוּ אִם־בָּלָה הִיא מַעֲמֶךָ לְלַכֵּת שָׁמָּה
יְבִיאֲוֹנָא עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ חֲמוּרִים מֵאָרֶץ לוֹב אֲשֶׁר

כִּלְחֹשֶׁה לֹא־יִחְשֶׁה מִדָּם : • וְחִבְלֵי פִשְׁתִּים אַרְפִּים
מֵאֵד יִקְחוּ בְיָדָם וְקִשְׂרוּ אֶת־קִצְתָּם הָאֶחָד בְּקִרְנֹת
הַיִּכְלָה : • וְרָכַב אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ וְכָל־מַחְנֵהוּ עַל־
הַחֲמוּרִים וְאֶת־הַחֲבָלִים יַחְזִיקוּ בְיָדֵיהֶם : • וְהָיָה
אִם־לֹא־יִמְצֵא אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ אֶת־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־הוּא
מִבְקֵשׁ וְשָׁב הוּא וְכָל־הָעַם אֲשֶׁר עִמּוֹ עַל־עַקְבָּם
עַל־יַד הַחֲבָלִים עַד־בָּאֵם אֶל־הַיִּכָּל אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ :
• וַיִּיטֵב הַדָּבָר בְּעֵינַי אֲלֶפְסַנְדֵּר וַיִּקַּח הוּא וְכָל־
חֵילוֹ אֶת־הַחֲבָלִים בְּיָדֵיהֶם וַיִּרְכְּבוּ עַל־חֲמוּרֵי לֹב
וַיִּבְאוּ אֶל־אַרְץ הַזֹּהֵב לְהִלָּחֵם בְּגִישֵׁי הַמַּמְלָכָה
וְהַצָּבָא : • וַתִּצְאוּן כָּל־הַנָּשִׁים לִקְרֹאתוֹ וַתֹּאמְרוּן אִם
יָקָר כְּבוֹדָה בְּעֵינֶיהָ אֶל־נָא תַנַּע בָּנוּ : • כִּי אִם־
תַּחֲזֹק עָלֵינוּ וְאָמְרוּ בְּנֹוִים רַק עַל־נָשִׁים נִבְרָה יָדוֹ
וְאִם־תִּתְּנֶנָּה לְפָנֵינוּ וְאָמְרוּ אִשָּׁה תִרְנַתְהוּ : • וַיִּרַף
מִהֵן וַיֹּאמֶר שִׁימוּ לָחֶם : • וַתִּגְשָׁנָה לוֹ חֵלֶת לָחֶם
וְהָב עַל־שִׁלְחֹן זֶהָב וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר הִיזְהִי־לִי
הַזֹּהֵב לֵאכֹל לְשִׁבְעָה כִּי־הִנֵּשְׁתֶּן אֹתוֹ לִי : • וַתַּעֲנִינָה
הַנָּשִׁים וַתֹּאמְרוּן וְאִם־לָחֶם אַתָּה מִבְקֵשׁ לְפֹה זֶה
בָּאת אֲלֵינוּ הַמִּבְלִי אִין־לָחֶם בְּאַרְצָה הַרְחֵקָתָּ נָדוּד
עַד־כֹּה : • וַיִּקְלַם אֲלֶפְסַנְדֵּר וַיִּצְא מִן־הָעִיר וַיָּתוּ
עַל־דִּלְתוֹת הַשַּׁעַר אֶת הַדָּבָרִים הָאֵלֶּה : • אֲנִי
אֲלֶפְסַנְדֵּר שׁוֹנֵה הַיְיִתִּי כָּל־יְמֵי חַיַּי עַד אֲשֶׁר הוֹרוּנִי

גִּשְׁי אַפְרִיקֵי דָעָה וְהַשְׁבֵּל : א וַיֵּשֶׁב הוּא וְכָל־צִבְאוֹ
 אֶל־אֶרֶץ מוֹלְדֹתָיו : ב וַיְהִי בַדְרֹךְ וַיֵּשֶׁב לְאַבְל־לָחֶם
 עַל־שְׂפַת הַנְּהַר וַיּוֹצֵא מִיִּלְקוּטָיו דָּג מְלֹחַ וַיְדִיחֵהוּ בְּמֵי
 הַנְּהַר וַיַּעַל בְּאִפּוֹ רִיחַ גִּיחַח : ג וַיִּשְׁתּוּמֶם אֶלְפִסְנֵדָר
 וַיֹּאמֶר אֵין זֹאת פִּי אִם־הַנְּהַר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן הוּא :
 ד וַיִּלֶּךְ לְאַרְךָ הַנְּהַר הַלּוֹךְ וַנְּסוּעַ עַד־בְּאוֹ עַד־
 שְׁעָרֵי גִזְעֵדֶן : ה וַיַּעֲמֵד עַל־רִגְלָיו וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר
 פָּתְחוּ לִי שְׁעָרֵי צְדָק וַיִּשְׁמַע קוֹל עוֹנָה זֶה הַשְּׁעָר
 לְיֵי צְדִיקִים יָבֹאוּ בּוֹ : ו וַיֵּשֶׁב אֶלְפִסְנֵדָר וַיִּקְרָא
 כְּבָרוּנִי וַתְּנִי־לִי מְאוּמָה פִּי מֶלֶךְ אֲנִי : ז עוֹד הוּא
 מְדַבֵּר וְהִנֵּה יָד שְׁלוּחָה אֵלָיו וְנוֹתְנַת לוֹ גְּלִגְלַת
 אָדָם וַיִּפְתָּה וַיִּלֶּךְ וַיֵּשֶׁב לְמְקוֹמוֹ : ח וַיֵּשֶׁב הַבַּיְתָה
 וַיִּתֵּן אֶת־הַגְּלִגְלַת עַל־כַּף הַמְּאֻזְגִים וַתִּשְׁקַע אֶרְצָה
 וַיִּתֵּן עַל־כַּף הַשְּׁנִיית אֵלֶפֶי זָהָב וְכֶסֶף לְהַכְרִיעָה
 וְלֹא יָכוֹל נִפְלָא מִמֶּנּוּ לְהַגְבִּיחָה מֵעַל הָאָרֶץ :
 ט וַיִּשְׁאַל אֶת־פִּי הַחֲכָמִים וַיֹּאמְרוּ בְּגִלְגְּלַת הַזֹּאת
 מוֹשֵׁב עֵין־בְּשֵׁר וְדָם הִיא אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁבַּע כֶּסֶף
 וְזָהָב : י וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ שְׁנִיית וּמָה לַעֲשׂוֹת לָהּ וַיֹּאמְרוּ
 לוֹ זְרוֹק מֵעַט עֶפְרַר עַל־הָעֵין וְלֹא תִרְאֶה וְלֹא
 תַחֲמֹד : יא וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כֵּן וַתִּקַּל הַגְּלִגְלַת וַתֵּרָם
 כַּף־הַמְּאֻזְגִים וַיַּדַּע הַמֶּלֶךְ כִּי־חֲכַמַת אֱלֹהִים בְּקֶרֶב
 הַחֲכָמִים לְהַבִּין דְּבָר :

להעיר אזן .

1 ספור מלך בלחות .

סוצו ניסין ס"ה : ,והבית בהבנותו יגו' א"ל לרבנן הדי אעביד וכו' — סנהדרין כ' : ,אר"ל בתחלה מלך שלמה וכו' — תרגום קהלת א' י"ב . — רש"א גמין פ"ו ,כל אותם השנים היה אשמדי משתמש בעבדי שלמה ולא היו מרנישין בו . — ועוד כמה מקומות .

ואני קראתי פה למלך שלמה בשם ידידיה ע"פ הכתוב (ש"ב י"ב כ"ה) , גם לירושלם החורתי שמה הראשון שלם (בראשית י"ד י"ח , תהלים ע"ו נ') יען כי שלמה המע"ה היה מן האנשים , שדבריהם הבתובים ומפורים לנו בכה"ק , מעשים מוחשים הם , קבועים ומדוקקים כחום השועה . בתולדות אנשים כאלה יש לנו להודר מאד , שלא תגנה האגדה ביפיה את עצם המאורע באמתת היותו , על כן בחרתי לשנות את שמו ואת שם מקומו הרגילים , לשמות שלא הורגלו בו , לבלתי בלבול צעירי הקוראים ולהביאם לידי ערוב דברי הימים בדברי הגדה . לא כן נתנתי בהגדות הבאות , של נחום איש גמון ושל חוני המעגל וחבריהם , שלא פרשתי את שמם ואת שם עירם , ולא חששתי פן ישבשו האגדות את הדעת , מפני שמעשיהם שהם זכרונם , רובי תורתם וצדקתם הם דברים שאין דרכם להיות פסוקנים במצריהם ולהאגדה נוח להאחו בהם ולשאת עליהם הוד והדר מבלי שנות אותם מעין בריתם ומבלי ששמש את פתוחי סניהם ומראיהם במאמה .

השיחה היפה-פיה הזאת , העשירה בחיונותיה כמעט מכל הגדותיני , עניה היא במקום אחד , בפרשת מקום גלות שלמה , שם תוכיח אתם פתקיה ת' פרסי (ניסין ס"ה) , ואנתנו למען מלא הפנימה הזאת שכנו מקום לגלות שלמה בארץ ממשלת יד אשמדי סלמנים ובוה יגדל והפוך (נענעוואץ) והתלף (אבוועכסלונג) שהם כמעט ראשי כוסדות דיופי בכל פיוט ומליצה .

2 רוחות מספרות

מוצאו : אדר"ג פ"ג ; ברכות י"ח: מעשה בחסיד אחד וכי' .
כבר אסרתי כי ההגדה מעשה ידי העם הוא . העם העובד את
אדמתו ועינו כל היום אל חקות השמים ואל שבעות חקות קציה , הוא
עושה הוא כוננה , על כן גם במשא נפשו ובהיוון לבו אך חקים תראה
עינו , תשמע אוננו ; ואף האדם , אשר לבו ברשותו , כעץ השדה בעיניו ,
אשר חק לו ולא יעברוהו , ובעבור זה דרך העם לצמצם את הדברים
אשר ישים במי יצורי חיונו בהרמים קצובים , למען יראה עינים
סתום וחתום בחותם צר , בהיות פתגמם קבוע ופסוק בטכסע קים ,
שעליו אין להוסיף ומכנו אין לרוע , ומפני זה גם מדת דבר שהוא
שנוי (ויעדערהאלונג ; Repetition) , שהוא אחת מן המדות שהאגדה
גדרשת. בהם (ל"ב מדות) נוהגת הרבה בכל פיוטי העמים ועוד יותר
בהגרותינו , מפני שהעם שראו יוצר האגדה , תלמיד הכבוע הוא שכל
חיונותיה נראים וחחרים ונראים , ומעשיה נעשים וחוזרים ונעשים פעם
אחר פעם , על כן בחרנו גם אנו בהרמים ובכפל ענין , להפעים ולהעשים
בהם גם אה הגדה זאת , גם את שאר הגרותינו , אם פבען מכשרן לכך .

3 דגן שמים .

מוצאו : א"ר לרי ברה דבת שמואל אגא הוה קאימנא אנודא דנהרא
וכי' — א"ל איפרא דורמיו אמיה דשבור מלכא לברא וכי' — אתא אבוה
אתחזי ליה בחלמא ... א"ל שני דוכתיך וכי' (תענית כ"ד) , קרן האופל
(שם כ"ב) .

ארבע השירות האלה נעימות וערבות מאד , גם בשלל צבעיהן גם
בשזו דמיוןן , אך קצורן פוסלן מידי ספור . ואנהנו ברצותנו להוריש
את העם את נחלת דורות הקדמונים ולהפנות את לבם אליהם , נפלנו
לנו הרשות הנתונה לסופרים (Licentia poetica) לקיים את עצם
הענין אף בשנותם את צורתו ואת סדרו הראשון ולחבר את השיחות
האלה אשר רוח אחת להן על פי הצד השוה שבהן , שכלן שיהיה נשמים
הן , ולהכריח את כלן בכריח תיטון , להחל אה ספורם בסדרי תעניות ,
שדיו אבותינו פתענים על הגשמים . דברי הצומות והעקות והנפלאות
הקשורות בהם היו תמיד לשיחות שעשועים ואנו אין לנו כי אם להעמיד
את סעסם בנו ולקיים את הגדולות במלא נדלן ולעשות את הקפנות
שאין בהם כדי תפיסת יד לאגודה אחת . אך גם זאת יש לנו לזכור ,
כי נסעי נעמנים כאלה אינם נאגרים אלא במינם .

4 ששון תחת אבל .

מוצאו הנחומא האוינו ששיחה ואת נסוח היא (Papodie)
שנהנכחה מגלת מוביה שבאפוקריפא , אך תחת שרמגלה והיא עשה
נסילות חסד עם הכתים עקר , הכלית שיחה ואת להורות תורת חיים
וחסד אל החיים .

5 נפלאות במצולה .

מוצאו (פסחים ד.) , אכיף ימא אסיסני ביראתא" — (בכורות ח')
כאי דולפנין ארי בני ימא — (רש"י שם) שחצים צורת אדם וחצין צורת
דג ובלעו שריינ"א (Sirene) . (ב"ב ע"ג-ע"ה) אשתע לי . נחתי
ימא .. גלא דמסבע לספינתא .. בין גלא לגלא .. רמי לה גלא קלא
לחברתה .. הורסין בר לילית ... אורילא בר יומיה .. אקרוקתא ..
כוורא דיתבא ליה אכלה סינא באופייה ... כוורא דיתבא ליה חלתא
אנביה . (ויקרא רבא כ"ב) וזו שדי .. בשעה שהוא פורש כנפיו מטה
גלגל חמה (פסחים שם) . כוורא ודמיין עיניה כתרי סידרי ונפוץ ביא
פתרי יומיה .. קרסילתא דדביתרו דר' חב"ד .. סטתרי .. נומרי דריתמא מלאכי
השרת דיתבי ומסרוי אבנים טובות ...

כל האנדות האלה אין ערוך ליפין ולקסם תפארתן . אך דרך
הספור הנוהג באנדותינו העתיקות לספרן בלשון גוף ראשון , לדידי
חזי לי , נתן מקום לכועים לטעות , כי המלקם החכם רבה בר בר חנה
דבר על נפשו ויספר את הקורות אותו בימי חייו , ולא שמו על לב ,
כי התנא השונה : „כל שחבתי בשמירתו הכשרתי את נוקי" לא היה שומר
לעולם ולא הכשיר שום נזק מעודו , כי אם חכם מורה היה , וכי
אליפו התימני באמרו אני ראיתי וגו' (איוב ה' ג') לא ראה מעודו ,
כי אם דבר בשיר , וכן רבה בר בר חנה , באמרו לדידי חזי לי ,
ספר את שיחתו בסנון העם , אשר סמנו קבל כאשר אמר „אשתע
לי נחתי ימא" .

6 שיחות עוברי דרכים .

(ב"ב ע"ג:) אווי דשמטי נרפיהו . . אחוי לי (ברכות ג"ס) אובא
טמיא — מתי מדבר , (שם ע"ד) היכי דנשקי ארעא ורקיעא אהדדי —
גם שיהיה זו גם שיחות „נפלאות במצולה" לא שיחות פשוטות הן (איינפאך) .

כי אם אנודוח (מערמפּענגרופּפּען) : על צדך האגידה להנדות שאין בשום אחת מהן כדי סודר ספור שלם דברגו בהערה 8.

7 חלדי וברורית .

(תענית ח') כמה גדולים בעלי אמנה . מגין , מחולדה ובור (רש"י שם) , מעשה בכחור א' שנהן אמנותו לריבה אחת — תוס' שם מעשה היה בנערה אחת (ערוך ע' חלד) מעשה בנערה אחת שהיתה הולכת לבית אביה ... ועליה אמר הכתוב "עיני בנאמני ארץ". שיחה זו הידועה ומפורסמת בישראל בשם חולדה ובור עתיקה היא מאד , ולא נזכרה בנמרא אלא בשמה סתם ובתורת אות ומופת למדת האמונה (פרייע) , אך לא בפרטיה ובסדר השתלשלותה . אך לעמית זה שמורה היא לנו בדבוי . הקדמונים בשלשה נוסחאות , הנוסח הקצר והפתום שבתם הוא נוסח רש"י , בו מספר מעשה ברית דודים , העדים והמעל והענש , הביעוני נוסח תוספת , בו קדמה הצלת הריבה מן הבאר ונוסף עליו דבר נרוש הנשואה ונשואי הריבה , והארוך והמבואר שבכלם הוא נוסח בעל הערוך , אשר אותו שמנו לנו לעינים ואנחנו תוספנו פה דבר אחד את דמות כבוד בית בן ישבעם ואת תפארת רום עיני בתו , למען באר היטב את טעם השכחה , שנשכחה ברורית התמה מלב חלדי ואת מלכה שוינו לאשה יראת אלהים , הנעלה עוד בצדקתה ובכח לבה הכביר , על ברורית , כי בברורית לא נוכל עוד לברר את דנשותיה , אם נענועיה וכליון נפשה פרי תום ואמון הם , או רק פרי אהבת דודים המצויה לא רק בצדיקים , כי אם גם בכינונים . לא כן מלכה , היא נתנה את אהבת דודיה כפר שלום בעלה וכפר קדושת האלה , על כן הארכתי בערך דמותה . ואתם מליצי עמנו בינו ואת בבוא אחד מכם ועבר שיחה ואת לשיר עליה (דראבא) , גמלו חסד עם עלובה זו על פי פעלה , ותגלו לה מקום לפי כבודה בעולם השיר .

8 עבר משכיל .

מוצאו טנהדרין ק"ד , מעשה בב' ב"א שנשבו בהר הכרמל — (איכה רבתי) . רבתי בנוים , חד סאלינס אתא לירושלם עבר ג' שנין ופלג : כל השיחות שסדרנו עד הנה תבענה ריך רנש או ישי דמיון , על כן תחשבנה על פיומי התנות (לידיק) או על פיומי החוות (עפיק) : לא

בנות גל אחד משתחפות בהן ולקשרן יחד במקום שאין סבב הענין מעכב קשור כזה .

19 אלכמנדר מקדון .

טוצאו תמיד דף ל"ב , (ויקרא רבה) .

את השמועה הזאת שמנו למאסף לצבא הדוגמאות , אשר נתנו לאות למיני השיתות והשמועות שנתנו בנו בימי קדם , כי שגגה היא מכל השמועות הקדומות לה בזהות כלן שפכות בגדולי עמנו ומקבילות לפי זה אל תולדות העם , אשר ברוח פיו נוצרו (נאציאנאל-נעשיכסע) ושמועה זו שפכת באחד גדולי העמים ובכן היא מכוונת כנגד סאורע בדברי ימי עולם (וועלם-נעשיכסע) . מין שמועות זה , אף כי איננו מרובה בספרותנו העתיקה מצוי הוא וע"פ הרוב . עין טובה נשקפה סתן . אות ומופת הוא , כי לא צר עין ולא מתעב נויים היה עמנו מעולם וכי ישוב לבסח עם עמים אחרים , אף כי שמר את רגליו מלכת בדרכיהם ; גם על העם אשר מידו לנו כל צרותינו וכל ענויינו . גם על מלכות רומי הרשעה לא שפכה שמועתנו את חמתה . בלתי אל הדורות אשר ננאלו כסידים ברמי בני עמה , לא כן דורותיהם הקדומים , כי המעם סמנה , כי לא הכתם בלשונת השמנה , כי שד אפסחה את השמועה הדומית על דבר רומוס ורומולוס ותסמיכה בנהמת לב מלא רחמים על פסוק : יתום אתה היית עוור (סדרש תהלים) . הן אמנם כי השמועה היא להם ראי מתהפכת המפוזת כל היום למול ספר דברי הימים יש אָשֶׁר תגדיל את אותיותיו לבלי חוק ויש אשר תעקש את השורות למעקשים זדים מאד . רגע תצפה אותן זהב סהור , אשר סגנה נגדו חכה כל עין ורגע תעיף תניף כהרף עין את מראה כל הכתוב בו אל גבה שחקים . אך מי האיש אשר חננו ה' יד חזקה לעצור בראי- פו זה לעין וכה ובראיה להתבונן בה . הוא יראה כתוכה , כי ההוון אשר חזה עם ישראל על דברי ימיו ועל דברי ימי העולם ואשר פרוי היא השמועה העבריה מלא חסד ואמת הוא , רגש סהור ועמוק לישראל ולאדם כלו ושכל טוב ומשפט ישר בכלכלת דברי המאורעות הגדולים שאירעו בעולם .

למותר הוא לי להגיד , כי דוגמאות אלה רק מעט מן המעט הן מן התגרות הרוממות והעמוקות , החלקות והשנונות העצימות והנמרצות , ואם יחיינו ה' קודמים נכבדים שד נתראה פנים וה' אלהי אבותינו יהי עמנו :

תבן השיחות .

I	צד	מכתב הרב הגרול החכם רש"י פ"ן נ"י
"	"	פתח דבר מאת העורך
3	"	המקרא והאגדה
19	"	מלך בלזוזת
30	"	רוחות מספרות
34	"	דגן שמים
38	"	ששון תחת אבל
43	"	נפלאות במצולה
51	"	שיחות עוברי דרכים
53	"	חלדי וברורית
60	"	עבר משכיל
62	"	חכמה עם נחלה
67	"	עפרות זהב או גם זו לטובה
73	"	שבעים שנות השנה
78	"	שבט פה
80	"	מעט לצדיק
82	"	ברק מן המצה
85	"	מינון לשמחה
90	"	אבא חלקיה
94	"	מליך חכמים שולל
100	"	רבי הניא בן דוסא
108	"	אלכסנדר מוקרון
111	"	להעיר און